

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagjai
ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 24 korona, félévre 12 korona, negyedévre
6 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.

Az egyesületi tanács felügyelete alatt:
Főszerkesztő és kiadásért felelős: **Rubinek Gyula** az OMGE. igazgatója.
Felelős szerkesztő: **Buday Barna**.

Szerkesztőség:

Budapest, IX., Köztelek-utca 8.

Kiadóhivatal:

Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám.

Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

A budapesti IX. országos gazdakongresszus.

(1911 május hó 6-án, d. e. 9 órakor.)

A megnyitó ülés.

A lobogókkal feldisített székesfővárosi Vigadó környékén a kora reggeli óráktól kezdve nagy sürgés-forgás volt szombaton, május hó 6-án. A magyar gazdák kilencedik országos kongresszusának ünnepies megnyitására gyülekeztek a kongresszus tagjai, akik már az ülés megnyitása előtt szorongásig megtöltötték a Vigadó elsőemeleti termét. A kongresszust pontban 9 órakor **Károlyi Mihály** gróf, az OMGE. elnöke nyitotta meg, aki a kongresszus diszelnökeinek és tisztikarának kíséretében jelent meg a teremben. Megjelent a kongresszuson **Serényi Béla** gróf földművelésügyi miniszter is **Kazy József** és **Bartóky József** dr. államtitkárokkal. Hivatalosan képviseltette magát ezenkívül a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium, a pénzügyminisztérium, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium, az igazságügyi minisztérium, a Magyar Tudományos Akadémia, a magyar gazdatársadalom szervezetei közül pedig a Hangya, a Gazdák Biztosító Szövetkezete, a Magyar Gazdászövetség, a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete, a Magyar Szőlőgazdák Országos Egyesülete, a Vidéki Malomiparosok Országos Egyesülete, a Baromfitenyésztők Országos Egyesülete, az Erdélyi Gazdasági Egyesület, a Magyar Mérnök-és Építész-Egylet, a Magánmérnökök Országos Szövetsége, az Országos Erdészeti Egyesület, továbbá 57 törvényhatósági gazdasági egyesület, 21 gazdakör, számos szövetkezet és kisebb egyéb gazdasági egyesület mintegy 400 kiküldöttel.

Az elnöki emelvényen **Károlyi Mihály** gróf, a gazdakongresszus elnöke, **Serényi Béla** gróf, **Darányi Ignác** dr. és **Dessewffy Aurél** gróf diszelnökök, **Kazy József** és **Bartóky József** dr. államtitkárok, **Bujanovics Sándor**, **Keglevich Gábor** gróf, **Pallavicini Ede** örgróf és **Somssich Andor** alelnökök, **Bernát István**, **Zselénski Róbert** gróf, **Zichy Tivadar** gróf, **Dessewffy Emil** gróf és **Gaál Jenő** dr. szakosztályi elnökök, **Rubinek Gyula** főtájtár és **Mutschenbacher Emil** dr. titkár, mint jegyzőkönyvvezető foglaltak helyet.

A főhelyen ültek kívülük: **Esterházy Miklós** herceg, **Esterházy László** gróf, **Almássy Imre** gróf, **Andrássy Sándor** gróf, **Bethlen István** gróf, **Csekonits Endre** gróf, **Hoyos Miksa** gróf, **Majláth József** gróf, **Pappenheim Siegfried** gróf, **Széchenyi Aladár**, **Emil**, **Géza** és **Viktor** grófok, **Majláth József** gróf, **Teleki József** gróf, **Makfalvy Géza**, **Pálffy Béla** gróf, **Lachne Hugó**, **Koller Pál**, **Osztróuczky Miklós**, **Ivánka István**, **Mezey Gyula**, **Hutya Ferencz** dr., **Rodiczky Jenő** dr., **Emödy**

József, **Libits Adolf**, **Wass Béla** gróf, **Herteleny Ferencz**, **Szemere Huba**, **Hunkár Dénes**, **Teleki Arvéd** gróf, **Borhy György**, **Reusz Henrik**, **Lázár Pál**, **Förster Lajos**, **Somssich László** gróf, **Hensch Árpád**, **Ujhelyi Imre**, **György Endre**, **Teleki Józsefné** grófnő, **Apponyi Albert** gróf, **Bánffy Miklós** gróf, **Baross János** dr., **Bernáth Béla**, **Bujanovics Gyula**, **Cserny Károly**, **Esterházy Mór** gróf, **Förster Aurél** dr., **Gaál Gaszton**, **Inezedy Samu** báró, **Kállay Ubul**, **Lipthay Béla**, **Krolopp Hugó**, **Mezőssy Béla**, **Nehrebeczky György**, **Paizs Gyula**, **Pirkner János**, **Putnoky Mór** gróf, **Ráth Endre**, **Sághy Gyula**, **Szentiványi Árpád**, **Szilassy Zoltán**, **Wittmann János** országgyűlési képviselők; a m. kir. földművelésügyi minisztérium képviselőiben: **Bolla Mihály**, **Darányi Béla**, **Dubravszky Róbert**, **Horváth Sándor**, **Lónyay Ferencz**, **Szapáry Péter** gróf, **Serbán János** miniszteri tanácsosok, **Viczián Antal** min. osztálytanácsos, **Krisztinkovich Ede** min. tanácsos, szaktudósító, **Németh József** min. osztálytanácsos, **Góger László** min. osztálytanácsos és **Leitgeb Imre** kir. tanácsos, szaktudósító; a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium képviselőiben: **Lers Vilmos** dr. min. tanácsos, **Emich Gusztáv** dr. és **Földváry József** dr. min. osztálytanácsosok; a m. kir. pénzügyminisztérium részéről: **Korányi Frigyes** dr. báró min. osztálytanácsos; a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium részéről: **Boncz Ödön** min. tanácsos, **Radnay Rezső** dr. min. osztálytanácsos; a m. kir. igazságügyi minisztérium képviselőiben: **Sebess Dénes** dr. kir. ítélőtáblai tanácselnök és **Bartha Richárd** dr. kir. törvényszéki bíró; Budapest székesfőváros részéről: **Folkusházy Lajos** dr. tanácsos.

Az elnöki megnyitó.

Károlyi Mihály gróf a következő beszéddel nyitotta meg a kongresszust:

Tisztelt Kongresszus! (Halljuk, Halljuk!) Az egész művelt világot mindjobban foglalkoztatják a társadalmi problémák, amelyek alapját a gazdasági kérdések képezik. Mindjobban belátják az emberek, ha összetett kézzel a laissez-faire, laissez-passer kényelmes mottójával boldogulni nem lehet, ugy társadalmi, mint gazdasági kríziseket előrelátással és csakis preventív módokkal lehet elhárítani.

Még alig egy pár decziummal ezelőtt a teoretikus irodalom hatása folytán a közvélemény azt hitte, hogy az egész

gazdasági élet súlypontja az ipar és kereskedelem fejlődésén nyugszik, sőt következképpen ha az ipar és kereskedelem terén létező nehézségeket meg tudja oldani, ezzel egyuttal az összes szociális bajokat egy csapásra megoldani képes.

Azon ipari láz azonban, amely egész Európát, Amerikát és részben a kolóniákat is magával ragadta, természetszerűleg az ipari túlprodukcióra vezetett egyrészt, míg másrészt a mezőgazdasági termelés a fokozott keresletnek nem tudott eleget tenni.

Az ember azt hihetné, hogy ebből az állapotból a mezőgazdaságra nézve egy ideálisan kedvező helyzet állott be, amennyiben terményeit a nagyobb kereslet folytán jó árban tudja értékesíteni s ebből tulnag haszna maradt. A valóságban azonban másként alakult, amennyiben az ipar mind több és több munkaerőt von el a mezőgazdaságtól, a közlekedés alkalmas megkönnyebbülése által mindinkább fokozódik a kivándorlás s aki egyszer a városi életet megszokja, az nehezen tud visszatérni az eke szarvához, főként mert a munkabérek lényegesen emelkedtek, a munkabérek pedig azért emelkedtek, mert az ipar általi elvonás és kivándorlás folytán kevesebb munkás áll rendelkezésre a mezőgazdaságnak, továbbá mert a munkásnak speciális és kulturális kiadásai szaporodtak és végül, mert az ő adóterhei is az állami háztartás és különösen a hadi büdzsé óriási emelkedése folytán nagyobbodtak. A természetesi költségek növekedése és a mezőgazdaság fokozottabb közterhei eszerint teljesen abszorbeálták a mezőgazdaságnak azon többjövendelmét, melyet a magasabb árak előidéznének és ezért bátran mondhatjuk, hogy bizony ebben az esetben is nem mind arany, ami fénylik! (Ugy van! Ugy van!)

Egy érdekes jelenséget tapasztalunk napjainkban, t. i. azt, hogy a felhalmozott tőkék mindinkább a mezőgazdaságban keresnek elhelyezéseket, ahol nagyobb

kamatozásokat remélnék, elhelyezést keresnek az argentinai pampákban, a kanadai, texasi, délafrikai és egyéb szűzföldekben.

A kereslet és kínálat közti hézag így előreláthatólag gyorsan meg fog szűnni és épp ezért kell hogy mi magyarok, akik Európában a második legnagyobb mezőgazdasági exportállam vagyunk, fokozott energiával egész szaktudásunkat latba vetve, áldozatok árán is most fokozzuk termelési képességünket, most, midőn nem késő, hogy még mielőtt a tengerentúli államok versenyével kellene megküzdenünk s mielőtt bekövetkeznék a mezőgazdasági terményeknél is a túlprodukczió, megerősödhesünk és a gazdasági fejlődéssel országunk fejlődését biztosíthassuk. (Zajos helyeslés.)

Előreláthatólag az európai és a tengerentúli államok egyaránt, tekintet nélkül arra, hogy mindinkább a mezőgazdaság fejlesztésére fognak nagyobb súlyt fektetni, mind fokozottabb mértékben fogják mezőgazdasági terményeiket megvédelmezni, hogy ezen cél eléréséig. Ez egyedül elegendő volna arra, hogy mi is védvámjainkat fenntartsuk, nem is beszélve azon speciális viszonyunkról Ausztriával, mely egymaga is eléggé indokolja a mezőgazdasági cikkeknek vámokkal való megvédését, mert hisz az ipari védvámából származó hasznot nem mi, hanem szomszédunk élvezi. (Ugy van! Ugy van!)

A közös vámterület ezen reciprocitásán épült fel s ameddig ebben a viszonyban vagyunk, ebből engednünk nem szabad s örködnünk kell arra is, hogy az osztrák tarifapolitika olyan irányzatot ne vegyen, mely ezen szellemmel ellenkezőnek, azt kijátszva, illuzóriussá váljék azon haszon, melyet a közös vámterület a magyar mezőgazdaság részére biztosítani hivatva van.

Ezen tendencia ellen, melyet már többször sajnos tapasztalnunk kellett, eddig is erélyesen tiltakoztunk s a jövőben is tiltakozni fogunk minden ily illó-jális eljárás ellen.

De tisztelt uraim, tévedés volna azt hinni, hogy ezen célunkat csupán a termelés fokozásával el lehessen érni, ha egyidejűleg az értékesítés helyes szervezettel nem foglalkozunk és nem foglalkozunk a gazdasági szakismeretek terjesztésével. (Általános helyeslés.)

Nincs nagyobb nehézsége a modern gazdának annál, mint közvetlenül érint-

kezésbe lépni a fogyasztóval, vagyis megerősítésével annak a sok közvetítőnek, akik utját állják annak, hogy a termelő terményéért megkapja azon árt, mely mellett haszonnal dolgozhatik és ebben a termelő érdekei találkoznak a fogyasztóval, aki ugyanazon oknál fogva kénytelen drágán vásárolni, mint amilyen oknál fogva a termelő kénytelen olcsóbban eladni.

A közvetítők láncolata és a spekuláció játéka a legnagyobb ellenségei mind a termelőnek, mind a fogyasztónak. (Igaz, ugy van!)

Ezek ellen az orvosszer a termelők és fogyasztók szervezkedése és a börzejáték megrendszabályozása, magtári szövetségek, husnagyvágók stb. (Zajos éljenzés.)

A gabona- és husneműeknek központosításával és különösen a husneműeknek a feldolgozásával nagy eredményeket lehet elérni ezen a téren, feltéve, hogy czélszerűen be van hálózva az egész ország kisebb gyűjtőközpontok által. De mindez tőke és állami támogatás nélkül meg nem valósítható és itt jön aztán a gazdák hiteligényei kielégítésének kérdése, mert hitel nélkül a gazda nem juthat a szükséges tőkéhez, hogy intenzívebb gazdálkodásához a beruházásokat megszerezhesse, még kevésbé, hogy az értékesítés szervezését megvalósíthassa.

A kisbirtokosoknak és a bérlőosztálynak van e tekintetben a legnehezebb sorsa, mert az elsőnek alig van, a másíknak éppen nincs földje, amire elegendő jelzálogkölcshont vehetne. Ezért öleltük fel az ingó hitel kérdését egy olyan formában, mely a praktikus igényeknek legmegfelelőbb.

Ugyancsak a hitel és a szövetségek szervezésével az állattenyésztés fokozását is meg lehet oldani, mely az intenzív gazdálkodásnak előfeltételét képezi, mely csakis a trágyaképeség fokozásával képzelhető el.

A termelés fokozásához szükséges azonban az is, hogy a gazdasági szaknevelést erélyesen felkaroljuk. Ugy a felső, mint az alsó gazdasági oktatást fejleszteni kell, sőt az asszonyok gazdasági kiképzéséről sem szabad megfeledkezni.

Erre vonatkozólag igen alapos és jól meggondolt határozati javaslatokkal találkozunk a kongresszus tárgysorozatában.

Lényegesebb azonban, hogy az ország fejlődési fokához mért szociális intézmé-

nyekről meg ne feledkezzünk és hogy *birtokpolitikánkat* úgy irányítsuk, hogy elsősorban a kis- és középbirtok érdekeit vegyük figyelembe, mert hisz ezek képezik az ország gerinczetét. (Viharos helyeslés.)

Egyik kiegészíti a másikat, mert a kisbirtok egészségtelenül fejlődik, ha nincs mellette egy erős középbirtokososztály, amely tökéletesebb gazdasági berendezésével annak mintául szolgálhat és egy egészséges átmenetet képezne a nagybirtokhoz.

Fél munkát végeznénk, ha a kornak csak anyagi szükségleteit akarnók kielégíteni és ha figyelmünket nem terjesztenők ki ugy szellemi, mint erkölcsi igényeire is. Nemcsak erős munkásokra van szüksége az országnak, hanem főként megelégedett munkaerőre, mert csak a megelégedett munkás bír egészséges munkát és jelent erkölcsi erőt a nemzet javára. (Ugy van! Ugy van!)

Az eddigi gazdakongresszusoknak sikerült mindig a közfigyelmet az életnek egy-egy olyan követelményére reáterelni, mely ha nem is azonnal, de rövid idő alatt megvalósulást nyert. Így az első kongresszus a vasutak államosításának eszméjét vetette fel, a harmadik kongresszus Magyarország önálló agrárpolitikájának és különösen a vámpolitikának alapját vetette meg, a IV-ik kongresszus a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségét, az V-ik a Gazdák Biztosító Szövetkezetét létesítette, a VI-ik a kivándorlási törvényt, a VII-ik az érdekképviseleteket készítette elő.

Mindegyik, amint látjuk, ha nem is tudta megvalósítani egész programját, mégis egy-egy nagyobb eszmét szült és nagyban hozzájárult a gazdatársadalom tömörüléséhez és a gazdatársadalom öntudatra ébredéséhez.

A mostani kongresszus sem várhatja azt, hogy mindazon óhajok és kívánalmak, melyek a határozati javaslatokban le vannak fektetve, azonnal érvényesüljenek, de igenis remélheti és joggal bizhatik abban, hogy a sok kívánságból a sürgősebbek már a legközelebbi jövőben megvalósulást nyernek s remélheti annál is inkább, mert a magyar gazdatársadalom most már fokozottabb mérvben ébredt öntudatra és hajlandó a szervezkedésre.

A kongresszus sikerét azonban egy más körülményben is biztosítva látom s ez az, hogy éppen a termelés fokozását tűzte ki főcéljául, azon termelés fokozását,

PONYVA, ZSÁK, GÉPSZÍJ STB.

szükségletünk beszerzése előtt kérjünk mintát és árajánlatot a

MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETÉTŐL

Budapest, V., Alkotmány-utca 31.

mert csak így győződhetünk meg az árú kiváló jó minőségéről és előnyös áráról.

amelyet a jelenlegi földművelésügyi miniszter ur is programjával vallott. (Éljenzés.)

Ezért bizton remélhetjük, hogy azon fokozott állami támogatást, mely nagy programunk megvalósításához okvetlen szükséges, meg fogjuk kapni tőle, aki a jogos érdekeinket mindig méltányolni tudja. De az állami támogatást azért is elvárhatjuk, mert ezen kongresszus, midőn a mezőgazdasági érdekek istápolását célozza, ezt úgy teszi, hogy azzal más érdekeket nem sért és a speciális érdek szemelött tartása mellett meg nem feledkezik a közérdek követelményeiről. (Hosszantartó viharos éljenzés.)

A többszöri zajos tetszésnyilvánítástól megszakított megnyitóbeszéd után *Károlyi Mihály gróf Serényi Béla* gróf földművelésügyi minisztert üdvözölte, megköszönve neki, hogy a kongresszus egyik diszelnöki tisztét elfogadta s a kongresszuson megjelent, amiből az tűnik ki, hogy a miniszter munkájában a gazdatársadalomra kíván támaszkodni. (Éljenzés.)

A földművelésügyi miniszter beszéde.

Ezután *Serényi Béla* gróf földművelésügyi miniszter állott fel szólásra és általános tetszés közben a következő beszédet mondotta:

Igen tisztelt Uraim! Azon súlyos csapás folytán, melynek hatása alatt tegnap az országgyűlés ülését elnapolták, nem voltam abban a helyzetben, hogy azon programot, melyet kötelességszerűen a magyar földművelésügy érdekében kifejtetni akartam, elmondhassam. Kénytelen voltam e súlyos csapás folytán ezen program elmondását elhalasztani s azt a mai napra kitűzni. Engedjek meg, hogy midőn ezt teljes tisztelettel bejelentem, egyszersmind hangsúlyozzam azt, hogy meggyőződéseim és hitem az, hogy mindazt, mit a mai napon az országgyűlésen elmondandó leszek, annak minden betűje, minden szava csak olyan dolgokat tartalmazhat, mely a gazdatársadalom boldogulásának útját fogja mutatni. (Lelkes éljenzés.) Nem tudom elképzelni, hogy az országban lehet kormány és földművelésügyi miniszter, mely a magyar földművelésügy érdekeit szíven nem viseli. Azt hiszem, hogy mindenkinek pártpolitikai különbség nélkül össze kell fognia és össze kell tartania abban, hogy a magyar gazdatársadalom vagyonát gyarapítsuk és jövedelmét fokozzuk. Ez közérdeket képvisel, mert a magános érdeke is a mezőgazdaság termőbbé tétele. Tisztelt Uraim! Bizzanak abban, hogy úgy a kormány és

különösen én, át vagyunk hatva kötelességünk tudatától. Remélem, hogy a magyar gazdatársadalom karöltve, különösen most, midőn a mezőgazdasági termények ára emelkedik, földjét intenzíven fogja művelni, hogy jövedelmét fokozza és ezáltal az egész országnak hasznára váljék. Kívánom, hogy a kongresszus sikerrel működjön és hiszem, hogy az a program, amelyet a képviselőházban ma el fogok mondani, minden tekintetben előmozdítja a magyar gazdatársadalom jogosult törekvéseit. (Hosszantartó viharos éljenzés.)

A miniszter beszédét követő éljenzés és *Löherer Andor* felszólalása után elnök a jegyzőkönyv irására *Mutschenbacher Emil* dr. titkár, a jegyzőkönyv hitelesítésére pedig *Mezőssy Bélát* és *Somssich Andort* kérte fel.

Ezután *Rubinek Gyula* főtitkár a következő bejelentést tette:

Az országos gazdakongresszuson hivatalosan képviseltették magukat: a m. kir. földművelésügyi minisztérium, a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium, a pénzügyminisztérium, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium, az igazságügyminisztérium, Budapest székesfőváros, a Magyar Tudományos Akadémia. A kongresszusra jelentkezett tagok összes létszáma 1057. Ezenkívül a gazdatársadalmi testületek közül hivatalosan képviseltették magukat: a Gazdák Biztosító Szövetkezete, a Hangya, a Magyar Gazdaszövegség, a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete, a Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete, a Vidéki Malomiparosok Országos Egyesülete, a Baromfitenyésztők Országos Egyesülete, az Erdélyi Gazdasági Egyesület, a Magyar Mérnök- és Építészegyesület, a Magánmérnökök Országos Szövetsége, az Országos Erdészeti Egyesület, továbbá 57 törvényhatósági gazdasági egyesület, 21 gazdakör, 6 szövetkezet és 2 kisebb egyéb gazdasági egyesület 376 taggal.

A bejelentés tudomásul szolgál és elnök a kongresszus nevében legmelegebben üdvözlő a megjelent hivatalos kiküldötteket, valamint mindama testületeket, amelyek magukat a kongresszuson képviseltették.

Jelen voltak. (A kormány képviselőiben.)

M. kir. földművelésügyi minisztérium: Serényi Béla gróf földművelésügyi m. kir. miniszter, Kazy József államtitkár, Bartók József dr. államtitkár, Darányi Béla miniszteri tanácsos, Horváth Sándor miniszteri tanácsos, Lónyay Ferencz miniszteri tanácsos, Szapáry Péter gróf miniszteri tanácsos, Serbán János miniszteri tanácsos, Viczián Antal min. oszt.-tan., Krisztinkovich Ede min. tan., szaktudósító, Németh József min. oszt.-tan., szaktudósító, Góger László min. oszt.-tan., szaktudósító, Leitgeb Imre kir. tan. szaktudósító.

M. kir. kereskedelemügyi minisztérium: Lers Vilmos dr. min. tanácsos, Emich Gusztáv dr. min. tanácsos, Földváry József dr. min. oszt.-tanácsos.

M. kir. pénzügyminisztérium: Korányi Frigyes báró dr. min. oszt.-tan.

M. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium: Boncz Ödön miniszteri tanácsos, Radnay Rezső dr. miniszteri osztálytanácsos.

M. kir. igazságügyi minisztérium: Sebess Dénes dr. kir. ítélőtáblai tanácselnök, Bartha Rikárd dr. kir. törvényszéki bíró.

Budapest székesfőváros: Folkusházy Lajos dr. tanácsnok.

(Sikerült feljegyeznünk alábbi jelenvolt kongresszusi tagok nevét:)

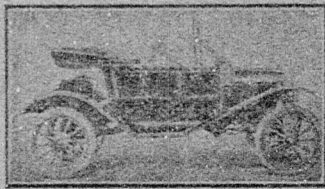
Ádám Bertalan, Adamcz Elek, Agoston Miklós, Ahsbabs Amadé lovag, Ajkay Béla dr., Ackermann Vilmos, Alkér Antal, Almásy Imre gróf dr., Áltorjay Dezső, Áltorjay László, Andreánszky Ádám, Andrásovich Géza, Andrassy Sándor gróf, Andrónyi Péter, Apponyi Albert gróf, Armos Jenő, Auffenberg János, Auswander Andor.

Babuczay József, Baczony Kálmán, Bagi Antal dr., Baich Iván báró, Bakay Dezső, Balázs Sándor, Balhy Béláné özv., Rálint Kornél dr., Balla Dezső, Balla Henrik, Balogh Albin almási, Balogh Elemér, Balogh János, Baly Kálmán, Banosz Ignác, Bancsi János, Banéth Adolf, Bánly Ernő báró, Baranyay Géza, Bárány Zsigmond, Baross Endre, Baross János dr., Baross László, Bartha László, Barthodeiszky Béla, Bartók József dr., Bartus Gyula, Bászél Elek, Bathó József, Bauer Ottó, Bauer Mihály, Beck Lajos, Bedy Károly, Beélik Iván, Beer Henrik, Beke Imre, Belenta Albert, Bém Gyula, Benedicty Gyula, Baniczky Imre, Benyovszky Móríc gróf, Benkő József dr., Berán Ignác, Berehtold Lipót gróf, Berecz János, Beréna István, Beretvás János, Bernáth Béla, Bernát István dr., Bernáth Győző, Berzeviczy Béla, Betegh István dr., Bethlen István gróf, Bezerédj Pál, Bikfalvy Albert, Biró Balázs, Biró Lajos, Bitzó Vilmos, Blantz Jenő, Blascok Gyula, Blaskovich Andor, Blaskovics Ferencz, Bogay Elemér várbogyai, Bokor Pál, Bolla Mihály, Bolgár István, Boltizár József, Borchy György, Boros Endre, Bosányi Endre, Bosnyák Géza, Botka Lajos, Bozsik Károly, Bozzay János báró, Bójtós Imre, Böm Ferencz és Ede, Brezovay László, Buchwald Ödön, Buday Barna, Buding József dr., Bujanovich Gyula, Bujanovics Sándor, Bukovinszky Artur, Bund Károly, Burchard-Bélavary Rezső dr.

Chatel István, Chocensky Miklós, Czeiner Nándor, Czigány Bertalan, Czobor Béla, Corzau Avendano Béla, Csáky Béla, Csáky Gusztáv gróf, Csekonics Endre gróf, Csekonics Sándor gróf, Csemez István, Csepreghy Mihály, Csorny Károly, Csetke Béla, Csikós Mihály, Csikós Mihályné, Csillag Gyula dr., Csitáry Béla, Czibur Pál, Csongrády-Schopf Mihály, Csutor János, Csurdly Mihály, Csuresin György.

Danilovics Gyula, Dankó Adorján, Dankó János, Darányi Béla, Darányi Gyula dr., Darányi Ignác dr., Darányi Kálmán, Degenfeld Pál gróf, Degenfeld-Schomburg Ottó gróf, Derera József, Dely Imre, Des Escherolles Krusper Gilbert, Dessewffy Aurél gróf, Dessewffy Béla gróf, Dessewffy Dénes gróf, Dessewffy Emil gróf, Deutsch Andor, Dobozy István, Domony Móríc

2 ülésés teljesen felszerelve

6500 kor.

ajtók nélkül 6300 korona.

FORD

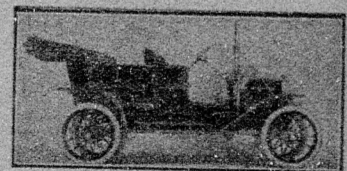
a gazdák automobilja.

20 HP. 4 hengeres, Vanadium aczélból.

Ford a világ legnagyobb automobilgyára. ■ Evi gyártás 35.000 automobil.

Vezérképviselő: **Hahn Arthur és Társai**
Budapest, VIII., Üllői-ut 52/B. sz.

5 ülésés teljesen felszerelve

6800 kor.

dr., Dömötör László dr., Döry Frigyes, Drachler Brunó dr., Drucker Jenő dr., Dubravszky Róbert, Dudás Ferencz, Ducker Ödön, Dunapataji Gazdakör, Dunapataji Községi Gazdakör, Dures Arnold.

Eber Ernő dr., Ehenné Keményffy Katinka, Ekker Gyula, Elek Albert, Elek Ernő, Elek Henrik, Elek Jenő, Eles Géza dr., Emődy József, Eörssy Ferencz, Ereky Károly, Erényi Armin, Eröss Rezső, Eröss Zoltán, Esterházy László gróf, Esterházy Mór gróf, Esterházy Miklós herceg, Etter Gyula.

Fabricius Endre, Fahn László, Falussy Árpád dr., Fancsovics Mátyás, Fancsovics Mátyásné, Faragó József, Faragó Lajos, Farkas Ferencz, Farkas Geiza dr., Farkas Olivér, Fautz Lajos lovag, Fáy József, Fáy Gyula dr., ifj. Fedák István, Felner Frigyes dr., Ferch Frigyes, Ferencz Mihály, Ferenczy Károly, Ferdinándy Bertalan, Fernbach Károly, Fischer Kálmán dr., hegyeshalmi, Fizáry Alajos, Fleischner Miksa, Fodor Béla, Fodor Gyula, Fodor Jenő, Fokányi László, Folkusházy Lajos, Förster Aurél dr., Förster Elek, Förster Jenő, Förster Jenőné, Förster Lajos, Francsek Imre, Fridrik Béla, Fridrik Géza, Friedmann Jenő, Fritsche Arthur, Fromm Antal, Fülöp Ferencz.

Gaal Gaston, Gaál Jenő dr., Gajdátty Jenő, Gallasy László, Galovics Zoltán dr., Galter Frigyes, Galgóczy Károly, Garabosi Gazdakör, Gáti Béla, Gayer Pál, Gayhoffer István, Gehlhauser Henrik, Geiger Ferencz, Gelb János, Gémesy Károly, Gerley Imre dr., Gerliczy Ferencz báró, Ghillány Imre báró, Gigler Mihály, Glück Frigyes, Gonda István, Gorove László dr., Gosztony Andor, Gosztony István, Gosztony Tibor, Gottschall Miklós, Gömöri László, Grabner Emil, Graeffl Andor, Grasselly Miklós, Grassl Hugó, Gressler Vilmos, Groman Géza, Gross Hugó, Gruber Antal, Gruner József, Gulácsy Dezső, Gülher Jakab, Gündisch Guidó dr., Günther Ferencz.

Gyárfás József, Gyérey Richárd, Gyertyánffy László dr., György Endre, Györgyey Illés, Györgyey Ödön, Györy Lóránd.

Haberéger György, Hajós Emil, Hajós József dr., Halasy József, Halász Fülöp, Halász József, Hammersberg Jenő, Hammerstein Rikárd báró, Hanzély Gyula, Haraszi Sándor, Hartmann Márton, Harsány Oszkár, Harsány Lajos, Hartyáni Imre dr., id. Hartyáni Imre, Hauer Béla, Hauer Beláné, Hauser Ernő, Havas Géza, Havas Mór, Havas Pál, Hász Antal, Hedry Géza, Hefner Ferencz, Hegedüs János dr., Hégel Dezső, Heim Gusztáv, Heim Gyula, Hell Lajos, Henduska Rezső, Hennel Károly, Hensch Árpád, Hepp Hugó, Hepp Hugóné, Hérics-Tóth Jenő dr., Hermandinger Hermann, Hertelendy Ferencz, Hikisch Károly, Hirsch Lipót, Hlatky Miklós, Honig Izidor, Hódossy Sándor dr., Hoffer Sándor, Hőgyész István dr., Hoepfner Gyula, Holieser Károly, Horthy Gyula, Horváth István, Horváth Jenő, Horváth József, Horváth Miklós I., Horváth Miklós II., Hoyos Miksa gróf, Hreblay Emil, Huchthausen Vilmos, Hunkár Dénes, Hutya Ferencz dr.

Imrédy Kálmán dr., Incze Ferencz, Inezédy Adám báró, Inezédy Samu báró, Inkey Pál báró, Ivánka István, Ivánka Oszkár, Ivánka László.

Jablonowski József, Jandaurek Vincze, Jaulusz J. János, Jasztrabszky Kálmán, Jalsoviczky János, Jenovay Zoltán, Jerfy Adolf, Jerfy Ferencz, Jeszenszky Béla, Jeszenszky Imre, Jeszenszky Pál, Jékay László, Jókay Géza, Jókay Gézané, Jókuthy Sándor, Jósika Gábor báró, Juhász Árpád I., Juhász Árpád II., Jungreis Samu, Juresek Győző.

Kaczvinszky Andor, Kádár Árpád, Kajdaesy Endre, Kakucsy Liebnér József, Kállay Ubul, Kalmár Zsigmond, Kálmán Rudolf, Kandel Farkas, Kápolnai fogy. szöv., Károly Rezső dr., Károlyi Mihály gróf, Kastaly Ferencz, Kasztl Sándor, Katona Ferencz, ifj. Kazy János garamveszelei, Kazy József, Kégl Lajos, Keglevich Gábor gr., Keglevich Gyula gróf, Kellner Jenő, Kenderessy Károly, Kenese Ferencz, Kerpely Kálmán, Kilián Ernő, Király Elek, Kirchner Lajos, Kiss Elemér, Kizsel Zsigmond, Klár Sándor, Klein Henrik, Klein Izidor, Klein Sándor, Kocsis István, Köhler Albert, Kohn Henrik, Kölber László, Koller István, Koller Pál, Kolozsváry István dr., Kolosvári János, Konkoly-Thege Sándor dr., Koppély Géza, Korda Illés, Koerfer István dr., Koritsánszky János, Kosinszky Viktor, Kosutány Tamás dr., Kotsis György, Kovács Béla, Kovács József dr., Kovács Sebastyén Endre, Kovács László, Kovács Ödön, Kovács Ödöné, Kovácsy Béla, Kovácsy Jenő, Könfler Mihály, König Kálmán, Kövy József, Kövy Józsefné, Krajsik Jenő, Krenedits Ödön, Krisztinkovich Dénes, Krolopp Hugó, Krompecher Szilárd, Kubik Gyula, Kubinyi Béla, Kubinyi Márton, Kunffy Károly, Kúszler Henrik, Kovács Sebastyén Endre.

Laehne Hugó, Lakner Aladár, Lamm Mór, Landgraf János, Láng József, László László, Lászlóvszky Kálmán, Cs. Lázár Elemér, Lázár Lajos, Cs. Lázár László, Lázár Pál, Ledniczky Péter, Leidenfrost Aurél dr., Leidenfrost Károly, Leitgeb Imre, Leölkes Ferencz, Leopold Lajos, Levatic László, Leveleki Géza, Libits Adolf, Lichtenegger Gyula, Lipsey László, Liphay Jenő, L'huillier István, Löherer Andor, Löwe Ernő dr., Ludwig Rezső dr., Lukovich Aladár.

Maar Gyula dr., Macourek Lajos dr., Magyaróvári Gazdasági Akadémia, Mailath Géza gróf, Mailath József gróf, Majzler Zoltán, Malatinszky György, Malnassy Ferencz, Makfalvy Géza, Mandel Jenő, Mandl József, Mándy Samuél, Margulit Gyula, Máriaalaky Kálmán, Máriaassy Mihály dr., Markovits Kálmán, Márkus József, Maróthy László dr., Marton Andor, Marton Zsigmond, Máthé László, Mátéffy László, Matta Árpád dr., Matuska Béla, Mattyasovszky Miklós dr., Mayer Jenő, Mayer Nándor dr., Mayer Pál, Melczér László, ifj. Meliorisz Kálmán, Meller Dávid, Mendl Jeromos, Merényi Kálmán, Merényi Kálmáné, Mérey Lajos, Meskó Pál, Mesterházy Ernő dr., Mezey Gyula, Mezőssy Béla, ifj. Mihályi Péter dr., Mike Sándor altorjai, Miklós Jenő, Mikolics Ferencz, Mocsáry Sándor dr., Molnár

Béla, Molnár Ede, Molnár János, Molnár József, Monostory Károly, Moóri König Gyula, Moskovitz Bernát, Moskovitz N., Mosolygó János, Mózes Henrik, Munk Samu, Muray Róbert, Murányi Nándor, Mutschenbacher Emil dr., Mondok Sándor.

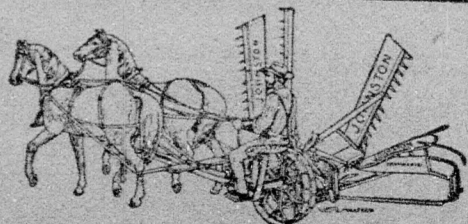
Ifj. Nágel Henrik, Nagy Albert, Nagy Béla, Nagy József, Nagy Samuél dr., Nagy Sándor, Náray Andor, Nehrebeczky György, Németh Károly dr., Németh Pál, Neurohr Miklós, Nick Ede, Nick Edéné, Nitsmann Jenő.

Oláh Béla dr., Ondrejovich László, Ordódy László, Ormándy János, Ország Róbert, Österreicher Bernát, Osváth Sándor, Osztrouczky Miklós, Otlik Péter, Ozmits Géza.

Paikert Alajos, Pajor Ignác dr., Pajzs Aurél dr., Pajzs Gyula, Pákor Adorján, Pál János, Pálffy Béla gróf, Pálkás Endre, Palkovits Sándor, Pallavicini Ede ögróf, Pályi Sándor, Papp Elek, Papp Imre, Papp József, Pappenheim Sigfried, Páter Béla dr., Pátkai Dániel dr., Paur Ödön, Pekker Emil dr., Peigelpel Floris, Pfeiffer István, Péchy Zsigmond, Pellegrini Félix, Perezel Ferencz, Pető Ignác dr., Petrányi Lajos, Petrás György, Petrás Károly, Pietsch Lajos, Piller Kálmán, Pirkner János, Pinkovich József, Plaesko István, Platthy Mihály, Pongrácz Emil, Póka József, Pokorny Pál, Polátsik Géza, Polgár József, Polonyi Manó, Polyák István dr., Poór Jakab, Poroszkay Béla, Perzsolt Ernőné, De Pottere Brunó, Potye János, Propper Samu, Purgly Emil, Purgly László, Putnok Mór.

Rácskay Gyula, Ráday Gedeon gróf, Radda Ignác dr., Rádly Lajos, Radó Frigyes, Radó Lajos, Radvány Károly, Radvánszky György dr., Raffel Pál, Rapcsák József, Rappensberger Károly, Rásky Mihály, Ráth Endre dr., Rátz István dr., Rausch Aladár, Rázsó Imre, Razgha Ernő, Récsey Miklós, ifj. Rédly Gyula, Reichlin Meldegg Győző báró, Reidner Gyula, Reitter Oszkár, Remenyik Imre, Renner Róbert dr., Reusz Henrik, Reznek Mihály dr., Révay Soma, Reviczky Tibor, Riedinger Frigyes, Riegler György dr., Ringeisen Artur, Ringelmann Béla, Ringeisen Lajos, Rodiczky Jenő dr., Rónay Ernő zombori, Rónay Ernő, Rónay Lajosné, Rosenberger Sándor gyalui, Róth Lóránd, Róth Márton, Rott Sándor, Rovara Frigyes, Rubinek Gyula, Rudnyánszky János, Rickl Antal, Rupperecht Olivér, Rösler Károly, ifj. Rösler Károly, Ruszinkó Antal, Rusztler Károly.

Safary János, Sággy Gyula, Salamon Nándor, Samarjay János, Sándor Béla, Sándor János, Sándor Pál, Sándorházi Lajos, Sántha Albert, Sárközy Viktor, Sarlay Gyula, Schell Gyula báró, Schenk Adolf, Schik Emil, Schilling Rudolf, Schleiffelder & Co., Schleiminger László dr., Schlesinger Gyula dr., Schlesinger Rafael, Scholtz József lovag, Schreiner Jenő, Schüller Zsigmond, Schuster Nándor, Schwitzer Rezső, Seitinszky Adolf dr., Seligmann Kelemen, Serbán János, Serényi Béla gróf, Serényi János gróf, Serfőző Géza, Sigmund Elek dr., Sigray Béla dr., Siklóssy József dr., Sillay József, Simitska Endre, Simon Adám, Sinkovits Ottó dr., Soly mossy Lajos báró, Soly mossy Ödön báró.

Az amerikai

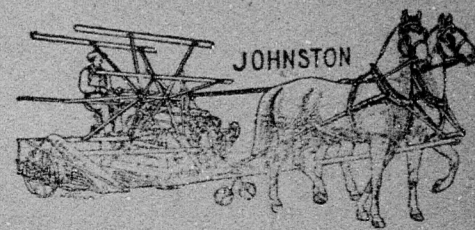
„Johnston“ marokrakó és kévekötoőaratógépek

tökéletes munkájuknál, mint egyszerű és tartós szerkezetüknel fogva minden gazda elismeri, hogy az első helyet foglalják el.

Ajánlattal készséggel szolgál:

Bächer Rudolf — Melichar Ferencz

Magyarországi vezérképviselő **SZUCS ZSIGMOND** Budapest, VI., Nagymező-u. 68.

Somogyi Miklós, Somogyvármegyei G. E., Somssich Andor, Somssich Géza gróf, Somssich Gyula gróf, Somssich László gróf, Soóky László, Spett Ferencz dr., ifj. Sperzon Pál, Stern Samu I., Stern Samu II., Stolp Ödön, Surgoth Jenő, Susits Béla dr.

Szabados Gáspár, Szabó Antal, Szabó István, Szabó Lajos, Szabó Pál, Szabó Sándor dr., Szájbély Árpád, Szakács Endre dr., Szalay Antal, Szalay Béla, Szalay Géza dr., Szalay Gyula, Szalkai István, Szandtner Ernő, Szántó Lajos, Szántó Ödön, Szapáry Péter gróf, Szarka Andor, Szász Andor, Szász István, Szász Agoston, Széchenyi Aladár gróf, Széchenyi Bertalan gróf, Széchenyi Domonkos gróf, Széchenyi Emil gróf, Széchenyi Frigyes gróf, Széchenyi Géza gróf, Széchenyi Pál gróf, Széchenyi Viktor gróf, Szecsányi József, Székács Elemér, Székely Péter, Szell Lajos, Szemere Huba, Szemmáry József, Iegifj. Szemző István, Szent-Iványi Árpád, Szent-Iványi Károly, Szent-Iványi Egon, Szentiványi József, Szent-Iványi József, Szentkirályi Ákos dr., Szentmáriai Dezső dr., Szigethy Szabó Mária, Szikszay Sándor, Szilágyi Gusztáv, Szilágyi Gyula dr., Szilassy Zoltán, Szily Tamás, Szmracsányi Béla dr., Szobonya Bertalan, Szobotka Imre, Szold Manó, Szomjas Ferencz, Szóke Gyula dr., Sztankovics János, Sztankovits János, Szauer Mátyás, Sztehló Kálmán, Szüry Kálmán.

Tallán Andor, Tass Ferencz, Tárcazy István, Tarnay Károly, Téglás Károly, Teleki Arvéd gróf, Teleki Domokos gróf, Teleki József gróf, Teleki Józsefné grófné, Teleszky János, K. Templom József, Ternyey Árpád, Teszár Pál, Thaisz Lajos, Timár János, Tisza István gróf, Tokaji László, Tolnavármegyei Gazd. Egyes., Tolnay Pál, Tóth Arisztid, Tóth Ferencz, ifj. Tóth István, Tóth János dr., Tókey Jenő, Törley Balint, Törley Gyula, Tóttösy Andor, Treis Béla István, Tschohey József.

Ugray Ferencz dr., Ujbessenyei Gazdakör, Ujhelyi Imre, Unger Artur, Urbán Péter, Unterreiner József.

Vadász Endre, Vajda Ödön, Valenta Alfréd, Vantsay István, Várallyai Ferencz, Vargha Béla, Vargha György, Vargics Imre, Várady János, Vary Szabó Elemér, Vásárhelyi László, Vasdinnyey Pál, Vaszary Dezső, Vaszary Gyula, Vaszary Mihály, Veisz Gáspár, Véniss Gyula, Vermess Béla, Vermess Zoltán, Vertán Endre dr., Világossy Gáspár, Vimmer Kálmán, Vimmer Lajos, Virava József dr., Visky István, Vizlendvay Sándor, Vojnits Döme, Vojnits Sándor, Vojt Mihály, Volk József, Volk Mátyás, Vucskics Béla.

Wagner Béla, Waldner János, Wámoscher Mihály, Wass Armin gróf, Wass Jenő gróf, Weber Gyula, Weber Henrik, Weinberger Ferencz, Weingärtner Andor, Weiss Fülöp, Weisz Henrik, Weiss Kálmán, Weissmahr Mihály, Wilezek Vilmos gróf, Wittenberger Kornél, Wittich Sándor, Wittmann János, Wittmann Mihály, Wolf Henrik.

Zahoránszky János, Zaleski Jenő, Zalka Zsigmond, Zathureczky István, Zathureczky Károly, Zboray Bertalan, Zselénski Róbert gróf, Zerkowitz Imre dr., Zeyk Károly, Zichy Andor gróf, Zichy

Béla gróf, Zichy Tivadar gróf, Zoltán József, Zoltán Sándor, Zsilinszky Endre dr., Zsupán Kálmán dr.

Ezután Rubinek Gyula főtitkár előterjesztésére a megnyitó ülés jóváhagyta a kongresszus előterjesztett ügyrendjét azzal a pótlással, hogy a 15. § a következő pótlással egészítették ki: „A záróülésem csak ama javaslatokhoz szólhatni hozzá, amelyeket a szakosztályok kisebbségi ellenjavaslattal terjesztenek elő, a többi javaslatról a záróülés egyszerű szavazással dönt.”

Végül Rubinek Gyula főtitkár jelentése alapján kimondotta a nagygyűlés, hogy időkiméllés szempontjából a szakosztályok és bizottságok egyenként való külön megalakulásától eltekint s illetve az előterjesztett és kinyomtatott névsort helybenhagyólag tudomásul veszi egyes lemondások folytán szüségessé vált alábbi változtatásokkal:

A szarvasmarhatenyésztési bizottság elnöke (Hoyos Miksa gróf helyett) Hertelendy Ferencz és Hertelendy Ferencz alelnök helyett alelnök Pajzs Gyula; a lótenyésztési bizottságban Csekonics Sándor gróf helyett alelnök Hammersberg Jenő; a földmívelési és növénytermesztési szakosztályban Teleki Arvéd gróf helyett alelnök Wittmann János; a talajmívelési és növénytermesztési bizottságban Rupprecht Olivér helyett alelnök Baranyay Géza; a magtenyésztési bizottságban Tallán Béla helyett alelnök Somssich Géza gróf, alelnökök Lintner Sándor helyett Förster Aurél és Piller Kálmán helyett Laehne Hugó; a mezőgazdasági ipari és üzemi szakosztályban I. bizottsági jegyző Sándorházy Lajos helyett Szikszay Sándor.

Ezzel alelnök a szakosztályokat és bizottságokat megalakultaknak mondván ki, felhívja az egyes bizottságokat az ülésrend szerint a tanácskozássok megkezdésére és jó sikert kívánván a kongresszus munkálkodásához, általános eljenzés közben bezárja a megnyitó ülést.

A kongresszus tárgyalásai.

A megnyitó ülés befejezése után a szakosztályok bizottságai nyomban megalakultak és megkezdették a tárgyalást. Ezuttal a kongresszus I. és II. szakosztályába tartozó bizottságok tárgyalásait ismertetjük. Miután a tárgyalások naplója később ugyanis meg fog jelenni, jelen ismertetésünkben csupán az előadások rövid kivonatát közöljük, igen röviden említjük fel a hozzászólásokat s végül minden tárgy után adjuk a kongresszus által elfogadott határozati javaslatok végső szövegét. Megjegyezzük, hogy egyes fontosabb és időszerűbb kérdésekben úgy az előadói előterjesztéseket, mint a nevezetesebb hozzászólásokat legközelebb a „Köztelek” lehetőleg bő terjedelemben fogja közölni. A III., IV. és V. szakosztályba tartozó bizottságok tárgyalásait a maihoz hasonló módon a „Köztelek” jövő keddi számában fogjuk ismertetni.

I. Közigazgatási bizottság.

1. A mezőgazdasági közigazgatás reformja.

Előadó: Buday Barna.

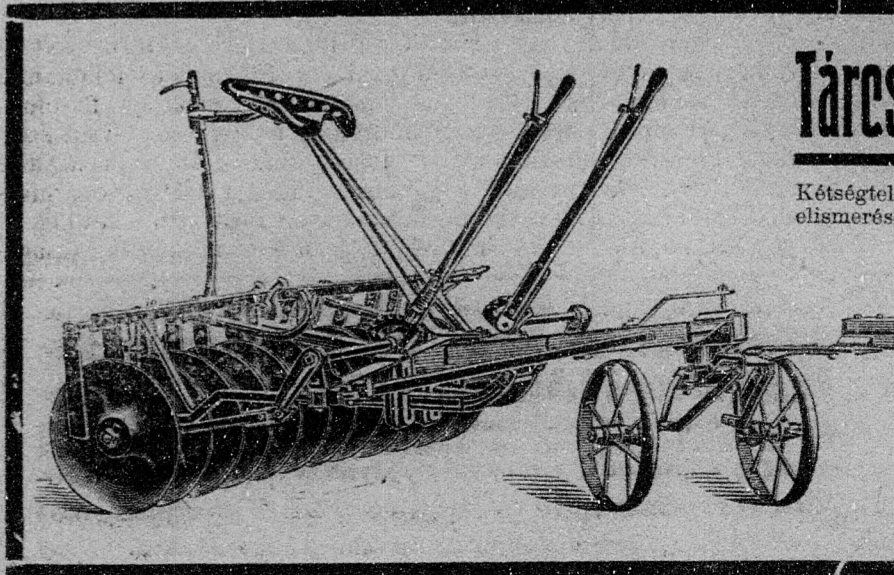
A mezőgazdasági igazgatás feladatait ma az általános közigazgatás végzi, ennek tisztviselői hajtják végre az összes mezőgazdasági törvényeket és hatósági rendeleteket, még pedig hiányosan és főkéletlenül, mert a szükséges szak-képzettségük és gazdasági érdekük hiányzik. Buday Barna elodázhatatlannak tartja, hogy a közigazgatás minden fokozatában megfelelő számban szakképzett gazdákat is tisztviselőkként alkalmazzanak. Áll ez mindenekelőtt a földmívelésügyi minisztériumra, melynek fogalmazói karában mindössze négy gazdaságilag képzett tisztviselőt találunk. Oda kellene módosítani a minősítési törvényt, hogy a földmívelésügyi minisztérium fogalmazói karába elegendő számú gazdaságilag képzett tisztviselőt is felvehessenek s előléptetések útján majdan ezek juthassanak mindazon osztályok élére, melyeknek ügyköre tisztán mezőgazdasági kérdéseket ölel fel.

Ugyancsak szakértő tisztviselőket kellene alkalmazni a törvényhatóságoknál is és erre a célra Buday a mai m. kir. gazdasági felügyelőknél a vármegyei közigazgatás szervezetébe való beillesztését javasolja. Ezek mint vármegyei gazdasági felügyelők az összes mezőgazdasági ügyek referensei lennének.

Végül mindazokban a járásokban, ahol a népesség túlnyomólag mezőgazdálkodással foglalkozik, szerves kapcsolatban a fősolgabírószolgabírói hatáskörrel felruházott gazdasági tisztviselőket, úgynevezett járásgazdák alkalmazandók. A járásgazdák tisztán a mezőgazdasági adminisztrációt végeznék, ellenőriznék a mezőgazdasági törvények és rendeletek végrehajtását is irányítólag működneek közre a községi birtokok kezelésénél. Buday kimutatja, hogy ezekre a tisztviselőkre olyan nagy, ma elhanyagolt ügykör vár, melynek betöltése teljes szakavatottságot és egész embert követel. A járásgazdai állásra a gazdasági akadémiái oklevélén kívül a körjegyzőkre kötelező közigazgatási vizsga letétele minősítene. Ennek a karnak a gyakorlatban bevált tagjaiból a földmívelésügyi minisztérium kiválóan alkalmas tisztviselőket választhatna. A járásgazdák törvényhatósági tisztviselők lennének, de az intézmény évente legfeljebb 3 millió koronára rugó költségeit az államnak kellene vállalnia, mert a megyék újabb áldozatokat nem bírnak el; ez a befektetés azonban dusan gyümölcsözőne, mert az általános közigazgatást felszabadítanánk munkakörének jelentékeny tülterhétől és megteremtenénk a mezőgazdasági közigazgatás ma teljesen hiányzó szerveit.

A városokra nézve azt javasolja Buday, hogy azok a városok, melyeknek legalább 1000 kat. hold mezőgazdaságilag mivelt földbirtokuk van, tancsstagul legalább egy gazdasági tisztviselőt legyenek kötelesek választani.

A javaslatok megvalósulása révén óriási birtokterületek jutnának szakértő vezetés és ellenőrzés alá s megtalálnánk az ahhoz szükséges

Tárcsásboronák szabad. hullámos tárcsákkal!

Kétségtelenül a legmegbízhatóbb munkát végzik, amit Magyarország gazdáinak számtalan elismerése is bizonyít. Ezer és ezer darab van már működésben; ezen tény garancia a tárcsásboronák megbízhatóságáról.

Abrás leirással és ajánlattal készséggel szolgál:

BÄCHER RUDOLF — MELICHAR FERENCZ

Magyarországi vezérképviselő:

Szücs Zsigmond,

Budapest, VI., Nagymező-utca 68. szám.

pek

68.

módokat és eszközöket, hogy népünket a gazdasági haladás útjára tereljük.

Az előadó javaslatához hozzászólottak: *Németh József*, aki hangsúlyozza, hogy a közigazgatási berendezésnek a gyakorlati szükségletnek kell megfelelnie és a javaslatba felvenni kéri a városok közlekedését egyedül szanálni tudó városkörnyéki termelés rendezését. *Szabó Sándor* jogakadémiai tanár a mezőgazdasági ismeretek elsajátítását igen fontosnak tartja a közigazgatási pályára lépőknek és azért kéri a javaslatba felvenni, hogy az egyetemeken és jogakadémiákon mezőgazdasági tanszékek állítsanak fel. *De Pottre Brunó*, *Nagy József*, *Eröss Rezső* és *László László* hozzászólása után *Rubinek Gyula* fejezte be a vitát, akinek ajánlatára az előadó javaslatát a vitában elhangzott póljavaslatokkal kiegészítve a bizottság aztán egyhangulag elfogadta.

Határozati javaslat.

Szükségesnek tartja a kongresszus, hogy a mezőgazdasági szakképzettség úgy a központi közigazgatásban, mint a helyi közigazgatás szervezeteiben megfelelően érvényesüljön.

1. Evégből kívánja a kvalifikációnális törvény oly irányú módosítását, hogy a gazdasági szakképzettségnek a közigazgatásban és a földmívelésügyi minisztériumban rendszeresített hely adassék.

2. Felkéri a kongresszus a kormányt, hogy a mezőgazdasági ismeretek elsajátíthatása szempontjából az egyetemeken és jogakadémiákon önálló tanszékeket szervezzen és az östermelésre vonatkozó törvényeket a közigazgatási állásokra minősítő vizsgálat tárgyává tegye.

3. Felkéri a kormányt az 1883. évi I. törvény-cikk novelláris kiegészítésére oly irányban, hogy mindazon törvényhatósági és r. t. városokban, melyek nagyobb mezőgazdasági birtokkal rendelkeznek, a városi tanács tagjai közé legalább egy szakképzett gazda is választandó. Tekintettel a vonatkozó sürgős gyakorlati szükségletekre, adja meg a kormány a városnak a szükséges anyagi segítséget arra, hogy a városi közlekedés és az ezzel kapcsolatos városkörnyéki termelés szervezésére és irányítására lehető sürgősen a megfelelő elméleti és gyakorlati kvalifikációval bíró szakembereket alkalmazhassanak.

4. A törvényhatóságok tisztviselői státusában az összes mezőgazdasági ügyek referálására és a közigazgatási bizottság állandó előadójául szakképzett gazda alkalmazandó, mely czélból a kongresszus a m. kir. gazdasági felügyelőségeknek a megyei törvényhatóságokba való beolvasztását javasolja.

5. Szükségesnek tartja a kongresszus, hogy minden olyan járásban, ahol a nép túlnyomólag földmíveléssel foglalkozik, a főszolgabíróhoz egy gazdaságilag is szakképzett közigazgatási tisztviselő oszthatassék be a községi birtokkezeléssel és a mezőgazdasági törvények végrehajtásával kapcsolatos közigazgatási munkakör ellátására.

2. A mezőgazdasági érdekképviselet.

Előadó: Szilassy Zoltán.

Előadó visszapillantást vetve az ügy érdekében kifejtett korábbi tevékenységre, utal a földmívelésügyi miniszter ma mondott beszédére, amelyben a kamarák szervezését csak későbbi időben tartja megvalósítandónak. Ennek következtében a gazdatársadalomnak kétszeresen kell követelnie az érdekképviselet törvényes rendezését. (Élénk helyeslés.)

Kriszinkovich Ede min. tanácsos a földmívelésügyi miniszter ma mondott beszédének egyes részére vonatkozólag ad fölvilágosítást.

Eröss Lajos Rezső nem fogadja el a javaslatot.

Laehne Hugó ellenzi az önmegadóztatást s a kisembereknek nagyobb jogokat követel. Keveseli a gazdatársadalmi intézmények segítésére fölvetett költségvetési tételt. Épp ezért nagyobb összeget kér erre a czélra.

Mezey Gyula kir. tanácsos a földmívelésügyi miniszter beszédével foglalkozik, mely őt sok tekintetben nem nyugtatta meg. A kongresszusnak a legerélyesebben követelnie kell az előadói javaslat megszívlelését.

Törley Gyula, *Simitska Endre*, *Szentiványi Árpád* és *Blaskovics Ferencz* felszólalásai után *Szilassy Zoltán* válaszolt az egyes felszólalásokra, mire a szaksztyál az előadói javaslatot magáévá tette.

Határozati javaslat.

I.

A IX. Országos Gazdakongresszus a mezőgazdasági érdekképviselet törvényes rendezését elődázhatatlanul sürgősnek mondja ki és felkéri a kormányt, hogy a mezőgazdasági érdekképviselet szervezését a GEOSz. 1909. április 25-én megtartott nagygyűlésén hozott határozat értelmében törvényhozási uton alkossa meg. A hivatkozott GEOSz. nagygyűlés határozatai értelmében az érdekképviselet szervezésére a következő elvek megvalósítását tartja szükségesnek:

1. A földmívelési kamarák törvényhatóságokként állítsanak fel. Oly törvényhatóságok, melyek az anyagi eszközök elégtelensége vagy egyéb okokból erre nem alkalmasak, a földmívelésügyi miniszter által csoportosíttassanak, illetve más törvényhatóságokkal egyesíttessenek. Ily csoportosításnál a törvényhatósági gazdasági egyesületek kívánságokra a kamarai teendők végrehajtásával megbízhatók.

2. A kamara kényszerjárulása után létesüljön és az önmegadóztatás jogával ruháztassék fel.

3. A kamarai illeték rendszerint a kataszteri tiszta jövedelem $\frac{1}{2}\%$ -át meg nem haladhatja. Rendkívüli szükségletek esetére ezen illeték az országos kamara meghallgatásával és a földmívelésügyi miniszter hozzájárulásával átmenetileg még $\frac{1}{2}\%$ -kal emelhető. A haszonbérlok és gazdasági tisztviselőknél a jövedelemadó 1% -a képezi a kamarai illetéket. Az őt holdon aluli birtokosok kamarai illetéket nem fizetnek.

4. A szavazati jog a kamarai illetéket fizető földbirtokosnál az érdekeltség aránya szerint gyakorlandó, miért is meg kell határozni a kataszteri holdak alapján az érdekeltség azon legkisebb fokát, amely egy szavazatra jogosít. Az érdekeltség ezen legkisebb fokát első ízben a földmívelésügyi miniszter, később pedig a kamara állapítja meg. Ezen legkisebb foknál kevesebbel érdekeltek megfelelő csoportokba összeállhatnak és megbízottjuk által annyi szavazatot gyakorolhatnak, ahány szavazategység foglaltatik a reájuk eső hozzájárulási arányban. Megbízott csakis a kamarai illetéket fizető földbirtokosok sorából választható.

Az esetre, ha a legkisebb foknál kevesebbel érdekeltek önként nem csoportosulnak, a községi előjáróság által a fentebbi módon képviseltetnek. A választókerület összes szavazatainak felénél több szavazatot egy érdekelt sem gyakorolhat. Haszonbérlok és gazdasági tisztviselők egy szavazatnál többet nem gyakorolhatnak.

Kamarai beltagul a földbirtokosok sorából oly

földbirtok tulajdonosai, haszonélvezői, javadalmasai választhatók csak, akiknek földbirtoka megüti az érdekeltség legkisebb fokát.

5. A kamarák állandó állami hozzájárulásban részesítendők. Amennyiben a kamara hatósági teendőikkel vagy oly intézmények fenntartásával bizatnék meg, amelyekről eddig az állam gondoskodott, vagy gondoskodni feladata volna, ezen czélra még külön állami hozzájárulásban részesüljön.

6. A kamara támogatására az állami szakkezegek közreműködése biztosíttassék.

7. A törvényhatósági gazdasági egyesületek kívánságokra a kamarával szerves kapcsolatba hozandók, amennyiben azonban a kamara megalkulásával a törvényhatósági gazdasági egyesületek a kamarába beolvadni óhajtanak, erre mód adassék.

8. A kamarák feljogosítandók alsóbbfokú érdekképviseleti szervek fokozatos kiépítésére, míg a közigazgatással kapcsolatos szervek létesítésénél a kamarák közreműködése biztosíttassék.

9. Az országos kamarát alkotják $\frac{1}{4}$ részben a vidéki kamarák, $\frac{1}{4}$ részben pedig az országos gazdatestületek kiküldöttjei. A földmívelésügyi miniszter köteles legyen minden általa készített törvényjavaslat benyújtása, vagy törvényerejű rendelet kibocsátása előtt az országos kamara véleményét kikérni.

II.

Kimondja egyttal a kongresszus, hogy a gazdasági egyesületek állami támogatására nézve szükségesnek tartja a földmívelésügyi miniszter nyilvánosságra jutott azon helyes tervének mielőbbi megvalósítását, hogy a gazdasági egyesületek adminisztratív költségei az állami költségvetésben legalább 10 évre előre megállapított összegben biztosíttassanak, hogy így a gazdasági egyesületek a reájuk háramló érdekképviseleti feladataiknak akadály nélkül eleget tehesenek.

II. Szakoktatásügyi bizottság.

1. A felsőfoku gazdasági szakoktatás és gazdasági főiskola.

Előadó: Károly Rezső dr.

A magyar gazdatársadalom több évtizedes törekvése, hogy a felsőfoku gazdasági szakoktatás a fővárosban olyan intézménnyel egészítessék ki, amely elhelyezésénél és szervezeténél fogva tudományos mezőgazdasági szakképzés és ismeretfejlesztő kutatás igényeinek legteljesebb mértékben képes megfelelni. Ez intézmény érdekében megindult törekvések jogosultságát igazolja a felsőfoku gazdasági szakoktatás ezirányban való fejlesztésének a külföldön általánosan bevált szervezete, megokolja a hazai mezőgazdaság helterjességének parancsoló szüksége, valamint a magyar fővárosnak az ország mezőgazdasága szempontjából szerencsés központi fekvése, de az a körülmény is, hogy nincs az az ismeretség, amely az ország fővárosában méltóan képviselve ne volna, csak a mezőgazdaság az, amely ilyen intézményt kénytelen nélkülözni.

Az 1894. évi III. gazdakongresszus volt az első, mely a gazdasági szakoktatás fejlesztésének kívánsága keretében a gazdasági felsőfoku szakoktatási intézetnek a fővárosban való szervezése mellett foglalt állást. Ezen állásfoglalás nyomán a gazdasági főiskola kérdésével a hivatalos körök is komolyan foglalkozni kezdtek. De minthogy a gazdasági főiskola kívánságá-

DECKERT és HOMOLKA

ELEKTROTECHNIKAI GYÁR

Budapest, VI., Izabella-utca 88.

Ausztria-Magyarország legrégibb és legnagyobb beszerzési forrása mindennemű erős- és gyenge-áramú cikkekben. Szállít és szerel: **csengőket, villámhárítókat, jelzőket, villamos világítási és erőátviteli berendezéseket** táját külön teleppel vagy anélkül gazdaságok, kastélyok, gyárak és fürdőhelyek részére.

A pneumatikus csőpostaipar magyarországi megalapító
Szükség esetén kérje árjegyzékünket és költségvetésünket.

nak valóra válását az újabb eszmék nem hozták közelebb, legezészerűbb az 1894. évi III. gazdakongresszus határozatára visszatérve azt a felsőfokú gazdasági szakoktatás újabb alakulásának figyelembevételével megvizsgálni és a gyakorlati megvalósítás szempontjából kiegészíteni.

A gazdasági főiskola szükségességén nem változtat az a körülmény, hogy a gazdasági tanintézetek időközben szintén akadémiákká, tehát felsőfokú intézetekké lettek, mert a gazdasági főiskola céljai és feladatai mások, mint a gazdasági akadémiáké.

A gazdasági akadémiák rendeltetése elsősorban a gyakorlati mezőgazdálkodásra való előkészítés és a tulajdonképpeni gazdatisztképzés. A gazdasági főiskola célja ezzel szemben tudományos képzést nyújtani mindazoknak, akik akár mint nagyobb birtokosok, akár mint közpályán működők vezetőszerepre hivatottak s ezen okból a mezőgazdasági ismereteken kívül kellő áttekinthetőségben a közgazdasági, pénzügyi és társadalomtudományi ismeretek, valamint nagyobb általános műveltség birtokába kívánnak jutni. A budapesti gazdasági főiskolának további fontos feladata módot nyújtani mezőgazdasági ismeretek megszerzésére olyanoknak, kik ugyan nem a mezőgazdaságot választják életpályának, de más irányú élethivatásuk ellenére mezőgazdasági ismereteknek úgy saját érdekükben, mint a köz érdekében nagy hasznát vennék. Ezt a feladatot a vidéki felsőfokú intézetek egyáltalán nem tölthetik be, mert a fiatal nemzedék legnagyobb része életpályájára a fővárosban készül. A mezőgazdasági haladás szempontjából nagyon fontos az is, hogy a gyakorlatban és közpályán működők az újabb vívmányokról rendszeres tudomást szerezhessenek, szakkérdésekben személyesen tájékozódhassanak. Erre is a fővárosban működő felsőfokú gazdasági intézet nyújthat leginkább módot, mert a vidéken élők összejövétele legkönnyebb a fővárosban, ahová üzleti és társadalmi élet legtöbbször hív. Újabb jelentőséget ad a gazdasági főiskolának a mezőgazdasági iparok felkarolásának szüksége, amely téren tudományos ismeretszerzés és kutatás nélkül egyáltalán célt nem lehet érni. Az erre szolgáló megfelelő intézetek azonban célszerűen csak a fővárosban és legelőnyösebben a gazdasági felsőfokú oktatással kapcsolatban létesíthetők.

A főiskolának az oktatáson kívül fontos feladata a tudományos kutatás, amelynek szerepe a mezőgazdaság haladása szempontjából folyton fokozódik. Ezekre a feladatokra ezidőszert a szépen fejlődésnek induló kísérleti intézmények szolgálnak, melyek legnagyobb részét a vidéken önálló szervezettel működnek. A kísérleti intézmények működésének függetlensége a vidéki gazdasági tanintézetek kapcsolatában nem biztosítható a kívánt mértékben, ami megokolja azok jelenlegi önálló szervezetét. A fővárosi elhelyezés mellett az ilyen intézmények a főiskola szervezetébe úgy az oktatás, mint a kutatás érdekeinek sérelme nélkül, sőt annak javára bekapcsolhatók.

A gyakorlati oktatás érdekei különben sehol nem elégíthetők ki oly mértékben, mint a fő-

városban, amelynek tudományos és közgazdasági intézményei, kedvező forgalmi viszonyai a nagy változatosságot mutató közeli vidék mezőgazdaságával olyan előnyöket biztosítanak eredményes oktatás és kutatás szempontjából, minők sem máshol az országban, sem a külföldön fel nem találhatók.

A benyújtott határozati javaslatot *Farkas Géza dr., Szabó Sándor dr.* felszólalása után *Erős Lajosnak* azon pótindítványával, hogy az egyetemeket közgazdasági és földművelésügyi fakultásokkal kibővítsessék, továbbá, hogy a gazdasági szakképzésnek a földművelésügyi minisztériumban tágabb tér adassék. Bővitve egyhangulag elfogadták.

Határozati javaslat.

A budapesti 1911. évi IX. gazdakongresszus áthatva annak szükségétől, hogy a gazdasági felsőfokú szakképzésre és a szaktudományok egységes fejlesztésére a székesfővárosban egyetemi jelleggel és jogokkal ellátott gazdasági felsőfokú iskola létesíttessék, az erre vonatkozó korábbi határozatokat fenntartja.

A kongresszus ennél fogva szükségesnek mondja ki, hogy az ország fővárosában olyan felsőfokú gazdasági oktatási intézmény alkottassék, ahol a mezőgazdasági tudomány minden részletét egységesen, fontosságának megfelelő mértékben, a természet- és állattudományok kellő vonatkozásában szaktudósok tanítják és művelik, ahol a szaktudás mellett kellő általános műveltséget szerezhessenek mindazok, akikre majdan hivatásuk nagyobb feladatokat, vagyoni helyzetük nagyobb állampolgári és társadalmi kötelezettségeket ró; ahol a más szakpályára készülők ismereteiket mezőgazdasági irányban kiegészíthetik; ahol a mezőgazdaság megoldatlan kérdéseit kölcsönhatásukban kutatják; amely központ a mezőgazdasági tudomány egész körére kiterjedő működésével ezt a tudományt a többi tudományok által élvezett tekintélyhez juttatja.

Mint hogy a fővárosban létesítendő egyetemi színvonalu modern gazdasági felsőfokú iskolához a különböző szakokat képviselő és művelő intézetek szükségesek, ezek egy része pedig a fővárosban máris létezik, másik részüknek a fővárosban létesítése pedig a magyar mezőgazdaság érdekében fekszik, a gazdakongresszus szükségesnek találja, hogy a fővárosban létesítendő vagy oda áthelyezendő intézetek a gazdasági felsőfokú iskola céljainak és rendeltetéseinek megfelelő elhelyezést nyerjenek.

Az 1911. évi IX. gazdakongresszus felkéri a m. kir. földművelésügyi miniszter urat, hogy az előző pontokban foglalt figyelembevételével a fővárosban szervezendő felsőfokú gazdasági intézmény létesítése, illetőleg mezőgazdasági egyetem megalkotásának lehetősége érdekében a megfelelő elhatározó intézkedéseket megtenni sziveskedjék.

2. A földművesiskolák reformja.

Előadó: Szabó István.

Régen kialakult vélemény az, hogy az ezidőszertű földművesiskolák a kisgazdák és gazda-

sági altisztek együttes kiképzésére nem alkalmasak.

A földművesiskolák reformálásának szükségessége abban csucosodik ki, hogy azon régen felmerült eszme, mely szerint a kisgazdák külön s a gazdasági altisztek is külön képeztessenek, végre megvalósíttassék.

A földművesiskoláknak olyirányu reformálását, mely szerint kizárólag kisgazdákat képző iskolák szerveztessenek, az teszi szükségessé, hogy a kisgazdák széles rétegeihez, akik pedig a mezőgazdaságilag használt területnek ma már közel 70%-át birják, a jelenleg működő iskolák nem tudnak hozzáférközni.

Ez a gazdasági elem nem látogatja eléggé az iskolákat, mert a tanfolyam hosszúsága egy jól használható munkaerőtől fosztja meg a gazdát.

A kisgazdák részére tehát egy rövidebb ideig tartó, legfeljebb fél éves s kizárólag gazdasági ismereteket a kisgazdák igényeihez mérten nyújtó iskolákra van szükség, mely célokra a jelenleg működő kisebb területtel bíró iskolák szervezendők át.

Tekintettel pedig arra, hogy a kisgazda fia 16 éves korában már a gazdasági munkák technikai kivitelét tudja és sok gazdasági munkát céljáról fogalma is van, arra kell az ezek részére szervezendő iskolákban a súlyt helyezni, hogy ismereteik mintegy kipalléroztassanak, az általuk nem ismert gazdasági dolgokkal pedig igényeikhez mérten megismertessenek.

A tanfolyamok tartama októbertől március végéig terjedő 6 hónapban állapíttatnék meg.

Azon kisebb középbirtokosok részére birtokkezelőket, akik birtokaikat maguk nem kezelhetik s uradalmak részére gazdasági altiszteket külön e célra szervezendő oly földművesiskolák lennének hivatva nevelni, melyekbe a gazdasági cselédség és a munkás előtt már tekintélyt tartani képes 23 éves, katonai szolgálatban altiszti fokozatot nyert egyének vétetnének fel. Ezek közvetlen munkavezetőiül pedig a tan személyzet mellett oly, szintén földművesiskolát végzett egyének alkalmaztatnának, akik mintegy típusát képezik annak, amilyenek nevelése a cél.

Ez iskolák tananyaga az lenne, ami a jelenlegieké, semmi változtatással, de másfél évi, illetőleg két téli és egy nyári félévet kitevő tanfolyammal.

Tass Ferencz, Tokay Ferencz, Pósta Elek, Rodiczky Jenő dr. és többek hozzászólása után a bizottság következő határozati javaslatot fogadta el.

Határozati javaslat.

Kimondja a kongresszus, hogy:

1. A földművesiskolák mai szervezetét a kisgazdák és a gazdasági altisztek együttes képzésére alkalmatlannak tartja.

2. Olyan földművesiskolák szervezendők, melyek a kisgazdák közönség széles rétegeihez jobban hozzáférközzenek s melyekben kizárólag kisgazdák túlnyomólag gyakorlati alapon nyerjenek kiképzést. Az iskolák tangazdasága egyszerű, de feltétlenül jövedelmező, üzeme könnyen áttekinthető legyen. A kiképzést az eddiginél

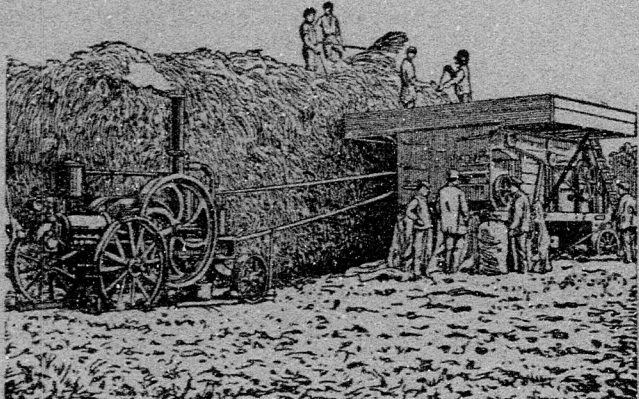
KÖZPONTI KERESKEDELMI és IPARBANK R.-T. GÉPOSZTÁLYA BUDAPEST, V., VÁCZI-KÖRUT 26.
Telefon: 86-98. :: Sürgőnyezim: Czentralis.

Állandó nagy gépkiallítás!
Petter's nyersolaj- } **motorok és**
Daimler benzin- } **motorlokomobilok**
Petzold benzin- }

Petzold szivógázmotorok
kizárólagos vezérképvisellete.

Malomgépek és ipari gépek minden nagyságban
Költségvetés és árjegyzékkel ingyen és bérmentve szolgálunk.

Olcso árak!
Teljes szavatosság
Kedvező feltételek!

rövidebb ideig tartó és olyan évszakban rendezett tanfolyamok végezzék, melyek nem fosztják meg a kisgazda birtokát a gyakran nézkülözhetlen munkáskézektől.

E célra az ezidőszerint fennálló földmivesiskolák nagyobb része szervezendő át.

3. Kisebb középirtok kezelőinek kiképzése céljából olyan gazdasági iskolák szervezését tartja szükségesnek, amelyekben az ilyen birtokok kezeléséhez megkívántató elméleti és gyakorlati gazdasági, nemkülönben a szükséges általános ismeretek is megszereshetők.

E célra a jelenleg fennálló földmivesiskolák kisebb része szervezendő át.

4. Felkéri a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztert, hogy a középiskolák reformjával egyidejűleg, ha már a gazdaságtan német, olasz, romániai stb. mintára nem nyer helyet valamely középiskola tantermében, a polgári iskola ugy reformáltassék, hogy az, ott, ahol a helyi szükséglet megköveteli, a jobbmódu gazdának az általános gyakorlati műveltségen kívül még némi gazdasági ismereteket is nyújtson és őt az egyéves katonai szolgálat kedvezményére feljogosítsa.

3. Gazdasági népiskolák szervezése.

Előadó: Buday Barna.

Előadó a nép gazdasági oktatását a legszélesebb körökre kiterjedőleg csakis a községi elemi iskoláknál fennálló ismétlő iskolák kereteiben tartja megoldhatónak, mert a földmivelő nép gyermekei általában nem haladnak tovább az elemi, illetve ismétlő iskolánál. Az ismétlő iskolai tankötelezettség idejét kell tehát kihasználni arra, hogy a nép fiait mindazokra a mezőgazdasági gyakorlati ismeretekre kioktassuk, melyeknek a földmivelői foglalkozás területén hasznukat veszik.

A fennálló miniszteri rendeletek értelmében a községek tényleg kötelesek lettek volna már bevezetni az ismétlő iskolákba a gazdasági tanítást, de kibújtak a kötelezettség alul úgy, hogy ma a körülbelül egymillió ismétlőiskolák kötelesek csupán egyötöde részesül gazdasági oktatásban, de ez sem kielégítő, külön törvénnyel kell rendezni a kérdést, mint ezt Apponyi Albert gróf volt kultuszminiszter megkísérelte 1909-ben a gazdasági népiskolákról szóló törvényjavaslatával, mely sajnos, közbejött események miatt lekerült a napirendről. Buday a törvényjavaslat felvételét s mielőbbi beterjesztését sürgeti.

A gazdasági népoktatási törvénynek az legyen a fő törekvése, hogy nagyobb és módosabb községekben önálló gazdasági népiskolák keletkezzenek, melyekben alaposan képzett szaktanítók tanítsák a gazdasági tárgyakat. Ott, ahol a községek a tangazdasághoz szükséges 20 hold szántót nem tudják rendelkezésre bocsátani, értelmes kisbirtokosok gazdaságát kell átalakítani mintagazdaságokká, akik erre a célra a megfelelő beruházási költséget az államtól kapják. Ezek a parasztmintagazdaságok szolgálnának a gazdasági népiskolák gyakorlati teréről.

Kisebb községekben az ismétlő iskolákat kisebb fokozatu gazdasági iskolákká kell átszervezni; nem elég azonban, ha a szakoktatás feladatait teljesítő néptanító egyszersmindenkora 6 hetes szaktanfolyamot végez. Továbbképző gyakorlati tanfolyamot is kell szervezni az ilyen tanítók számára, hogy ismereteiket feleleveníthessék és kiegészíthessék. Az ilyen iskolákat szaklapokkal és gazdasági kézikönyvtárral is fel kell szerelni; természetesen kisebb

területű konyhakert, gyümölcskert vagy szőlő sem hiányozhatik az iskola mellől.

A gazdasági népiskolák állami felügyelésére a földmivelésügyi minisztérium fennhatósága alá helyezendő szaktanfelügyelőségek szervezendők.

A vitát *Dubrovsky* Róbert miniszteri tanácsos nyitja meg s a népek gazdasági oktatását kultiváló iskolák felügyeletét egyelőre a földmivelésügyi minisztérium hatáskörébe kívánja vonni, kapcsolatban a már fennálló földmivesiskolákkal s ezen indítványt a bizottság a határozatba bevenni kimondja. *Koppély Géza*, *Keglevich Gábor dr.*, *Eber Ernő dr.*, *Ferenczy Károly* felszólalása után a bizottság még *Szabó Sándor dr.* és *Vélsch Gyula* indítványainak bevételel a határozati javaslatot a maga egészében elfogadja.

Határozati javaslat.

Kimondja a kongresszus, hogy

1. A falusi nép községenkénti rendszeres gazdasági oktatása céljából szükségesnek tartja, hogy az elemi oktatással kapcsolatos ismétlőiskolák gazdasági iskolákká szerveztesse át, mint az Apponyi Albert gróf, volt vallás- és közoktatásügyi miniszternek a gazdasági népoktatásról szóló törvényjavaslata tervezte. Felkéri tehát a kormányt, hogy a gazdasági népiskolák községenkénti szervezéséről mielőbb törvényjavaslatot terjesszen a parlament elé.

2. Szükségesnek tartja a kongresszus mindenek előtt az érvényben levő népoktatási törvény szigorú végrehajtását.

3. Kívánatosnak tartja a kongresszus, hogy a mai ismétlőiskolák helyett önálló gazdasági iskolák létesítése váljék kötelezővé mindazon községekben, ahol az ismétlőkötelesek száma meghaladja a 120-at és a szükséges anyagi feltételek megvannak.

4. Azon járásokban, ahol a mezőgazdasági kultúra szempontjából kívánatos, létesíttessék legalább egy önálló gazdasági iskola, az ennek kapcsán szervezendő gazdasági továbbképző tanfolyam pedig adjon módot arra, hogy a kisbirtokosok fiait otthonukhoz közel megfelelő gyakorlati oktatást nyerjenek.

5. Mindenütt ott, ahol a tangazdasággal támogatott önálló gazdasági iskolák előfeltételei hiányoznak, de az ismétlő tanköteles fiuk száma meghaladja a 60-at, a létesítendő gazdasági népiskolát valamelyik e célra megfelelő kisbirtokos gazdaságával kell kapcsolatba hozni. Az e célra kismemelt kisbirtok parasztmintagazdasággá alakítandó át s evégből a gazdasági felszerelések kellő kiegészítésére a birtokos bizonyos költséget kapjon, melylyel szemben az illető gazda birtokának egy kisebb részét az iskolakert céljaira engedi át.

6. Több község is egyesülhessen egy-egy ilyen iskola felállítására s a költségeket a tanulók létszámának arányában fedezzék. Az ilyen iskolának külön szaktanítója legyen.

7. Az önálló jellegű gazdasági iskolák külön szaktanfelügyelet alá helyezendők.

8. Felkéri a kongresszus a vallás- és közoktatásügyi minisztert, gondoskodjék arról, hogy a tanítóképző intézetekben a természettudományokat olyan mértékben és módszer szerint tanítsák, hogy ezzel a gazdasági szakoktatás segítségére legyenek.

4. Téli gazdasági tanfolyamok.

Előadó: Eber Ernő dr.

Felnöttek oktatása! Háládatlan és nehéz feladat, de talán sehohsem lehet háládatlanabb és nehezebb, mint a falun a kisgazdák oktatása,

akik az ő gyakorlat szerzette tudásuk öntudatában lenéznek és lekicsinylik a könyvből szerzett tudást, az elméletet és akik a gyakorlat új tapasztalataival szembeállítják azokat a gazdálkodási hagyományokat és halfogásokat, amelyeket apjuktól, nagyapjuktól, őseiktől örökölték. Haladás mindenesetre van ezen a téren is, de valóban még a legjobb előadások, a legnagyobb jóakarát és türelem is csak apró lépésekkel tud előrejutni a szellemi akadályokon.

Pedig a felnőtt kisgazdáknak a falvakban való oktatása nálunk annál szükségesebb, mert a földmivesiskolákban a kisgazdák fiamnak csak egy elenyésző kis része nyer azért kiképeztetést, hogy aztán odahaza gazdálkodjék és mert az elenyésző kis számban meglevő önálló szaktanító gazdasági ismétlőiskolák mellett a rendszeres gazdasági ismétlőiskolák nem sokat nyújtanak.

De a gazdasági egyesületek által rendezni szokott téli gazdasági előadások keretében reformokat kell behozni, azokat rendszeressé kell tenni. Előrehaladottabb vidékeken és különösen ott, ahol gazdakörökben szervezkedtek már a kisgazdák, megkívánják, hogy télen a gazdasági előadások révén érintkezzenek velük vezetőik. Ezekben az előadásokban egy-egy aktuális, a községi gazdákat legjobban érdeklő praktikus témát kellene felkarolni, ezek által az előadások által a gazdasági technika egy-egy új vivmányát, vagy a gyakorlat valamelyik új tapasztalatát kellene ismertetni, még pedig csakis olyan előadók által, akik igazán teljesen jártasak a gazdálkodásban, vagy annak valamelyik ágában.

Ezektől a gazdasági előadásoktól azonban ne várjuk azt, hogy gazdáink tudását általában emeljük, hanem elégedjünk meg, ha a haligatók kis százaléka egy-egy praktikus tanácsot, utmutatást megszívvel és követ majd. A gazdasági tudás általános színvonalának emelésére rendszeres gazdasági tanfolyamok szolgálnának, még pedig úgy, hogy télen 8—12 héten át, heti 3—4 előadásban a szükséges elméleti oktatást nyújtanak, a téli tanfolyam végén vizsgát tartanának, tavasszal és ősszel határ-, istálló-, udvarbejárásokkal állatbírálattal, gépbemutatókkal, szántóversenyekkel győződnének meg arról, hogy a téli oktatásnak milyen foganatja volt. Így egy egész esztendőn át tartana a gazdasági oktatás és elméleti alapon a gyakorlati eredményekben nyilvánulna meg. Az ősszel azután serkentés végett kisebb jutalmak kiosztásával falusi gazdánnevet lehetne tartani.

Ilyen tanfolyamokat egy vármegye minden járásának egy-egy nagyobb községében kellene évenként rendezni és egy igazgató vagy vezető irányításával több elméletileg és gyakorlatilag képzett szakelőadót kellene alkalmazni. Kétségtelen, hogy ezek a tanfolyamok az államnak az eddiginél nagyobb segítségét igényelnék, de úgy vélem, hogy általuk tényleg elérnők a gazdasági termelés fokozatos és nagyobb mértékben való emelkedését.

A határozati javaslatot élénk eszmecsere követte, amelyben *Szabó Sándor dr.*, *Koppély Géza*, *Petrás György*, *Devera György*, *Grassely Miklós* földmivesiskolai igazgató és *Ferenczy Károly* vettek részt s *Rodiczky Jenőnek* azon megjegyzése után, hogy egy javaslat nem lehet túlságosan részletező, mert a részlet- és kivíteli kérdések az érdemleges kivitelnél tárgyalatnak és állapítatnak meg, a határozati javaslatot a maga egészében elfogadta a bizottság.

Határozati javaslat.

1. Kimondja a kongresszus, hogy felkéri a földmivelésügyi minisztert, hogy a gazdasági

GŐZEKESZÁNTÁSHOZ,

gazdasági üzemekhez, téli fűtéshez

kiválóan alkalmas

: tatal briketteket :

szállít a

MAGYAR ÁLTALANOS

:: KÖSZÉNBÁNYA ::

RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPEST, V., ERZSEBET-TER 19.

A tatal brikett teljesen pótolja a porosz szenet, ára azonban jóval olcsóbb. A báró Hatvany-uradalomban megfertett gőzekepródnál 11 ée háromnegyed hold fűtészántásához szükséges 914 kg. szilárd brikettel szemben csak 1000 kg. tatal brikett kellett!

utján mint munkafelügyelők és munkavezetők alkalmaztassanak.

6. A nők gazdasági nevelése.

Előadó: Ehenné Keményffy Katinka.

A közigazgatási és szakoktatásügyi szakosztály szakoktatási bizottságának üléseit Ehenné Keményffy Katinka előadása fejezte be a nők gazdasági neveléséről. A határozati javaslat kívánatosnak és szükségesnek tartja a nők gazdasági kiképzését s erre a célra olyan iskolák és intézmények létesítését, melyekben a nők különösen a kertészet és gazdasági háztartás körébe vágó gyakorlati ismereteket elsajátíthatják. Felkérendő a vallás- és közoktatásügyi miniszter és a földművelésügyi kormányzat, hogy a nők gazdasági kiképzésére szolgáló gazdasági ismétlő és önálló gazdasági ismétlő iskolát a szükséghez képest fejlesszék. Az országnak azon vidékein, melyeknek fértilakosságát a kivándorlás megrikította, mielőbb önálló gazdasági leányiskolák állítandók föl. Kívánatos, hogy arra alkalmas kisgazdaságok a nők gyakorlati oktatásának céljaira államilag segitendő olyan mintagazdaságokká alakíttassanak át, melyek a nők munkájának és gondosságának gazdasági értékesítésére tanítanak. A szükséges női szakerők kiképzéséről az illető szakminisztereknek kell gondoskodniok.

A javasolt intézkedéseket György Endre és többek hozzászólása után elfogadták.

Határozati javaslat.

1. Kimondja a kongresszus, hogy kívánatosnak és szükségesnek tartja a nők gazdasági kiképzését s erre a célra olyan iskolák és intézmények létesítését, melyekben a nők különösen a kertészet és a gazdasági háztartás körébe vágó gyakorlati ismereteket elsajátíthatják. Ohajtandóknak tartja azt is, hogy a meglévő gazdasági egyesületekbe a nők bevonassanak.

2. Felkéri a vallás- és közoktatásügyi, továbbá a földművelésügyi minisztert, hogy a nők gazdasági kiképzésére szolgáló gazdasági ismétlő és önálló gazdasági ismétlőiskolákat a szükséghez képest fejlesszék és az országnak azon vidékein, melyeknek fértilakosságát a kivándorlás megrikította, mielőbb önálló gazdasági leányiskolákat állítsanak fel. Ezenkívül szükségesnek tartja a vándorháztartási tanfolyamoknak olyan arányban való rendszeresítését, hogy mindazon vidékeken, ahol kellő érdeklődés mutatkozik, a női közönség háztartási oktatásban részesülhessen.

3. Kívánatos, hogy arra alkalmas kisgazdaságok a nők gyakorlati oktatásának céljaira államilag segélyezendő olyan mintagazdaságokká alakíttassanak át, melyek a nők munkájának és gondosságának gazdasági értékesítésére tanítanak.

4. Felkéri a kongresszus az illető szakminisztereket, hogy a szükséges női szakerők kiképzéséről gondoskodni sziveskedjenek.

III. Mezőgazdasági politikai bizottság.

1. Jövő vámpolitikánk irányelvei.

Előadó: Rubinek Gyula.

Az országos gazdakongresszus egyik legfontosabb tárgyát Rubinek Gyulának, az OMGE. igazgatójának a mezőgazdasági politikai bizott-

ságban tartott előadása képezte a jövő vámpolitikánk irányelveiről. A mindvégig érdeklődéssel hallgatott előadásban előadó utalt a világ gazdasági fejlődésére, a mezőgazdaság, ipar és kereskedelem terén legutóbb észlelhető nagy átalakulásokra, amely alól egyetlen egy ország sem vonhatja ki magát. Éppen azért vámpolitikáját ennek megfelelően kell megalapoznia.

A világ ezen észlelhető gazdasági átalakulását a következőkben lehet indokolni: Ismert dolog, hogy a világon még gazdaságilag hasznosítható, de mezőgazdasági művelés alá nem vont területek bár jelentékenyek, mégsem elegendők ahhoz, hogy a mezőgazdasági termények áralakulását károsan befolyásolják, illetve a gabona- és husarak romboló áresését felidézék, mert e területeknek csak kis részét lehet rablógazdálkodással kihasználni, a nagyobb részének kihasználásához nagy befektetés, szakértelem és okszerű gazdálkodás kell; másodszorban e területek a fogyasztási piacoktól távol esnek, ezenkívül mostoha égélj alatt fekszenek, továbbá a nyersterményeket nagymennyiségben kivívó államok is parkodnak e területeket érdekközösségbe vonni, viszont a kulturállamok mezőgazdasági termelése ma már csak szerény arányokban fejleszhető, míg az élelmiszer behozatal mindenhol emelkedik, végül az ipari nyers termények termelése az ipar fejlődésével arányban növekszik.

A világgazdaság észlelhető átalakulását indokolja az is, hogy az agrárállamok mindinkább ipariasodnak, amely folyamatot különösen elősegíti a védvamos politika, mert a mezőgazdasági termelés belterjessé válásával nagyobb a szükséglet az ipari cikkekben. Javul továbbá a gazdálkodó anyagi helyzete s így emelkedik a fogyasztása. Végül elősegíti az ipariasodást az, hogy az ipari államok óriási tökefölöslege szivesen keres védelmet az agrárállamok ipari vámjai mögött, ahol a fogyasztás fejlődése is állandó.

Ily körülmények között jelentőségének egész súlyával nyomul előtérbe a mezőgazdasági termelés, amely egyedül és kizárólagos alapja az ország közéletének és ipari fejlődésének. Előbb-utóbb részünk lesz ugyanis egy nagy ipari válságban, amely jóval súlyosabb lesz, mint volt a tengerentúli verseny által felidézett agrárkrízis, mert a krízis dacára a föld megmaradt nemzeti vagyonnak, míg az egyszer elpusztult ipartelepek teljesen értéktelenné, a munkások pedig valódi proletárokká válnak. Éppen ezek alapján kéri az előadó határozati javaslatának elfogadását.

Perezekig zugott a taps Rubinek előadása után, melyért a bizottság köszönetét fejezte ki.

Darányi Ignác nagy elismeréssel szól szintén az előadásról. Igazat ad neki és Károlyi Mihály grófnak, hogy a magyar közigazdaság sorsát a helyes vámpolitika alapozza meg. A javaslatot illetően kívánatosnak tartja, hogy azt aktuális dolgokkal egészítsék ki. Utal a többek közt a most folyó montenegrói szerződéses tárgyalásokra és a görög szerződésre. Az előbbinél a szarvasmarha-, emitt a mazsolabevitelt kell betiltani. Epp így nem szabad megengedni a bulgáriai marhabehozatalt sem. Nem szabad tűrnie a kormányznak az argentinai husbehozatalt sem a közös vámterületre. Az 1917. évi

kiegyezésben még szigorubb kikötéseket kell tenni. Végül az előadói javaslatához az elmondottak értelmében megfelelő kiegészítő javaslatot terjesztett be, melyet a kongresszus egyhangulag az előadói javaslattal együtt elfogadott.

(Darányi felszólalását Rubinek előterjesztésével együtt lapunkban legközelebb szó szerint fogjuk közreadni.)

Határozati javaslat.

A világ gazdasági fejlődése, a mezőgazdasági és ipari termelés, továbbá a nemzetközi kereskedelmi forgalom a legutóbbi időben oly átalakulásokat mutat, amelyek befolyása és hatása alól egy ország sem vonhatja ki magát s mely átalakulással jövő vámpolitikájának megalapozásánál minden országnak számolnia is kell.

A világgazdaság ezen átalakulása az alábbiakkal indokolható:

I. Köztudomásu, hogy a világ még mezőgazdaságilag hasznosítható, de mezőgazdasági művelés alá még nem vont szűz területei, bár még igen jelentékeny kiterjedésűek, mezőgazdasági kihasználásuk — történjék ez bármily mesterségesen erőszakolt módon — a mezőgazdasági termények áralakulását károsan nem befolyásolhatja, illetve a spekuláció a gabona- és husarak romboló áresését többé fel nem idézheti; mert

a) e területek kiserése az, amely az eddig szokásos rablógazdálkodással aknázható ki, hanem tulnyomó nagy része csak nagy befektetésekkel és megfelelő szakértelemmel, tehát költséges és okszerű gazdálkodással hasznosítható; mert

b) e területek javarésze igen nehezen közelíthető meg, illetve a fogyasztási piacoktól annyira távol esik, hogy a szállítási költségek a termelést jelentékenyen megdrágítják; mert

c) e területek igen mostoha éghajlat alatt fekszenek s így a jövedelmező termelést az időjárás szeszélyei teljesen bizonytalanná teszik; mert

d) az eddigi nyersterményeket nagy mennyiségben kivívó államok is szükségét látják annak, hogy a jövő generációk élelmiszerének akadálytalan biztosítása céljából ily, mezőgazdasági műveléssel nem hasznosított területekkel még rendelkező államokat érdekközösségükbe vonjanak; mert

e) a kulturállamok mezőgazdasági termelése ezentúl már csak szerény arányokban fejleszhető, míg élelmiszikkbehozatali szükségletük állandóan emelkedik; mert végül

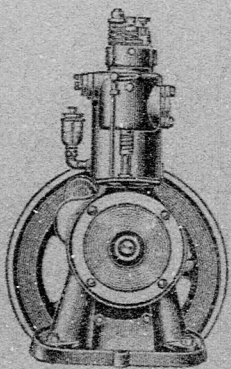
f) az ipar nagyarányú fejlődése mind több, mezőgazdaságilag hasznosítható területet köli le az ipari nyersanyagok termelésével.

II. Természetes folyamat, hogy az agrárállamok mindinkább ipariasodnak, amely folyamatot jelentékenyen elősegíti a védvamos politika és a mezőgazdasági termények emelkedő ára, mert:

a) a mezőgazdasági termelés belterjessé válik s ipari cikkek szükséglete ennek következtében jelentékenyen emelkedik; mert

b) a gazdálkodó anyagi helyzete javul s személyes fogyasztása igényei növekedésével erősen emelkedik; mert

c) az ipari államok óriási tökefölöslege szivesen keres és talál jövedelmező elhelyezést az agrárállamok ipari vámjai védelme mögött, hol

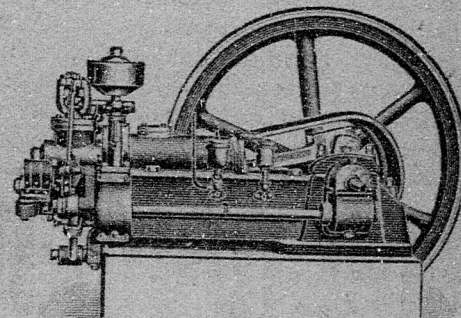

MOTOROKAT

takarmánykamrákhoz és minden más gazdasági célra,
szivattyukat, öntatóberendezéseket

készít és szállít

Műszaki és gépipari r.-t.
Budapest, VII. ker., Vörösmarty-utcza 19/b.

a termelési költségek is jelentékenyen kisebbek, míg a fogyasztás fejlődése állandó.

III. A fenti körülmények közrehatása folytán jelentőségének teljes súlyával nyomul előtérbe a mezőgazdasági termelés, amely egyedüli és kizárólagosan biztos alapja az ország közélet-vezetésének és ipari fejlődésének egyaránt.

A világpiacon az ipari cikkek szükségletének csökkenése, az ipari államok ipari cikkek feleslegének emelkedése s legfőként az ipari nyersanyagok rendkívüli megdrágulása rombolólag fog hatni a kivitelre dolgozó iparra és szédültesen fogja növelni a proletariátust.

Ez a feltétlenül bekövetkező nagy ipari válság — melyet semmiféle hadikészültség fel nem tartóztathat, csak siettetet — messzemenőleg súlyosabb lesz, mint volt a tengerentúli verseny által felidézett agrárkrízis, mert a mezőgazdaság tönkrement proletárjai idehaza vagy a tengerentúli iparban találtak elhelyezést s a föld ha értékében csökkent is, de nemzeti vagyonnak megmaradt.

Az egyszer bezárult ipari vállalatok azonban teljesen értéktelenné s munkásaik százezrei valódi proletárokká válnak, kiket a mezőgazdaság fel nem szívhát, mert önálló vállalkozáshoz szaktudásuk nincs s mert a mezőgazdaság munkáskészültségük sem lesz olymértű, hogy ezúton keresethez jussanak, akiket kivándorlás útján sem lehet idegenben elhelyezni, mert minden állam örül, ha saját munkásait tudja majd az iparban foglalkoztatni.

IV. Mindezek alapján kimondja az országos gazdakongresszus, hogy:

1. az ország közéletvezetésének biztonsága, az ipar és kereskedelem biztos alapokon való fejlődésnek biztosítása parancsoló szükségké teszi, hogy minden állam — így tehát a miénk is — a mezőgazdaság, illetve a gazdálkodó osztály érdekeit állandóan szívén viselje, istápolja s hathatós védelemben részesítse s a mezőgazdasági szaktudást minden eszközzel fejlessze;

2. sem szociális, sem erkölcsi szempontból nem igazolható álláspont, hogy a jelen generációnak a hazai mezőgazdaság érdekei feloldozása révén a legolcsóbb élelmezést biztosítsuk, mert az élő nemzedéknek arra nincs joga, hogy az élet átmeneti megkönnyebbülését azzal vásárolja meg, hogy a jövő nemzedék megélhetését tönkretegyje;

3. nemzeti, szociális és gazdasági érdek éppen a jelenlegi világgazdasági viszonyok mellett az, hogy a hazai mezőgazdaság termelőképességét kell minden rendelkezésünkre álló eszközzel elősegíteni, amely nemcsak a jelen, de a jövő generációknak, ha talán nem is a legolcsóbb, de a legbiztosabb megélhetést, vásárlóképeségének emelkedésével az ipar és kereskedelem állandó és biztos fejlődését is biztosítja;

4. a mezőgazdasági termelés fejlesztésének s jövedelmezősége biztosításának leghatalmasabb eszköze a mezőgazdasági védvámok fenntartása s a szükséghez mért esetleges fejlesztése;

5. az országos gazdakongresszus tehát tekintettel arra, hogy az elzárkózás mai mérve a vámpolitikában a belátható jövőben nemcsak csökkenni nem fog, de minden állam még az eddiginél is nagyobb gondtal és féltékenységgel fogja védeni saját mezőgazdaságát és fogyasztását, tekintettel továbbá Ausztriával fennálló gazdasági viszonyunkra, amelyben az ipari vámk terhe ellensúlyozójaként csakis a mezőgazdasági vámvédelmet állíthatjuk szembe:

a mezőgazdasági vámvédelem fenntartása mellett a köz érdekéből folyólag az országos gazdakongresszus a leghatározottabban állást foglal s követeli a mindenkor kormányokkal szemben, hogy:

a) gabonára megállapított minimális vámk az jövőben is fenntartassanak;

b) állategészségügyi szempontokból a keleti államok élállatbehozatala s a tengerentúli államokkal szemben a husbehozatal is állandóan tilalmaztassék;

c) általában a szerződéses vámtarifában biztosított paritásos mezőgazdasági és ipari vámvédelem állandó fenntartásával a kereskedelmi

szerződések a jövőben is az összesség terhére s nem kizárólag a magyar mezőgazdaság egyoldalú megkárosításával köttessenek.

V. Kimondja a kongresszus, hogy:

1. a montenegrói szerződés feltételeit nem ismeri ugyan, de a levágásra beereszteni tervezett élállatbehozatalról eddig követett vámpolitikai rendszerünk teljes felforgatása és állategészségügyi érdekeink legnagyobb kockázata nélkül csak akkor lehet szó, ha Németország a cattarói öblöt előzetesen állategészségügyi szempontból extraterritoriális területnek elismeri;

2. a Görögországgal tervezett szerződést illetőleg a vámtarifában bortermelésünk védelmére felállított mazsolavámot leszállíthatónak nem tartja;

3. Bulgáriával a balkán állatbehozatali összkontingens kimerített voltát tekintve, csupán legtöbb kedvezményű szerződést tart megköthetőnek a magyar mezőgazdaság sérelme nélkül;

4. a tengerentúli husbehozatali állategészségügyi és külkereskedelmi szempontból egyaránt veszélyesnek nyilvánítja és az osztrák kormány eljárását, amennyiben a magyar kormány hozzájárulása nélkül a kőszedált 2000 tonnán felül ily husküldeményeket a közös vámtérület területére beereszt, a kiegyezés megszegésének tekinti s az ellen a leghatározottabban tiltakozik;

5. az 1917-ik éven túl terjedő időre szükségnek tartja, hogy az élállatbehozatal intézményes kizárása mellett a tengerentúli husbehozatala tilalmaztassék, a kontinensről, illetőleg a Balkán-államokból behozható húsmennyiség pedig kontingentáltassék és annak minimális vámjá a vámtarifában szabassék meg.

2. Tőzsdereform.

Előadó: Zselénski Róbert gróf.

A tőzsdei fedezetlen határidőüzlet eltiltása tárgyában tartott előadásában Zselénski Róbert gróf utalt arra, hogy ő már 15 évvel ezelőtt irt először a tőzsdei fedezetlen határidőüzleti játék ellen. Köztudomásu, hogy 30 évvel ezelőtt e játék még ismeretlen fogalom volt a legtöbb gabonátőzsdén. 15 év folyamán egy vívmányra tekinthet a tőzsdéjátékellenes mozgalom. Ugyanis az Ausztriával kötött vám- és kereskedelmi szerződésben ki van kötve, hogy Magyarország is köteles rendszabályozni a gabonátőzsdéi játékot. E szerencsejáték nem képes árt alkotni, hanem emelkedő árak mellett ezeket fokozza, hanyatló jegyzések alkalmából pedig az ársülyedést nagyobbítja, első esetben károsítja a fogyasztókat, másodikban pedig a termelőket. A tőzsdészek akkor szoktak rendszerint aratni, mikor ársülyedés van napirenden. 1907 közepé óta inkább áremelkedés tapasztalható. Ekkor tesz nyereségre a tőzsdén kívül álló közönség. Ilyenekből állanak azok a csoportok is, melyek jelenleg búzában, zabban spekulálnak és melyeknek sikerült is az év elejétől számítva a papirosbuzá és zab árát 4 K. 56 fillérrel, illetve 1 K. 56 fillérrel felverni. Jelenleg kevés gazdának van eladni valója és ez az abnormális magas ár annyival lesz drágább a gazdaközönségnek, amennyiben jelenleg vámkülföldi buza is importálható és véve is lesz. Ez a behozott buza helyében megmaradt készlet pedig nyomni fogja az árakat, midőn új termés a gazda piacra fogja vinni termését. Semmi közgazdasági alapja nincsen egy 26 koronán felüli buzaárnak egy elég jó termés után és egy közepes terméselátással szemben. Előadó ezek után benyújtja következő határozati javaslatát:

A IX. országos gazdakongresszus, hasonlóan az előbbi országos és nemzetközi gazdakongresszusokhoz, részthozónak nyilvánítja a tőzsdei fedezetlen határidőüzleti játékot, különösen pedig a földbirtokra nézve a fedezetlen határidőüzletet gabonában és malomterményekben. Főlkéri ennél fogva a kormányt, valósítsa meg mielőbb az Ausztria és Magyarország között létrejött 1908. évi vám- és kereskedelmi szerződés XXI. cikkének utolsó bekezdését, mely következőleg szól: „A m. kir. kormány kötelezett-

seget vállal, hogy a törvényhozás elé mielőbb törvényjavaslatot fog terjeszteni a budapesti tőzsde üzleti forgalmának szabályozása tárgyában, érve ezalatt, hogy a játékgyűlet jellegével bíró tőzsdei ügyletek megakadályoztassanak.” (Zselénski gróf előadását lapunk közlelbbi számában szó szerint fogjuk közölni.)

A javaslat fölött megindult vitában Mendl Jeromos terjedelmes javaslatot terjeszt elő, melynek lényege, hogy a határidőüzletet ne töröljék el, de reformálják. (Zajos ellentmondások.)

Lóherer Andor a gazdáknak ügynőkök által börzejátékra való csábítását kívánja megakadályozni.

György Endre elfogadja az előadói javaslatot annyival is inkább, mert a tőzsdereform voltaképpen egy törvény végrehajtásából, egy nemzetközi szerződés betartásából áll.

A kongresszus Matta Árpád dr., Simitsch Árpád rövid felszólalása után az előadói javaslatot egyhangulag elfogadta.

Határozati javaslat.

A IX. országos gazdakongresszus, hasonlóan az előbbi országos és nemzetközi gazdakongresszusokhoz, részthozónak nyilvánítja a tőzsdei fedezetlen határidőüzleti játékot, különösen pedig a földbirtokra nézve a fedezetlen határidőüzletet gabonában és malomterményekben.

Főlkéri ennél fogva a kormányt, valósítsa meg mielőbb az Ausztria és Magyarország között létrejött 1908. évi vám- és kereskedelmi szerződés XXI. cikkének utolsó bekezdését, mely következőleg szól:

„A m. kir. kormány kötelezettséget vállal, hogy a törvényhozás elé mielőbb törvényjavaslatot fog terjeszteni a budapesti tőzsde üzleti forgalmának szabályozása tárgyában, érve ezalatt megtiltását Magyarországon a fedezetlen határidőüzletnek gabonában és örleményekben.”

3. Agrár öröklési jog.

Előadó: Mattyasovszky Miklós dr.

Az agrár öröklési jognak előadó szerint az a célja, hogy az öröklés miatti földbirtokfelosztásokat, illetve elidegenítéseket megakadályozza. A mai öröklési jog ugyanis egyenlően osztja fel a földbirtokot az örökösök közt, vagy ha az egész földbirtokot egy örökös veszi át, az a többieket forgalmi érték szerint tartozik kielégíteni, ami a birtok eladósodására s előbb vagy utóbb annak eladására vagy felosztására vezet. Előadó részletesen csoportosítja az agrár öröklési jog mellett ellene felhozható érveket, utal különösen Németország és Svájc példájára, amely államok kevésbé mezőgazdasági jellegűek sennek dacára azokban az agrár öröklési jog megvan. A most készülő új polgári törvénykönyvtervezet szintén mellözi az agrárius öröklési jogot, ezért kívánatosnak tartaná, hogy a gazdakongresszus mondja ki, miszerint a készülő magyar általános polgári törvénykönyvbe oly rendelkezés vétessék fel, amelynél fogva törvényi öröklés esetén a közép nagyságu és kisebb földbirtok a körülmények szerint esetleg egy örökösnek is odaitélhető legyen, aki a többi örököst a földbirtok hozadékai értéke alapján fizesse ki. Elsőbbséggel birjon az az örökös, ki eddig is azon a földbirtokon gazdálkodott.

Hozadékai érték alapján kell kifizetni a többi örököst akkor is, ha az egyik örökösre végintézkedés útján száll a földbirtok.

Az osztályra bocsájtásnál annak az örökösnek a munkáját, aki a hagyatéki földbirtok művelésénél vagy kezelésénél ingyen közreműködött, az illető örökös javára kell számításba venni.

Az elmondottak értelmében megfelelő határozati javaslatot terjeszt a kongresszus elé.

Rubinek Gyula felszólalása után a javaslatot egyhangulag elfogadták.

Határozati javaslat.

A budapesti IX. országos gazdakongresszus kívánatosnak mondja ki, hogy a készülő magyar általános polgári törvénykönyvbe oly rendelkezés vétessék fel, melynél fogva törvényi öröklés ese-

tén a közép nagyságu és kisebb földbirtok a körülmények szerint esetleg egy örökösnek is odaitélhető legyen, ki a többi örökös a földbirtok hozadéki értéke alapján fizesse ki. Elsőbbséggel birjon az az örökös, ki eddig is azon a földbirtokon gazdálkodott.

Hozadéki érték alapján kell kifizetni a többi örökösnek akkor is, ha az egyik örökösre végintézkedés után száll a földbirtok.

Az osztályraboecsajtásnál annak az örökösnek a munkáját, aki a hagyatéki földbirtok művelésénél vagy kezelésénél ingyen közreműködött, az illető örökös javára kell számításba venni.

4. A gazdatiszti törvény revíziója.

Előadó: Jeszenszky Pál.

Eppen 20 évvel ezelőtt vetette fel, 1891 május havában, a Budapesten tartott első gazdatiszti kongresszus első ízben a gazdatiszti kvalifikáció, a gazdatiszti jogviszony szabályozása s a nyugdíjbiztosítás kérdésének törvényhozási uton leendő rendezését, amely kívánalmakat az 1895-ben megtartott III. országos gazdakongresszus is magáévá tette s a megfelelő törvényes intézkedések életbeléptetését megsürgette. A gazdatársadalmi testületek a következő években is több ízben sürgették meg e kérdések törvényes rendezését, aminek eredménye volt azután az 1900. évi XXVII. t.-cz. életbeléptetése. Az új törvény azonban nem elégitette ki a gazdatársadalom részéről támasztott kívánalmakat, amennyiben nevezetesen a kvalifikációs kérdést a törvény nem rendezte megfelelően s a gazdatiszti címet a törvény értelmében, annak életbelépte után is, minden gazdasági alkalmazott használhatta és használhatja ma is és csupán az okleveles jelző s némely gazdatiszti címek használatától tiltattak el az oklevéllel nem bíró gazdatisztek, akikkel szemben a törvény az okleveles gazdatiszteknek csupán a felmondási idő, a rögtöni elbocsátás és elhalálozás esetén hátramaradt özvegy végkielégítése, valamint a törvényhatóságok, községek, egyházi testületek s hasonmű birtokokon leendő alkalmaztatásuk tekintetében biztosított némi előnyöket. Ezenfelül rendezetlenül hagyta a törvény továbbra is a gazdatisztek legfontosabb kívánalmát és életbevágó követelését, tudniillik a nyugdíjbiztosítást, úgy hogy a gazdatisztek az új törvény dacára agkori ellátásuk tekintetében védelem nélkül maradtak. A törvénynek főleg ezek a hiányosságai eredményezték az azzal való elégtelenséget s az ennek revíziójára irányuló törekvéseket. Előadó részletesen ismerteti azokat a hátrányokat, amelyek a kvalifikációs kérdés rendezetlenségéből s a gazdatiszti címek bárki által való használhatóságából származnak. Szükségesnek tartja az 1900. évi XXVII. t.-cz. olyatén módosítását, hogy a jövőben — természetesen a szerzett jogok épségben tartásával — a gazdatiszti címet csak az használhassa, aki valamely hazai gazdasági tanintézetben vagy akadémián gazdatiszti oklevelet szerzett, vagy a földművelésügyi miniszter által, az eddigi törvény egyik rendelkezése alapján, az alaki képesítés hiánya alól felmentetett. A gazdatiszti cím illetén szabályozásából a birtokososztályra semminemű hátrány nem származhatik. A nagyobb uradalmakban és beiterjesebben kezelt gazdaságokban ezidőszert is szakképzett gazdatisztek vannak alkalmazva és kétségtelen, hogy idők folyamán a közép birtokosok azon része is, akik az intenzívebb gazdasági üzem felé hajlanak, jól fel fogott érdekükben a kellő képzettséggel bíró gazdatisztek fogják alkalmazni, mert az ily gazdaságok vezetésére csak az ily elméleti képzettséggel és gyakorlatlaltal bíró egyének lehetnek alkalmasak. Amely birtokos pedig szakképzett gazdatisztek alkalmazni nem akar, az a különböző gazdasági teendők ellátására a jövőben is fog alkalmazhatni nem szakképzett embereket, de semmivel sines indokolva, hogy ily képesítés nélküli egyéneknek egyuttal a gazdatiszti címet is önhatalmulag adományozhassa.

Részletesen ismerteti ezután előadó a szóban-

forgó törvény egyes szakaszainak miként leendő megváltoztatását, majd áttér a gazdatiszti nyugdíjkérdés ismertetésére. Utal arra, hogy a mai nehéz megélhetési viszonyok között szó sem lehet arról, hogy a teljesen hivatásának élő és minden egyéb mellékkeresetet nélkülöző gazdatiszt munkaképtelenségére vagy öreg napjaira tőkét gyűjthessen s az esetek tulnyomó nagy többségében éppen ezért a gazdatiszt agg korára a nélkülözésnek és nyomornak van kitéve. Egyes nagyobb uradalmak, birtokosok és bérlők is ugyan elismerésre méltó példaadással gondoskodnak gazdatisztheik jövőjéről, nyugdíjat biztosítván számukra bizonyos szolgálati idő letelte után, de ezek sajnos, még nagyon kivételes esetek és a gazdatisztek tulnyomóan nagy része az agkori ellátást nélkülözni kénytelen. Javasolja ennél fogva annak kimondását, hogy a kongresszus szükségesnek mondja ki a gazdatiszti nyugdíjkérdésnek mielőbbi törvényhozási uton leendő rendezését, még pedig elsősorban a kölcsönösség alapján. Abban az esetben azonban, ha a gazdatiszti nyugdíjkérdésnek a kölcsönösség alapján való rendezése leküzdhetetlen akadályokba ütköznék, akkor a gazdatiszti nyugdíjkérdésnek a magántiszviselők agkori ellátásának keretében leendő törvényes rendezését véli szorgalmazandónak.

Végül javaslatot terjeszt elő előadó egy gazdatiszti internátus létesítése tárgyában, amely célra a Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete már 50,000 koronát összegyűjtött, de amely összeg az internátus létesítésére természetesen távolról sem elegendő. E célra megfelelő anyagi támogatás kérését javasolja a földművelésügyi kormánytól. Véleménye szerint e kérés teljesítése elől a kormány annyival kevésbbé térhet ki, mert hiszen néhány évvel ezelőtt például a vallás- és közoktatásügyi kormány több 100,000 koronát adományozott a Délmagyarországi Közművelődési Egyesületnek segély gyanánt ily célra és a Gyertyámoson, valamint Szegeden létesített internátusokat is a vallás- és közoktatásügyi kormány jelentékeny évi támogatásban részesíti. A földművelésügyi kormány támogatására tehát a magyar föld gondozóinak magyar gyermekei is méltán tarthatnak igényt, épp azért tartja lehetőséget és szükségesnek is, hogy a kongresszus a földművelésügyi kormánytól a magyar gazdaközéposztály gyermekei számára tervezett internátus létesítéséhez szükséges segély megadását kérélmesse és annak megadását el is várhassa.

A nagy tetszéssel fogadott előadás után Rovara Frigyes kért felvilágosítást a gazdatiszti címekre vonatkozólag, mely után bizottság előadónak köszönetet szavazva, a javaslatot egyhangulag elfogadta.

Határozati javaslat.

1. A kongresszus szükségesnek tartja az 1900. évi XXVII. t.-czikk oly értelmű módosítását, hogy a szerzett jogok épségben tartásával — a módosítás érvénybe lépése után — a gazdatiszti címet — tekintet nélkül a birtok jogi természetére és terjedelmére — csak azok legyenek jogosultak használni s illetve ily cím használatára jogosító gazdatiszti állást csak oly egyének tölthessenek be, akik

a) az 1900. évi XXVII. t.-czikk 24. §-ában megállapított minősítéssel bírnak;

b) akik a törvény 25. §-ának utolsó bekezdésében foglalt rendelkezés alapján az alaki képesítés hiánya alól fölmentettek; végül

c) akik a földművelésügyi miniszter által az 1904—1906. években engedélyezett gyakorlati gazdatiszti vizsgát sikeresen letették s akik az oklevéllel bíró gazdatisztekkel egyenjogositandók.

A törvény módosítását megelőzőleg már gazdatisztekül alkalmazott, de a fenti minősítéssel nem bíró egyénekre nézve — átmenetileg — érvényben hagyandók az 1900. évi XXVII. t.-czikknek az oklevéllel nem bíró gazdatisztekre megállapított rendelkezései.

Szükségesnek tartja továbbá azzal kapcsolatosan a kongresszus, hogy:

d) az 1900. évi XXVII. t.-czikk 27. szakasza kiegészítessék azzal, hogy az ott felsorolt gazdatiszti címeken kívül a „kormányzó”, „szám-tartó”, „számvivő” és „ispán” címet is a törvény módosításának életbelépte után csak a fenti a), b), c) pontokban felsorolt minősítési gazdatisztek legyenek jogosultak viselni.

e) A gazdatiszti cím használatára jogosultak köteleztesse a Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete által magukat nyilvántartani.

f) Az 1900. évi XXVII. t.-czikk 25. szakaszának 2-ik és utolsó bekezdése hatályon kívül helyezendő.

2. A kongresszus szükségesnek tartja, hogy a gazdatiszti nyugdíjkérdés törvényhozási uton mielőbb rendeztesse, még pedig lehetőleg és elsősorban a kölcsönösség alapján.

Amennyiben ez leküzdhetetlen akadályokba ütköznék, az esetben szükségesnek tartja a magántiszviselők agkori ellátásának egyöntetű s törvény utján sürgős szabályozását s ennek keretében a gazdatisztek agkori ellátásának törvényhozási uton leendő rendezését.

3. A kongresszus szükségesnek tartja, hogy a Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete a gazdatisztek és közép birtokosok flugyermekei részére egy internátust létesítsen az ország fővárosában, melyre körülbelül 50,000 korona alapot már össze is gyűjtött. De mért ennek az intézménynek létesítése csak az állam messzemenő támogatásával válik lehetővé, a kongresszus felkéri határozza a földművelésügyi kormányt, hogy a Budapesten létesítendő ezen internátus céljaira

a) egyszersmindenkorra 100,000 koronát adományozni;

b) 400,000 korona összeget pedig a Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületének kamatmentes kölcsön gyanánt engedélyezni sziveskedjék, mely összeget nevezett egyesület 60 évi egyenlő részletekben az államkincstárnak visszatéríteni legyen köteles.

IV. Értékesítési és hitelügyi bizottság.

1. A gabonaértékesítés.

Előadó: Szilassy Zoltán.

A gabonaértékesítés szervezése érdekében kívánatos intézkedésekről Szilassy Zoltán orsz. képviselő tartott előadást. Beható indoklás után olyan értelmű határozati javaslatot nyújtott be, mely a gabonaértékesítés szervezésére szükségesnek tartja vidéki raktárszövetkezetek alakítását, melyek lehetőleg a közlekedési vállalatokkal kapcsolatosan olesón épített tárházakkal láttassanak el. E vidéki raktárszövetkezetek a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetében egyesítettének és a Magyar Mezőgazdák Szövetkezeté az általa kibocsátandó warransok biztosítéki alapjának biztosítására a földművelésügyi minisztérium részéről az 1904. évi XII. t.-cz. beruházási alap terhére egy millió korona alapítványi üzletrészesjegyzéssel támogattatnék. A helyi raktárszövetkezetek által nyújtandó előlegek és hitelek kielégítésére kötvénykibocsátási joggal ruháztatnék fel, melyek biztosítéki alapjául a kormány az állami ingóvagyonot képező italméresi kártalanítási kötvényekből három millió korona értékű kötvényt bocsátana a szövetkezet tulajdonába, melynek kamatai tárházak építésének segítségére fordítandók. A kormány a pénztári készletekből két millió koronát 10 évre kamatmentesen, további 10 évre 3 százalékos kamattal helyezze el a szövetkezetnél. Végül a szövetkezet szervezkedés első költségeinek fedezésére százezer korona állami segítségben volna részesítendő, majd a földművelésügyi minisztérium évi költségvetésében szövetkezeti tárházak építésének támogatására fölvevett összeg a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének, mint a tárházszövetkezetek középpontjának javaslatai alapján használtatnék föl.

Az előadást követő vitában Löherer Andor, Koppély Géza felszólalása után Molnár Ede aggodalmát fejezi ki a gabonakereskedelem tul-

ságos centralizációja iránt. *Laehne* Hugó melegen üdvözli az előadói javaslatot. Kívánatosnak tartja, hogy a földművelésügyi minisztériumban 4 millió koronás gabonátárház építési alapot létesítsenek. *Mandl* Jenő a katonai szállítók visszaéléseit teszi szóvá s azok ellen kér orvoslást. *György* Endre nem fél a centralizációtól, mert hisz a gabonátárházak csak a kis- és közép-birtokosok gabonáját gyűjti össze, a nagybirtokos közvetlen adja azt el. A javaslatot elfogadja. *Csitáry* Béla Argentínába szaktudósító kiküldését kéri.

Előadó tette meg azután észrevételeit, mely után a bizottság a javaslatot egyhangulag változatlanul elfogadta.

Határozati javaslat.

Kimondja a kongresszus, hogy:

1. a gabonaértékesítés szervezésére raktárszövetkezetek alakítását szükségesnek tartja;
2. ezen vidéki raktárszövetkezetek lehetőleg a közlekedési vállalatokkal kapcsolatosan olosón épített megfelelő tárházakkal láttassanak el;
3. a vidéki raktárszövetkezetek az egységes ellenőrzés, vezetés és hitelellátás végett a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete alapszabályainak megfelelő módosítása után ennek kötelékében egyesíttessenek;
4. a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete, mint a vidéki raktárszövetkezetek központja az általa kibocsátandó warransok biztosítéki alapjának biztosítására a földművelésügyi minisztérium részéről az 1904. évi XII. t.-cz. beruházási alap terhére egy millió korona alapítványi üzletrész-jegyzéssel támogattassék; a helyi raktárszövetkezetek által nyújtandó előlegek és hitelek kielégíthetősége kötvénykibocsátási joggal ruháztassék fel, melyek biztosítéki alapjául a kormány az állami ingóvagyonot képező italmérségi kártalanítási kötvényekből három millió korona értékű kötvényt bocsásson a szövetkezet tulajdonába, melynek kamatai tárházak építésének segélyezésére fordítandók; továbbá a kormány a pénzüri készletekből két millió koronát 10 évre kamatmentesen, további 10 évre 3% kamattal mellett helyezzen el a szövetkezetnél; végül a szövetkezet a szervezkedés első költségei fedezetére százezer korona állami segélyben részesíttessék;
5. a földművelésügyi minisztérium évi költségvetésében szövetkezeti tárházak építésének támogatására fölvett összeg a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének, mint a tárházszövetkezetek központjának javaslatai alapján használtassék fel.

2. Az állatértékesítés szervezése.

Előadó: *Pirkner* János.

Az állatok és állati termékek világpiaczi forgalmában a kereslet szemben a kínálattal az utóbbi évek leforgása alatt mindinkább és annyira megélnkült, hogy kielégítése egyrészt az áru minőségét illető igények leszállításával, viszont másrészt az árak tetemes emelésével vált csak lehetővé.

Eme jelenség nem helyi természetű, hanem általános, nem időleges vagy átmeneti, hanem az évek hosszabb sorára állandósítottan jelezhető.

Az állattenyésztés eszerint belátható időkre a legjövendőbb gazdasági ágazatnak minősíthető.

Leggyorsabb és legerélyesebb fejlesztése, illetve fokozása elsőrangú mező- és közgazdasági érdek, államkormányzati és társadalmi feladat.

A fejlesztés és fokozás eszközei közt elismerten első helyen áll a forgalom tökéletesítése és különösen az eddig elhanyagolt irányban, a tenyésztés és használatok forgalmára nézve.

Az állattenyésztés és állatkereskedelem ugyanis a legszorosabban vannak egymásra utalva s együttesen a forgalom iránt immár oly lényeges követelményeket állítanak homlokterbe, melyeknek szerencsés kielégítése nagy kár nélkül nem mellőzhető.

A követelmények különösen a tenyészállatoknak, valamint a használatok bizonyos kategóriájának forgalmára nézve vonatkoznak, mely speciális igények kielégítésére a középkeresletből változatlanul fennmaradt állatvásáraink teljesen alkalmatlanok.

Gondoskodni kell ennél fogva, még pedig a legsürgősebben oly vásári berendezésről, mely a forgalom fejlődésével arányban egész éven át minél többször alkalmat szolgáltatson a tenyészanyag iránt jóformán napról-napra fokozódó mértékben nyilvánuló kereslet és kínálat kielégítésére és emellett a tenyészanyag exportra is. Ugyancsak rövidebb időközökben megisméltendő oly különleges vásárok is rendeztessenek, melyek külön-külön a fejőstehenek, a hizlalásra szánt és a növendékjószág iránt mutatkozó kínálatnak és keresletnek, valamint a katonaló iránti szükségletnek kielégítését célozzák.

Az 1908. évi XLIII. törvénycikk 1. § 7. pontja elrendeli az e célokat szolgáló hivatott országos tenyész- és használatvásártelep létesítését.

A tárgyalás során *Erekly* Károly felveti azt az eszmét, nem lehetne-e a használatvásárt szervezni, esetleg a tenyészállatvásárral kapcsolatban. Ennek értelmében pótindítványt nyújt be.

Előadó viszonzására után *Lázár* Pál pártolja *Erekly* indítványát, *Rubinek* Gyula szintén magáévá teszi azt. *Csitáry* Béla az előadói javaslathoz járul hozzá. A kongresszus a javaslatot *Erekly* pótlásával fogadta el.

Határozati javaslat.

Az állatok és állati termékek világpiaczi forgalmában a kereslet szemben a kínálattal az utóbbi évek folyamán mindinkább és annyira megélnkült, hogy kielégítése egyrészt az áru minősége iránt támasztott igények leszállításával, másrészt viszont az árak tetemes emelésével vált csak lehetővé.

Eme jelenség nem helyi természetű, hanem általános, nem időleges vagy átmeneti, hanem belátható időkre állandósítottan jelezhető.

Mással: az állattenyésztés, mely valamint a földművelésre utalt egyéb államokban, ugyanúgy is a mezőgazdaság gerinczének bizonyult, a biztos és simán bonyolítható értékesítésénél fogva egyúttal a legjövendőbb gazdasági ágazatnak minősíthető.

Igy kétségtelen, hogy az állattenyésztésnek lehető leggyorsabb és legerélyesebb fejlesztése, illetve fokozása elsőrangú mező- és közgazdasági érdek, államkormányzati és társadalmi feladat.

A fejlesztés, illetve fokozás eszközei közt elismerten nagyon lényeges a tenyész- és használatok forgalmának szervezése és megkönnyítése.

Ennél fogva a gazdakongresszus megkeresi a földművelésügyi kormányt, hogy:

1. az 1908. évi XLIII. t.-czikkben megállapított országos tenyész- és használatvásártelepet sürgősen és lehetőleg akként teremtsék meg, hogy az legkésőbb jövő 1912-ik évben üzembe helyezhető legyen;
2. hogy a telepet a hivatkozott törvényben felsorolt állatnemeken kívül a tenyész- és katonalovak, valamint a tenyészbaromfi forgalmára is kiterjessze;
3. a telepnek igénybevételét a legesekélyebb költségekkel terhelje, nevezetesen kieszközölje a kereskedelemügyi kormánytól, hogy a tenyésző gazda a telepre vasuton szállított és eladatlanul megmaradt tenyészállata után a szállítási igazolvánnyal egyébként is igénybevehető kedvezményes fuvardíj engedélyezésén kívül a díjmentes visszaszállítás előnyében is részesíttessék.
4. Felkéri a kongresszus az OMGE.-t, hogy a husrágóság enyhítése érdekében a vágóállat értékesítésének a „Viehzentrale” mintájára való szervezését tanulmányozza, illetve azt elősegítse.

3. Élelmiszer értékesítés.

Előadó: *Serbán* János.

Előadó az élelmiszerek értékesítéséről tartott előadásában a nagyvárosi piacok, főleg a fővárosi piac áldatlan viszonyait festette és a

közvetítő kereskedelem visszaéléseit. Nem tudja senki magyarizetát adni annak, hogy miért van oly óriási különbség a kicsinybeni árak s a között az ár között, amit a termelő termékeiért elérhet. Ennek a legfőbb okát abban látja, hogy a fővárosban és a többi városokban nincsenek olyan intézmények, amelyek az élelmiszereket forgalomba hoznák. Nagy tetszést keltő előadása végén határozati javaslatot terjeszt elő, melyet a bizottság egyhangulag elfogadott.

Határozati javaslat.

A IX. országos gazdakongresszus megállapítja és kimondja, hogy a részletekben árusított élelmicikkek árai (hus, tojás, vaj, gyümölcs, főzelék stb.) túlmagasak, amennyiben nem állanak arányban a termelők által elért árakkal. Ezen visszas állapot abban leli magyarizetát, hogy még a legnagyobb és irányító hatással bíró fővárosi piacon sincsenek az élelmicikkek forgalombahozatalára szolgáló megfelelő intézményeink, minek folytán túlságos mértékben elszaporodtak e téren a fölösleges közvetítők.

Ezért szükségesnek tartja a gazdakongresszus: 1. a székesfővárosba és a nagyobb vidéki városokba irányító vasuti gyűjtőforgalom széles alapokon való létesítését, valamint a colis agricole intézmény életbeléptetését;

2. nagyborszábasu olyan vállalat alapítását, melyek előlegezési üzettel és hűtőházi berendezésekkel kapcsolatban az élelmicikkek értékesítését tűzik ki feladatul oly módon, hogy a nagyvárosi árakon beszerzett élelmicikket lehetőleg közvetlenül juttatják a fogyasztóhoz;

3. a székesfőváros fogyasztásai arányban álló élelmiszerraktárak, husárverező csarnok, tojástőzsde és tojásraktárak, valamint külön nagy baromfi piac létesítését.

4. Az állati termékek értékesítése.

Előadó: *György* Endre.

Előadó vázolja azokat a nagymérvű visszaéléseket, amelyek a közvetítők részéről az állatok levágásánál nyerte melléktermékek értékesítésénél tapasztalhatók. Abban a nézetben van, hogy a mai áldatlan állapotot csak úgy lehet orvosolni, ha külföldi mintára husnagyvágókat létesítünk. Külföldi tapasztalatai alapján részletesen vázolja a husnagyvágók működését, majd előadásának konkluziójaként határozati javaslatot terjeszt elő.

Folkusházy Lajos kijelenti, hogy a főváros évek óta foglalkozik a husnagyvágók kérdésével. A maga részéről elméletben nagyon életrevalónak tartja a husnagyvágókat. A gyakorlat azonban ráczafol az emeletre. Nevezetesen a nagyvágó megnehezíti az előállított hus értékesítését, mivel ez messzibb vidékekre történő szállításkor veszít értékéből és nehéz lesz általa a melléktermékek értékesítése is. A közvetítő kereskedelem előnyeiről szólva, elítéli az illegális közvetítést és felhívja az olyan husnagyvágókra a figyelmet, mely a kisebb mészárosok vágását veszi át s ezeket segíti. Nagy szerepe volna itt a szövetkezeteknek is (vér, csont, bőr és egyéb mellékterméket értékesítő szövetkezetek), amelyek a külföldön szép eredménnyel működnek?

Németh József min. osztálytanácsos, miniszteri kiküldött a Belgrádban, Jagodinán és még több szerbiai városban létesített husnagyvágók működését ismerteti. A husnagyvágók létesítését a példák szerint szükséges szorgalmazni. Hangsúlyozza a kongresszus megfelelő szállítási eszközök szükségességét. Erre nézve javaslatot nyújt be.

Végül *György* Endre válaszolt a megjegyzésekre, mire a szakközlettség előadó javaslatait a felhozott kívánalmak tekintetbe vételével elfogadta.

Határozati javaslat.

Kapcsolatosan az állattenyésztés fejlesztésére és az élelmiszerek értékesítésére vonatkozó határozati javaslatok indokolásában elmondottakkal, kimondja a kongresszus, hogy:

Ugy a melléktermékek értékesítésére, mint a felesleges közvetítés terhének csökkentése cél-

jából sürgősen kívánatos egyaránt a fogyasztók és a termelők érdekében husnagyvágók létesítése szervezettel összefüggőleg, oly módon azonban, hogy a már létező ily vállalatok érdekei kellőleg megóvassanak és már kezdetben megfelelő övrendszabályok állapíttassanak meg az állam, a termelők és fogyasztók bevonásával arra nézve, miképp a létesítendő szervezet monopóliummá ne fejlődhessek.

5. A borértékesítés szervezése.

Előadó: Drucker Jenő dr.

Szőlőink rekonstrukciója végéhez közeledik, sőt homokterületek és síkföldi kötött talajon ma helyenként tizszer annyi a szőlő, mint volt a filloxera előtti időben. Ezek a szőlők bőtermő fajtákkal lettek betelepítve és okszerűen lesznek kezelve, mint régen. Ennek folytán rövidesen Magyarország nemcsak ugyanannyi bort fog termelni, mint a múlt század nyolczvanas éveiben, hanem sokkal többet.

A tultermelés veszélye előre veti árnyékát, míhelyt a belföldi fogyasztás és a kivitel nem tart az emelkedő termeléssel lépést. Erre nézve a kilátások nem kedvezők. Az országbeli fogyasztás a borárak emelkedésével és az ezzel kapcsolatos borhamisítással arányban csökkent, ezen utóbbinak ismét a közönség bizalmatlansága lett a következménye. A tömegborok árának csökkenését és ezzel együtt a nagyközönségnek meghódítását a legegészségesebb erjesztett ital, a bor iránt elsősorban a boritaladó leszállításától, másodsorban a közönség jobb kiszolgálásától lehet reményleni. Mig azonban a boritaladó mérséklése a törvényhozástól, a kormány akaratától s az állampénztár igényeitől függ, addig az értékesítés szervezése, a bor jobb kezelése, nagy egyenlősítendő tömegek összpontosítása, oly bel- és külföldi piacok felkeresése, hol eddig magyar bort egyáltalán nem tartottak vagy a vevők rosszul lettek kiszolgálva, a gazdatársadalom hatalmában áll.

Borkereskedelmünk ma már nem áll feladata magaslatán. Egyes tág lelkiismeretű tagjainak visszaélései folytán mindinkább tért veszített és a legelőkelőbb cégek sorban visszahúzódnak ettől az üzlettől, melyhez annyi ódium tapad és melynél könnyen nem ellenőrzött ügynökök a termelőkkel való közvetlen érintkezést majdnem lehetetlenné teszik.

Élénk emlékezetében van még mindenkinek, hogy mi történt 3 év előtt, midőn az évtizedes küzdelmek árán felújított szőlők egyszer jóra való termést adtak. Gazdáink nagyrésze sem elegendő edénnyel, sem férőhelylyel az edények elhelyezésére nem birt és a must ára leszállott jóval a hordók értéke alá, melyet viszont mód nélkül felhajtottak s így a termelők kettős dilemma elé kerültek. A szüreti borkinálát mérséklésére és ezzel az árrombolás veszélyének csökkentésére hivatvák azok a borközpontok, miket a földmivelésügyi kormány rövid időn belül az ország különböző bortermő göczpontjain remélhetőleg nagy számban kíván felállítani.

Ezzel azonban karöltve kell járnia a társadalmi szervezkedésnek is, hogy az eddig oly csekély számban működő pinczeszövetkezetek lényegesen szaporodjanak, mert az államra egyedül ezt a feladatot hárítani nem lehet. A birtokosságnak összeállva, kellő számu üzletrészt jegyezve és hozzáértő, de olcsó embert állítva annak élére, magának kell a szövetkezet életképességét biztosítani, mert nagy anyagi támogatás sem elegendő annak jövőjét megalapítani, ha a kellő előfeltételek hibáznak.

De azon is kell lenni, hogy ezek az országban szanaszét működő szövetkezetek egymással kapcsolatba hozassanak. Ezeket lehetőleg borvidékenként, de mindenesetre országos központi kapcsolatba kell egymással hozni, hogy egyrészt bizonyos feladatokat együttes erővel oldhassanak meg, másrészt egészségtelen verseny ne fejlődessen ki közöttük. A szövetkezetek célja éppen nem kereskedelemellenes, sőt ezek nagymennyiségű, egyöntetű áru összegyűjtése által oly forrásává válhatnak a közvetítő osztálynak, mely

ennek munkáját lényegesen megkönnyíti. De ezen osztályban ma még félreérthetetlenül megvan az idegenkedés a pinczeszövetkezetek ellen s így ennek kártékony hatása alatt az egyes szövetkezetek sokkal erősebben szenvedhetnek, semmint ha összeállva hatalmas borértékesítő tényezőként jelentkeznek.

A határozati javaslat felolvasása után igen érdekes és nagyszabásu vita indult meg. *Krisztinkovich* Ede min. tanácsos a magyarországi boroknak Németországban való értékesítésére tett intézkedésekről számol be. Németországban — személyes tapasztalata szerint — csökken a borfogyasztás; valódi magyar bor pedig nem is képezi a közfogyasztás tárgyát; reményünk lehet azonban, hogy finomabb borokat lehet kivinni háziasítás céljaira. A javaslatot elfogadva kijelenti, hogy leghelyesebbnek tartja ő is a belfogyasztás növelését. *Löherer* Andor és *Heiduska* Rezső felszólalásai után *Folkusházy* Lajos fővárosi tanácsos a fővárosnak a borértékesítés körül tett és tervbe vett intézkedéseit ismerteti; így legközelebb megvalósul a városi borpince; tervezik egy nagy országos borvásár létesítését is. Kéri a gazdatársadalom támogatását a főváros terveire.

Szabó Sándor dr., *Keglevich* Gábor gróf és *Csitáry* Béla rövid felszólalásai után *Hertelendy* Ferenc a borfogyasztási adó eltörlésének nyomatékossabb hangsúlyozását kívánja. *Lónyay* Ferenc orsz. borászati kormánybiztos a bortörvény végrehajtásának egyes végrehajtásáról nyújt felvilágosítást és a felállítandó borközpontok szervezetről. *Matta* Árpád dr. a boritaladó eltörlésére és a szeszdó felemelésére terjeszt elő pótindítványt. *Széchenyi* Aladár gróf a pálinkamérések vasárnapi bezárására vonatkozólag tesz indítványt. Előadó válasza után a javaslatot egyhangulag elfogadták.

Határozati javaslat.

Mondja ki a kongresszus, hogy tekintettel a borértékesítés körül szerzett kedvezőtlen tapasztalatokra és tekintettel az előreláthatólag rövid időn belül lényegesen emelkedő termelésre, szükségesnek tartja a gazdaközönség megfelelő szervezkedését ezen eshetőséggel szemben.

Azért is

1. örömmel üdvözli a földmivelésügyi miniszter ur által az ország különböző borvidékein felállítandó borközpontok eszméjét és ezeket — ha kellő számban és nagy befogadó képességgel létesülnek — nagyobb termés esetén is alkalmasnak tartja a szüreti áresések mérséklésére;

2. kívánatosnak tartja, hogy fontosabb bortermelő községekben, esetleg több község bevonásával, de csakis ott, ahol egyébként az előfeltételek megvannak, a termelők pinczeszövetkezeteket létesítsenek, melyek az állam részéről fontosságukhoz mért segélyben részesítendők;

3. a cél érdekében szükségesnek tartja, hogy az ország különböző vidékein már is működő, vagy csak ezután létesítendő szövetkezetek, pinczeegyletek vagy bortermelői részvénytársaságok egymással központi kapcsolatba hozassanak, hogy ezáltal nemcsak az átvételi és eladási árak szabályoztassanak és bizonyos teendők (felügyelet, reklám stb.) közös költségen legyenek végezhetőek, hanem azért is, hogy a belfogyasztás emelése, valamint a kivitel előmozdítása érdekében nagyobb arányú és egyöntetű akció legyen életbe léptethető. Ezen borértékesítési központ székhelye pedig okvetlenül a fővárosban legyen;

4. felkérendő a pénzügyi kormány, hogy hagyja jóvá a vármegyék azon hozott vagy hozandó szabályrendeleteit, mely szerint vasár- és ünnepnap a pálinkamérés eltiltandó;

5. töröltessék el a boritaladó, az így elmaradó (20%) jövedelmet pótolja a kincstár a szeszdó megfelelő felemelésével.

6. A Credit agricole.

Előadó: Baross János dr.

Előadó a gazdák egy régi óhaját, a Credit agricole szervezésére vonatkozó kívánságokat

fejtette ki ezután. A Credit agricole már évek óta sürgeti a gazdaközönség, de mindmáig annak érdekében sem a kormány, sem a törvényhozás nem tett semmit. A kongresszust hívja most fel erélyes állásfoglalásra és annak a kimondását kéri, hogy a gazdák személyes és ingóhitelügye haladéktalanul rendezendő és szervezendő, főleg a középbirtokosok, nagyobb parasztgazdák és úgy a már létező, mint főleg a holtkezi és kötött birtokokon alakítandó bérlőosztály számára.

Részletesen vázolja azután a szervezés irányelveit, nevezetesen, miután az olcsóbb és hosszú lejáratu hitel céljaira csak kötvénykibocsátás útján lehet a nyugateurópai piacokon pénzt szerezni, szükséges, hogy a törvényhozás egy megbízható bank által e célra kibocsátandó kötvényeket kedvezményekben részesítse.

Ezen kötvények által biztosított hitel fedezetere szolgáljanak:

a) a gazdának lajstromzálogilag és büntetőjogilag is védett ingóságai;

b) az országrészenként szervezendő gazdaszövetkezetek jóállása;

c) a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete jóállása, ez utóbbi lenne a vidéki szövetkezetek központja;

d) egy külön gyűjtendő nagy tartalékalap, melyeket tekintélyes összegekkel dotáljon az állam.

Ezt a hitelt a gazdák igénybevehessék ne csak az ingatlanuk és jószáguk lekötése által, hanem úgyis, hogy a terhes adósságaikat ily természeti kölcsönökre konvertálnak.

Szükségesnek tartja továbbá előadó, hogy a törvényhozás novelláris uton sürgősen rendezze a lajstromzálogjogot a végrehajtási zálogjog mintájára s a lajstromzálogjogra is ki kell terjeszteni a büntetőtörvénykönyv rendelkezéseit, amennyiben pedig bérlők veszik a hitelt, törvény útján oldják meg a földtulajdonos zálogjoga és a lajstromzálogos hitelezők közötti érdekellentétet.

Az előadást követő élénk vitában *Matta* Árpád némi stílárís módosítást ajánl a javaslatához. *Desseuffy* Aurél gróf a magas és tulcsok ingatlan jelzálogkölcsönökre való tekintettel aggodalmasnak tartja Magyarországon az ingó jelzáloghitel meghonosítását, kéri a kongresszust, hogy e tárgyban ne hozzon határozatot. *Mandl* Jenő rövid felszólalása után *Bernát* István szintén *Desseuffy* gróf álláspontján van, ámde a bérlőosztály helyzetének javítása Credit agricole nélkül el sem képzelhető. Tekintve továbbá a földmivelésügyi kormány álláspontját és a külföldi eredményeket, elfogadja a Credit agricole szervezésére vonatkozó előadói álláspontot, szükséges azonban előzetesen, hogy az ingózálogjogot törvényhozásilag rendezzék, ugyis az, hogy a kötvénykibocsátási jogot s ezzel kapcsolatos kedvezményeket ne csak egy pénztintézet kapja meg, hanem több is. *Gaál* Jenő osztozik *Bernát* álláspontjában, okvetlen szükséges azonban az állam erőteljes támogatása a kérdés kedvező megoldásához. *Emödy* József nem osztozik *Desseuffy* gróf aggodalmaiban, ellenkezőleg azt hiszi, hogy a személyes és ingó hitel rendezése új középszintre alakulását segítené elő. A javaslatot elfogadja. *György* Endre *Bernát* álláspontját teszi magáévá, *Desseuffy* gróf aggodalmaiban nem osztozik, a gazdának üzemi hitelre van szüksége. *Löherer* Andor felszólalása után *Pallavicini* Ede örgróf feltétlen szükségesnek tartja a Credit agricole törvényhozási uton való rendezését, bár fél, hogy sok eredménye nem lesz. *Bernát* módosítását teszi magáévá. Nem helyesli azonban, hogy e célra külföldi pénzt keressünk, megoldható az a jegybank segélyével. *Mezey* Gyula a javaslatot *Bernát* módosításával fogadja el. *Széchenyi* Aladár stílárís módosítást ajánl. *Rubinek* Gyula szintén módosítani kívánja *Bernát* álláspontjához mérten a javaslatot. *Sebess* Dénes dr. jogi természetű észrevételei után *Dömötör* László dr. a Credit agricole-t ki akarja terjeszteni az összes ingókra, a földtermést kivéve. Őva int azonban a Credit agricole veszélyeitől, azért nem minden szerve-

zetet szabad kötvénykibocsátási jogban részesíteni, csakis altruisztikusokat.

Előadó válaszolt ezután az egyes felszólalásokra, mely után a bizottság Mandl Jenő, Széchenyi Aladár gróf és Rubinek, részben Bernát István módosításával fogadta el a határozati javaslatot.

Határozati javaslat.

Kimondja a kongresszus, hogy:

1. A gazdák üzemi hitelügye (credit agricole) haladéktalanul rendezendő és szervezendő, főleg a középbirtokosok, tehetősebb kisbirtokosok és úgy a már létező, mint főleg a holtkezi és költött birtokokon alapítandó bérleősztály számára.

2. A törvényhozás novelláris uton sűrűszen rendezze:

a) a lajstromzálogjogot a végrehajtási zálogjog analógiájára;

b) a lajstromzálogra terjesztessék ki a büntetőtörvénykönyv 359. §-a is, hogy így a hitelnyújtó szövetkezetek érdekeit büntetőjogi garanciák is védjék;

c) amennyiben bérlok veszik igénybe a hitelt, törvénynovella útján oldassék meg a felmerülhető érdekelletét a földtulajdonos törvényes zálogjoga és a lajstromzálogos hitelezők között.

3. Mivel olcsó és csak hosszabb idő alatt törlesztendő hitel céljaira pénzt főleg kötvénykibocsátás útján lehet beszerezni, szükséges, hogy a törvényhozás a kibocsátandó kötvényeket megfelelő kedvezményekben részesítse.

4. Ezen kötvények útján nyújtott hitel fedezetét képezzék:

a) a gazdának lajstromzálogilag és büntetőjogilag is védett ingóságai.

(Ezen fundus instructus-tömb ugyan egyedeiben a gazdasági üzem követelményei szerint változik és kicseréltetik, de nagy egészében állandó értékű fedezetet képez);

b) az országrészenként (esetleg megyénként) szervezendő, esetleg már meglevő vidéki gazdaszövetkezetek jótállása;

c) a „Magyar Mezőgazdák Szövetkezeté”-nek jótállása, amely a vidéki gazdaszövetkezetek ellenőrző, hitelügyi és áruforgalmi központja legyen;

d) végül egy, a kötvények biztosítására külön gyűjtendő nagy tartalékalap, amelyet tekintélyes összegekkel dotáljon az állam és érintetlen fenntartását állandóan biztosítsa.

5. Ezen hitel igénybe vehető legyen ne csak a jövőben beszerzendő, hanem a már meglevő fundus instructus és ingóságok lekötése által is, hogy ily módon a jelenleg 2-3 helyi betáblázással fedezett drága váltóadósságok is olcsó törlesztéses kölcsönre konvertálthassanak át. Ezen uton az új földtehermentesítés nagy problémája is részben megoldatnék.

7. A mezőgazdasági cikkek hamisítása és az élelmiszertörvény.

Előadó: Kesutány Tamás dr.

A folyton fokozódó drágaság világszerte megnehezítette a megélhetési viszonyokat; ez azután maga után vonta az élelmiszerek hamisításának mind általánosabban gyakorolt sokféle módját; az élelmiszereket silányabbakká teszik azáltal, hogy más kevésbé értékes vagy teljesen értéktelen anyagokkal keverik s úgy hozzák forgalomba. Ily viszonyok között a tisztességes gazda vagy kereskedő is a konkurrenzia által majdnem kényszerítve van, hogy nem tisztességes eszközökkel igyekezzék némi haszonra szert tenni. A vevőnek azonban joga van, hogy a pénzéért kifogástalan árut követeljen s továbbá méltányos kívánság, hogy minden cikk a saját valódi neve vagy alkotórészeinek megjelölése alatt hozassék forgalomba; ezt azután az óvatos vevő igyekszik is legjobb tudása és tapasztalata szerint ellenőrizni, mivel szemközt a hamisítók rendkívül találmányosága folyton keresi a módokat annak kieszelésére, hogy a vevő a hamisított árut a hamisítatlantól megkülönböztetni ne tudja.

Ennek megállítására az összes élelmi és

élvezeti szereket az 1895. XLVI. t. cz. alá kellene helyezni.

Hogy ez a törvény azonban ne maradjon csak írott malaszt, olyan egyénékről is kell gondoskodni, akik azt ellenőrizni tudják. Ez pedig kizárólag az élelmiszerkémikusok dolga legyen, az élelmiszerkémia a kémiának egy egészen különálló része, melyet nem minden kémikus képes kellő alaposítással végezni, ennek elsajátítására, mint az említett törvény végrehajtása tekintetében kiadott egyik rendelet is előírja, a képzett vegyésznek is legalább két évi tanulmány és gyakorlatra van szüksége.

Ezidőszert országosra nagyon kevés ilyen élelmiszerellenőrző állomás működik, noha oda kellene törekedni, hogy az ország minden száz-ezer lakosára egy ilyen élelmiszerellenőrző állomás felállíttassék.

Hogy azonban az meg ne történhessék, hogy az egyik állomás valamely hamisítást felismer s ugyanazt a másik ne találja kifogásolandónak, feltétlenül szükséges:

1. Hogy a vizsgálati módok tüzetesen és pontosan kötelezőleg előírassanak és hogy az ellenőrzés egy központból vezettessék s hogy ezen központ a Budapesten közel három évtized óta kifogástalanul működő országos kémiai intézet legyen, mely az egész ellenőrzést egyöntetűen irányítsa és az állomásokat működésükben tájékoztassa és egyszersmind ellenőrizze.

2. Minthogy ez állomások vizsgálat közben egészségügyi kihágásokra is bukkannak, szükségképpen kell hogy az országos kémiai intézet igazgatója s lehetőleg még egy másik vegykeséleti állomás vezetője vagy igazgatója az országos közegészségügyi tanácsban hivatalból helyet foglaljon, hogy tapasztalatairól a tanácsot tájékoztassa s a tanács intenczióit az összes vidéki állomásokkal szemközt érvényre emelje.

Az ellenőrző állomások a törvényhatóságok által lennének felállítandók, de ez mindenesetre pénzbe kerül; azonban ha a hamisítókra kivetett büntetéspénzek, továbbá az azok által fizetett vizsgálati díjak, úgy mint azelőtt, az ilyen ellenőrző állomások fejlesztésére és tökéletesebb berendezésére fordíthatnának, a költség nem volna elviselhetetlen nagy s az élelmiszerek minőségének javulásában sokszorosan megtérül.

A mintavételnél a legnagyobb tapintattal és körültekintéssel járnak el az erre nézve alaposan kiképezett és megbízható egyének, mert az ellentmondó elemzésnek vagy a megbírságotól (főleg a tejnél) a nem kellő gondtal végzett átlagmintavétel képezi az okát. Hogy azután az előadó megnyugodhassék az illetékes állomás által kiadott szakvéleményben, kívánatos, hogy az országos kémiai intézet fellebbviteli hatóságként működjék, midőn is egyszersmind az illető állomásnak a munkáját ellenőrizni alkalma nyílik s azokat a törvény szigorú és helyes keresztülvitelére utasíthatja.

Meg vagyok győződve, hogy ily módon rövid idő alatt az élelmiszerhamisítások nagyon szűk határok közé fognak szorulni, bárha az csak hiu ábránd volna, ha azt képzelnék, hogy a legideálisabb ellenőrzés mellett is azokat teljesen megszüntetni lehetne.

Ezen évek óta sürgetett intézkedések megtétele úgy a gazdák, mint a tisztességes kereskedelemnek, mint végül az egész fogyasztóközönségnek érdekében áll.

Zselénsky Róbert gróf szakosztályi elnök köszönetet mond előadónak kiváló előadásáért. A benyújtott határozati javaslatot Koppély Géza, Szilágyi Gyula dr. hozzászólása és Sigmund Elek dr. azon indítványának, hogy az export és import alá eső élelmiszereket ellenőrizni kell, hozzászólása után a bizottság egyhangulag elfogadta.

Határozati javaslat.

1. Az 1895. évi XLVI. t. cz. hatálya kiterjesztendő az összes élelmiszerekre és élvezeti cikkekre is, ennél fogva pótlólag felveendő a törvénybe legalább a pálinkafélék, a rum, cognac, eczet és a különböző fűszerek.

2. Hogy az 1895. évi XLVI. t. cz. alá jelenleg tartozó cikkek mai napig nincsenek kellőképpen ellenőrizve, pedig mint a tapasztalat mutatja, erre igen nagy szükség volna, annak egyik fő oka, hogy csak nagyon kevés törvényhatósági joggal felruházott ellenőrző állomás működik. Ezek száma oly módon volna szaporítandó, hogy legalább minden nagyobb városban és minden megyében egy vegyvizsgáló állomás működjék.

A laboratóriumok szaporítását az ügy érdekében megfelelően úgy szabályozzák, hogy a törvényhatóságok állítsák fel és rendezzék be az új laboratóriumokat, a földművelésügyi miniszter pedig gondoskodik a személyi és ügyviteli költségek fedezéséről. Hívjuk fel a miniszter figyelmét arra, hogy az ügy érdeke megkívánja, hogy az ellenőrző állomások vezetőinek egyedüli és főfoglalkozásuk az állomás vezetése legyen és ne alkalmazzanak állomásvezetőket olyanokat, akik ezt mellékesen szintén ellájtják.

Ezen vegyvizsgáló állomásokat e célra alkalmazandó, kellőképpen minősített s esetleg képességüket szigorú vizsgán bebizonyító élelmiszerkémikusok s ne orvosok, gyógyszerészek vagy középiskolai tanárok vezessék.

3. Az állomások egyöntetűen szerveztessenek, a vizsgálati módusok pontosan és részletesen előírandók, az állomások ellenőrzendők s e célból vagy a budapesti országos kémiai intézetnek, vagy egy más e célból felállítandó intézet felügyeletének alárendeltessenek. Lehetővé teendő, hogy a vidéki állomás véleményét egyidejűleg vett másodminta vétele folytán az illető az Országos Kémiai Intézetnél ellenőriztethesse.

A vizsgálati módszerek pontosan és részletesen előírandók és betudandók, az állomások pedig időnként ellenőrzendők. Minden hivatalos mintavételkor 3 mintát vegyenek, egyik a félnél marad, melyet tetszés szerint arra alkalmas magánlaboratóriumban megvizsgáltathat, a 2. mintát a hivatott hivatalos laboratórium: állami, illetve törvényhatósági vizsgál meg, a 3. minta pedig az esetleges hivatalos felülvizsgálatra való. Gondoskodik a miniszter, hogy az országban egy központi intézet, például az Orsz. Kémiai Intézet kizárólagosan csak a felülvizsgálatokkal foglalkozzék.

4. A megfelelő felnevelési és szakerőkkel rendelkező laboratóriumoknak adják meg a nyilvános élelmiszerlaboratórium címét és ezeknek szakvéleményét a hatóság mindenkor kellő mértékben figyelemre méltassa.

5. Mindaddig, míg kellő számu organizált hivatalos ellenőrző állomás felállítva nincs, a kellő kvalifikációju magános laboratórium tulajdonosainak, amennyiben azoknak nyilvánossági joguk van, czélszerű volna jogot adni arra, hogy a hatóság őket is megkereshesse és felszólíthassa a törvény alapján megejtendő hivatalos vizsgálatokra.

6. A termelőkkel és a kereskedőkkel szemben, amennyiben a hamisításban való ártatlanságuk bebizonyosodnék, a törvény egyaránt lehet kiméletesen hajtassék végre, ellenben a notórius hamisítók a törvény teljes szigorával büntetendők. A hatóság mindenesetre odatörekedjék, hogy az kapja a büntetést, aki a hamisítást elkövette.

7. Ismét be kellene hozni, hogy a hamisítókra kivetett büntetéspénzek és vegyvizsgálati díjak, úgy mint annakelőtte, a vegykeséleti állomás intézményeinek fejlesztésére és tökéletesebb berendezésére fordíthatnának s ne mint ujabban történik, a szegényalapba olvasztassanak be.

8. Méltányos, sőt indokolt volna az Országos Kémiai Intézet igazgatóját, valamint valamelyik vidéki vegykeséleti állomás vezetőjét és a fővárosi tápszervizsgáló intézet igazgatóját, mint az ellenőrzési gyakorló állomások vezetőit, az országos közegészségügyi tanács tagjaivá hivatalból kinevezni.

9. Mivel Magyarország nagy mértékben szállít külföldre élelmi és élvezeti cikkek, gondoskodik a kormány a kivitt áruk ellenőrzéséről.

10. Mivel pedig a belföldi élelmiszerek termelés

gyakran megkárosul hamisított külföldi áruk behozatala miatt, ezeknek ellenőrzéséről is kellő módon gondoskodjanak.

Kongresszusi társaslakoma.

Az országos gazdakongresszus társaslakomáját vasárnap délelőtt tartották meg a székesfővárosi Vigadó nagytermében. A házigazda helyét *Bujanovics Sándor* udv. tan., az OMGE. alelnöke foglalta el. Mellette ültek jobbfelől *Serényi Béla* gróf földmivelésügyi miniszter, balfelől pedig *Dessewffy Aurél* gróf. Körülöttük csoportosultak *Kazy József* és *Bartóky József* államtitkárok, *Zselénski Róbert* gróf, *Keglevich Gábor* gróf, *György Endre*, *Rodiczky Jenő*, *Baross János* dr., *Buday Barna*, *Csitáry Béla*, *Csemez István*, *Emőd József*, *Györy Lóránd*, *Hertelendy Ferencz*, *Hutyra Ferencz* dr., *Inczédy Samu* báró, *Inczédy Árpád* báró, *Jeszzenszky Pál* kir. tanácsos, *Kosutány Tamás* dr., *Kerpely Kálmán*, *Keglevich Gyula* gróf, *Károly Rezső* dr., *Bernát István*, *Krópp Hugó* orsz. képviselő, *Láng József*, *Laehne Hugó*, *Mérey Lajos*, *Meskó Pál*, *Mezey Gyula*, *Mutschenbacher Emil* dr., *Mailáth József* gróf, *Osztrólczy Miklós*, *Pálffy Béla* gróf, *Pajes Gyula*, *Pappenheim Siegfried* gróf, *Pallavicini Ede* gróf, *Paur Ödön*, *Paikert Alajos*, *Rubinek Gyula*, *Radvánszky György* báró, *Rátz István* dr., *Somssich László* gróf, *Solymossy Lajos* báró, *Széchenyi Emil* gróf, *Szily Tamás*, *Szentiványi Árpád*, *Teleki Arvéd* gróf, *Ujhelyi Imre*, *Wass Armin* gróf, *Wittmann János*, *Zathureczky István* és még igen sokan, mintegy ötszázan, a kongresszus tagjai.

Az első felköszöntőt, amelyet a jelen voltak állva hallgattak végig, *Bujanovics Sándor*, a kongresszus alelnöke mondotta a királynak.

Igen tisztelt uraim! (Halljuk! Halljuk!) A gazdakongresszus egész tevékenységének eredményére kedvező ömennek tartom azt, hogy ugyanakkor, midőn mi itt a magyar mezőgazdaság érdekeinek gondozásával foglalkozunk, öfelségének szeme a tulsó oldalról ránk tekint; öfelségét hazánkban van szerencsénk hódolattaljesen üdvözölni. (Éljen a király!) Az a hagyományos hűség, amely öfelsége iránt népünk keblében él, fokozottabb mértékben él bennünk magyar gazdáknak és ez a hagyományos hűség indít engem arra, hogy indítványozzam, méltóztassanak hozzájárulni ahhoz, hogy a gazdakongresszus nevében hódolattaljes tisztelettel üdvözöljük öfelségét. (Élénk éljenzés.) Méltóztassanak poharat emelni arra, hogy öfelségét a Gondviselés a magyar mezőgazdaság javára is még számos éven át a legjobb egészségben éltesse. (Lelkes éljenzés. Éljen a király!)

Az öfelségéhez intézett távirat a következőképpen szól:

császári és apostoli királyi Felsége kabinetirodájának, Budapest, Várpalota. A székesfővárosban ülésező IX. országos gazdakongresszuson egybegyült gazdaközönség hódolattaljes tisztelettel, alattvalói ragaszkodással és hazafias lelkesedéssel üdvözli Felségeket. Károlyi Mihály gróf, a gazdakongresszus elnöke.

Dessewffy Aurél gróf beszéde.

Ezután *Dessewffy Aurél* gróf a következő beszédet mondotta:

Tisztelt Uraim! Mindenekelőtt a jogczimet akarom bejelenteni, miért emelek én most poharat. Bizonyára méltóztatnak tudni — és itt is a gazdakongresszus tudomására kívánom juttatni — hogy kedves elnökünk megbetegedett (Felkiáltások: Sajnos.) és emiatt nem vehet részt a mai ünnepen, mint házigazda. Én mint az elődje, különös szerencsének tartom, hogy ma felszólalhatok azért, mert a földmivelésügyi miniszter egészségére kívánok poharat emelni. (Élénk éljenzés.) Tudjuk azt, hogy Magyarországon a földmivelésügyi miniszternek a helyzete igen nehéz. Tudvalevő, hogy lakosságunk 75%-a a földmiveléssel foglalkozik s azt is mondják, hogy parlamentünk általában az agrár-érdekeknek képviselője, mégis azt látjuk, hogy

évtizedeken át igen sok bennünket foglalkoztató kérdést, amelynek megoldása a mi érdekünkben kívánatos volna, dűlőre vinni nem tudunk. Szükségesnek tartom, hogy itt néhány kérdést felemlitsek, amelyeket a földmivelésügyi miniszter is felhozott tegnapi beszédében és amelyet a gazdák érdekében levőnek és kedvezően megoldandóknak állított elő. (Halljuk!) A mostani gazdakongresszus különösen három dologgal foglalkozik. Vámpolitikai kérdésekkel, amelyekre vonatkozólag azon óhajításunkat fejezzük ki — amelynek *Rubinek Gyula* igazgató ur is tartalmas előadásában igen szépen kifejezést adott (Ugy van!) — hogy 1917-ben, amidőn kereskedelmi szerződéseink megújítanak, a mai vámvédelmi irányzat tartassék fenn egyrésztől, másfelől, hogy az állatbehozatal a Balkán felől korlátozva legyen, hogy a tengerentúli hus beárasztása megakadályoztassék. És itt hivatkozom a földmivelésügyi miniszternek az ő programjában kifejtett azon nézetére, hogy a termelés fokozása, amelyet ő észélul tűzött ki, akkor, hogyha az ország elárasztatik idegen czikkekkel, nem lesz megvalósítható, én azonban meg vagyok győződve arról, hogy ő mint fiatal életerős ember, azokat, amiket kitűzött, képes lesz megoldani és végrehajtani is. A másik kérdés, amely ugy a jelen, mint az előző kongresszusokat is foglalkoztatta, a tőzsdékérdés. Méltóztassanak arra tekintettel lenni, hogy akkor, amidőn minden termelési osztálynál az árak stabilitása a végczél, hogy akkor ez ma a tőzsdén folyó spekuláció és játék következtében teljesen lehetlenné tetetik. (Igaz, ugy van!) Én tehát ebben a tekintetben országunk földmivelésügyi miniszteréhez fordulok, kérve, hogy igyekezzék ennek elejét venni, különösen ma, amikor azt hangoztatják, hogy a fogyasztók érdeke az, amelyet szem előtt tartanak és azzal gyanusítanak bennünket, hogy mi a többi termelési osztályt ki akarjuk zsákmányolni. Nézzük a gyakorlatot. Azt látjuk, hogy minden esztendőben aratás után az árképződés a kínálat és kereslet törvényei szerint állapítatik meg és érvényesül. Azután több hónapra rá mi történik? Spekuláció útján felverik az árakat és annak ódiúmat a gazdaosztályra háritják. (Élénk helyeslés.) Pedig már engedelmet kérek, ebben a gazdaosztály teljesen ártatlan. (Ugy van!)

Van azonban egy kérdés, amelyet az ő tegnapi beszédében sajnosan nélkülözök, az érdekképviselő kérdésé, amelyre vonatkozólag a miniszter ur azt mondta, hogy ezt most nem tartja megoldandónak s illetve a magyar gazdát ezen reform életbeléptetésére eléggé érettnék. Én kérem a miniszter urat, ne méltóztassék e kérdés felett oly könnyen átsiklani és itt rá kívánok mutatni arra, hogy miért kívánjuk mi e kérdés megvalósítását. Daczára annak, hogy, mint említettem, lakosságunk 75%-a földmiveléssel foglalkozik s parlamentünk tagjainak legnagyobb része gazda, mégsem tudjuk érvényesíteni vámpolitikánkban, vasuti tarifapolitikánkban s egyebütt azon érdekeket, amelyek a magyar mezőgazdaság felvirágoztatása érdekében feltétlenül szükségesek. (Igaz, ugy van!) Én tehát igen kérem a miniszter urat, foglalkozzék ezzel a kérdéssel és hiszem, hogy az ő energiájával és ügyességével képes lesz ezt meg is oldani (Élénk éljenzés) és most mielőtt bevégezném szavaimat, arra kérem őt, hogy azon jóakarattal, amelyet a gazdaosztály érdekében levő kérdések iránt eddig is tanusított, ne lankadjon, amihez az lsten sokáig adjon neki erőt. (Perczekig tartó éljenzés és taps.)

Serényi Béla gróf beszéde.

Az éljenzés lecsillapultával osztatlan figyelem között *Serényi Béla* gróf földmivelésügyi miniszter emelkedett szólásra, aki a következő nagyérdékű beszédet mondta:

Igen tisztelt uraim! (Halljuk! Halljuk!) Öexzellenziája volt olyan kegyes rólam megemlékezni, méltóztassék megegedni, hogy csak rövid szavakban köszönjem meg elsősorban

szives üdvözlésüket. Másodsorban szabadjon arra utalnom, hogy lesz még alkalmam a képviselőházi részletes tárgyalás alkalmával az ő általa felvetett kérdésekre részletesen felelnem s ez alkalommal csak egyre vagyok bátor reflektálni, arra, amit Öexzellenziája harmadsorban volt kegyes említeni, a mezőgazdasági kamarák és az érdekképviselőre. Én a tegnapi beszédemben korántsem nyilatkoztam oda, hogy ezen kérdés megvalósítását lehetlennék vagy arra a magyar gazdaközönséget éretlennék tartom. (Helyeslés.) Én a magam részéről azt mondtam, mint minden gazdasági kérdésre, hogy kívánatos és bölcös dolog, hogy a gazdatársadalom mindenirányban felvetett kérdésekkel gyakran és behatóan foglalkozzék. Mert bárki legyen a kormányon és bárki legyen Magyarország földmivelésügyi minisztere, csak akkor tud helyesen intézkedni és helyes irányt adni, ha minden kérdésben a gazdaközönség és a gazdakongresszusok teljes véleménye kialakul. (Igaz, ugy van!) És én azt mondtam, hogy a mai körülmények között, mikor oly fontos kérdések várnak megoldásra, én nem tartom aktuálisnak az érdekképviselő kérdésének megvalósítását, mert hiszen Magyarországon hála Istennek még a vármegyei közönség is legnagyobb részében mezőgazdasági érdekképviselőből áll. Azt mondtam — volt alkalmam a vármegyei termeiben több gyűlést végighallgatnom — hogy soha aktuális gazdasági kérdésekről e helyen egy szót se hallottam és a legkisebb politikai dolog elintézése után a közönség a termet tüntetően elhagyta és az egész vármegyei tisztikar egymásután darálta le a legfontosabb kérdéseket. (Ugy van, ugy van!) Én odanyilatkoztam, hogy meg kell tölni a vármegyei közönségét és termeit gazdasági kérdésekkel, szaturálni kell a vármegyei tisztikart, különösen pedig a járási tisztikart ilyen kérdések iránti érzéssel és akkor az a képviselő, amelyet talán később meg lehet majd valósítani, más aktuális képviselőhöz transzformálódik mai formájában is. Azt mondtam, hogy fel kell használni a meglevő szerveket, egyesületeket és átalakítani hivatalos mezőgazdasági bizottmányá és elsősorban a társadalmat kell igénybevenni arra, hogy gazdasági czélokot lehessen szolgálni.

Igen tisztelt uraim! Az én meggyőződésem az, hogy Magyarország gazdaközönsége ma egy jobb jövő hajnala előtt áll. A mezőgazdasági többtermelésnek értékesebb volta, minden fogyasztási cikk értékének emelkedése talán a mai indolens gazdatársadalomra is ösztökélőleg fog hatni oly irányban, hogy többet termeljen és alaposabban művelje meg földjét. Amikor a magam részéről a többtermelést hangoztattam, amit különösen eleinte kétkezzel fogadtak, mindig úgy képzeltem, hogy nem új termelési ágakat kell inaugúrálni, nem könnyelmű kísérletezésbe belevinni a gazdaközönséget, hanem a jelenlegi kipróbált s az élet viszonyainak megfelelő termelési ágakat gondosabb kezeléssel termelőbbé kell tenni. (Igaz! Ugy van!) Azt hiszem, a tegnapi beszédem alatt szerencsés voltam észrevehetni, hogy a képviselőháznak gazdasággal foglalkozó közönsége, amely annak ma is 80%-át teszi, szavaimat helyesléssel fogadta. Ez nekem nemcsak elégtételül szolgál, hanem egyszersmind biztatás a jövőre nézve is és én ma sokkal jobb helyzetben vagyok, jobb érzéssel és kedvvel szolgálom az ország gazdasági érdekeit. (Harsány éljenzés.) De tisztelt uraim, egy földmivelésügyi miniszternek a hatalma igen csekély és igen efemer egy ország gazdasági életében s neki eredményes működésre csak akkor lehet számítani, ha elsősorban a magyar gazdatársadalom pártkülönbőség nélkül segítségére jön. Mi nem állhatunk osztály- és pártkülönbőség által egymástól izoláltan, hanem csak szemelőtt tartva egymás érdekeit, szolgálhatjuk egyuttal az ország érdekét is. (Ugy van! Ugy van!) Én a magam részéről minden intézkedésben felülemelkedtem bármely osztály és bármely párt elszakító nézeteim és tendenciáim, méltóztassanak tehát nekem szívesen segédkezet nyujtani és ameddig gyenge

erőm birja, örömmel fogom azt a nagy ezélt szolgáltni, amelyet mindnyájan szolgálunk: a magyar föld termőerejét emelni és a magyar föld vagyonosodását fokozni. (Szünni nem akaró éljenzés.)

En mondhatom, mikor a hivatalomat elfoglaltam, az OMGE. elnökével — hiszen politikai különbségek is elválasztottak bennünket — bizonyos hideg, talán megfigyelő álláspontra helyezkedtünk egymással szemben. Egészséges barátság és szimpátia ugyanis mindig csak akkor fejlődik, ha ez a fokozottabb megfigyelés alapján eredményezi a kölcsönös szimpátiát (Igaz.) és én sohasem vagyok barátja annak, hogy két teljesen ismeretlen, egymás tendenciáit, működési körét nem ismerő egyén a megismerkedés pillanatában mindjárt megbarátkozzék, mert én mindig azt a barátságot látam erősnek, egészségesnek és produktívnak, amely az idő viszonyosságát folytatja és egymás megismerése alapján jött létre. Most ötnegyed éve vezettem tárczámat és az OMGE. elnökével többször volt alkalmam érintkezni. Minket sok tekintetben nézeteltérés, politikai különbség választ el egymástól, de úgy érzem, hogy a végcél, amelyet szolgálunk — és ő is szeretettel szolgál — egyben kulminál, hogy t. i. a magyar föld értéke emelkedjék, a magyar gazdaságot alapvető társadalmi legyen ennek az országnak, vagyonosodjék és erőben gyarapodjék. (Lelkes éljenzés.) Ezt a végcélit szolgáljuk mind a ketten és én ismerem e tekintetben az ő nemes szívét, nemes gondolkodását. Azt kívánom, hogyha talán nem egészen egyforma nézetekkel, de ugyanazon ezélt szolgálva, boldogítsuk az országot. *Károlyi Mihály* grófra emelem poharamat. (Sokáig tartó lelkes éljenzés és taps.)

Ezután *Keglevich Gábor* gróf szólalt fel. Szükségesnek tartja, hogy megemlékezzék azon két egyénről, akik évek hosszú sora óta a mezőgazdaság és egyáltalában a gazdaközönség életerejét folytonosan éllesztik meg nem szünetek s akiket a kongresszus is érdemeik elismeréséül díszelnőkeivé választott: *Darányi Ignác* és *Dessewffy Aurél* grófról. (Lelkes éljenzés.) Ugy véli, nem szükséges az ő érdemsorozatukat méltatni. Azt kívánja, hogy az az iniciatíva, amelyet ők oly hosszú időn keresztül a gazdaközönség nagy rétegeiben megindítottak, megteremje azokat a gyümölcsöket, amelyeket a gazdaközönség érdekében oly kívánatosnak tartunk. Isten éltesse *Darányi Ignác* és *Dessewffy Aurél* gróf Övezelienciáikat.

Folkusházy Lajos a főváros üdvözlétet tolmácsolja, kívánja, hogy a kongresszus működését áldás koronázza. (Eljenzés.)

A társaság a lakomáról, amelyet *Mutschenbacher Emil* dr. titkár rendezett szép sikerrel, a délutáni órákban oszlott csak szét.

Királyi üdvözlét a gazdakongresszushoz.

Mint említettük, a kongresszusi társaslakomáról *Bujanovics Sándor* udvari tanácsos, az OMGE. és a gazdakongresszus alelnöke indítványára a gazdakongresszus tagjai hódoló táviratot intéztek Öfelségéhez. A gazdaközönség e hódolatának visszhangja az a távirat, mely Öfelsége kabinetirodájából, Gödöllőről másnap érkezett meg *Károlyi Mihály* grófhoz. A távirat szövege ez:

Méltóságos *Károlyi Mihály* gróf urnak,
a gazdakongresszus elnökének

Budapesten.

Ö császári és apostoli királyi felsége a IX-ik országos gazdakongresszuson egybegyűlt gazdaközönség hódolatát szíves köszönettel legkegyelmesebben fogadni méltóztatott.

Ö császári és apostoli királyi Felsége kabinetirodája.

A kongresszusi záróülésen felolvasott királyi táviratot az egybegyűlt kongresszusi tagok hódoló lelkesedéssel vették tudomásul.

Gazdasági tanulmányut Felső-Olaszország, Svájc, Tirol és Salzburgba.

Az OMGE. folyó évi június havában közel 4 hétre terjedő gazdasági társas tanulmányúti kirándulást rendez Felső-Olaszországba, Svájcba, Tirol és Salzburgba az ottani mezőgazdasági viszonyok és intézmények, valamint a magas fokon álló állattenyésztés tanulmányozása céljából.

A tanulmányut költségei Budapestről kiindulva és Budapestre visszatérve gyorsvonaton II. oszt., a különböző hajókon I. oszt., kocsis és automobil költségekkel, utikönyv, vezető, közös borralalók és egyéb közös költségekkel együtt egy-egy kirándulóra nézve mintegy 1000 koronát tesznek ki. Résztevők száma 40 lehet.

Utiter-vázlat.

- Jun. 10. (szombat). Indulás Budapestről Torinóba este a Déli vasutal.
- Jun. 11. (vasárnap). Este megérkezés Torinóba. Elszállásolás.
- Jun. 12. (hétfő). A város és a nemzetközi kiállítás megtekintése.
- Jun. 13. (kedd). D. e. a kiállítás megtekintése. D. u. indulás Milanó-ba, ahová a társaság este érkezik meg. Elszállásolás.
- Jun. 14. (szerda). Milanó város megtekintése. D. u. később megállapítandó program szerint kirándulás a mezőgazdasági viszonyok és esetleges intézmények tanulmányozására.
- Jun. 15. (csütörtök). D. e. kirándulás Piacenzá-ba a nagyszabású szövetkezeti értékesítő központ megtekintésére.
- Jun. 16. (péntek). D. u. indulás a Simplon-alaguton át Svájc-ba. Megérkezés Montreux-be (Genfi-tó partján) este 8 órakor. Elszállásolás.
- Jun. 17. (szombat). D. e. 10 ó. 35 p.-kor indulás Naye-be, megérkezés 12 órakor. Ebéd. (Kilátás a berni és savoy-i alpesekre, valamint a Genfi-tóra.) Megtekintése az alpesek flóráját feltüntető botanikus kertnek. Ind. 3 ó. 30 p.-kor, megérkezés Montreux-ba 5 ó. 30 p.-kor. Automobilon kirándulás a szőlőhegyek közé. Pallens-ben borkóstolás. Chalerland és Clarens-n át visszatérés Montreux-be. Este a gyógyterem megtekintése.
- Jun. 18. (vasárnap). Ind. 7 ó. 52 p.-kor Montbovon át Gruyeres-be. Megérkezés 10 ó. 18 p.-kor. Kocsin Epagny-ba tejüzem megtekintésére. Ind. 10 ó. 30 p.-kor Broc-ba. Onnan az alpesi legelőkön vörös- és fekete-tarka freiburgi szarvasmarhák megtekintése. Ebéd Broc-ban 1 ó. 30 p.-kor. Ind. d. u. 3 órakor a csokoládégyár megtekintésére. Onnan indulás 4 ó. 30 p.-kor Bulle-ba, sajtgyár megtekintésére. Bulle-ből vasuton indulás 6 ó. 30 p.-kor Gstaad-ba. Megérkezés 8 ó. 39 p.-kor. Elszállásolás.
- Jun. 19. (hétfő). Ind. 6 ó. 7 p.-kor Saanenmoser-ba. Érk. vasutal 6 ó. 28 p.-kor. Innen gyalog az alpesekre: Hornberg-be 1 1/2 óra, Barzwangen-be 1/2 óra, Kulturnbrunn-ba 1/2 óra. Azután villamos vasuton Zweisimmen-be. Utközben a legszebb szimmenthali szarvasmarhák láthatók. Zweisimmenben elszállásolás.
- Jun. 20. (kedd). Ind. reggel Spiez-en át Bern-be. Megérkezés d. e. 11 órakor. A város és a gazdasági tanintézet megtekintése. Ind. d. u. 5 órakor, érk. Interlaken-be este 7 órakor. Elszállásolás.
- Jun. 21. (szerda). A környék megtekintése turisztikai szempontból és pedig: ind. Interlakenből vonaton 7 ó. 02 p.-kor Scheidegg-be, alpesek legszebb helyére, érk. 9 ó. 17 p.-kor. Innen ind. 10 ó. 40 p.-kor, érk. Interlaken-be 1 ó. 37 p.-kor. Ebéd után Brienzertavon át hajóval Luzern-be. Érk. 7 ó. 20 p.-kor. Elszállásolás.
- Jun. 22. (csütörtök). Indulás 7 óra 41 perczkor Art-Holdau-n át Rigi-Kulm-ra. Megérke-

- zés 9 óra 32 percz. Alpesi gazdaság és schwiizeri szarvasmarhatenyésztés megtekintése. Ebéd a Rigi-Kulm-on. Ebéd után indulás 3 óra 26 perczkor, vasuton érkezés Vitznau-ba 4 óra 30 perczkor, tovább 4 óra 40 perczkor hajón a Vierwaldstätti-tavon át Luzern-be. Megérkezés 5 óra 35 perczkor.
- Jun. 23. (péntek). Megtekintése a sedelhof-i javítóintézet gazdaságának. Továbbá 1 1/2 órán át tartó gyaloglás, közben több schwiizeri marhatenyésztő meglátogatása. Ebéd Luzernben. D. u. 1 órakor indulás vasuton, érkezés Sempach-ban 1 óra 18 perczkor. Egy óráig tartó séta Fluck-ba egy hirneves szimmenthali szarvasmarhatenyésztő gazdaságának megtekintésére. Vissza a vasutállomáshoz és megtekintése a legnagyobb emmenthali gőzüzemre berendezett sajtgyárnak. Ezt követi a sempach-i mezőgazdák szövetkezetének megtekintése. Indulás Sempach-ból d. u. 5 óra 24 perczkor, érkezés Luzern-be 5 óra 53 perczkor s azonnal tovább Zürich-be. Megérkezés este 7 óra 30 perczkor. Elszállásolás.
- Jun. 24. (szombat). D. e. 10 órakor központi tejszarnok megtekintése. Ebéd után kirándulás Strickhof-ba a gazdasági iskola megtekintésére, esetleg hajókirándulás a Zürichi tavon.
- Jun. 25. (vasárnap). Indulás reggel 7 óra 40 p.-kor, érkezés Kemptal-ba 8 óra 45 perczkor. Megtekintése a Maggi-gyárnak, a gyártás anyagát szolgáltató konyhakerti üzemnek, a gyár gazdaságában látható szarvasmarhatenyésztésnek. Indulás 11 óra 47 perczkor vonattal, érkezés Winterthur-ba 11 óra 56 perczkor. Ebéd után a Svájci Szövetkezetek Szövetsége központjának megtekintése. A szövetség évi áruforgalma közel 7 millió frank. Itt a svájci szövetkezetek működéséről teljes tájékoztatás szerezhető. Indulás Vorarlberg-be d. u. 3 óra 37 perczkor. Érkezés Bregenz-be este 7 óra 25 perczkor. Elszállásolás.
- Jun. 26. (hétfő). Indulás reggel Bregenz-ből Innsbruck-ba, megérkezés délután 4 óra 30 perczkor. Elszállásolás. A város megtekintése. Este bankett a Hungerburgban.
- Jun. 27. (kedd). Reggel 7 órakor elutazás vasutal Jenbach-ba, onnan drótkötélpályán Achensee-ba. Azután hajón Pertisau-ba és onnan gyalogséta Falzhurm-ba az Unterimtal-i tarka szarvasmarha tájfajta megtekintésére. Azután visszatérés Jenbach-ba és onnan vasuton Sterzing-be, ahová a társaság délután 5 óra tájt érkezik meg. Elszállásolás. A város és környékének megtekintése.
- Jun. 28. (szerda). Reggel 8 órakor kocsin az Abraham-Rimmeralpe-re a szürkés-barna hegyi tájfajta szarvasmarhatenyésztés megtekintésére. Reggelizés után kocsikon visszatérés Sterzing-be és onnan vasuton továbbutazás Bozen-be, ahová a társaság d. u. 5 óratájt érkezik meg. Elszállásolás. A város megtekintése. Eddigi megállapodások szerint ezt a St.-Michel-i gazdasági iskola részéről rendezendő borkóstolás követi. Este koncert a „Greif” szállodában.
- Jun. 29. (csütörtök). Reggel 7 órakor elutazás vasutal Merán-ba. Onnan villamos közúti vonaton Lana-ba az Ultner tájfajta szarvasmarhatenyésztés megtekintésére s azután visszatérés Merán-ba. Ezt követi a város megtekintése, esetleg a Calville exporttársaság gyümölcskulturájának megtekintése. Azután vasuton Brixen-be, ahová a társaság d. u. 5 órakor érkezik meg. Itt elszállásolás, borkóstolás, este pedig bucsubankett.
- Jun. 30. (péntek). Indulás reggel Brixen-ből Toblach-Spítalon át Bruck-Fusch-ba. Érk. d. u. 3 ó. 30 p. Állattenyésztő szövetkezet meglátogatása. Ezen szövetkezetek szervezéséről egy állattenyésztési felügyelő fog előadást tartani. Elszállásolás.

Julius 1. (szombat). Reggel 5 órakor kocsikon *Ferleiten-havasra*, érk. 8 órakor. Rövid pihenő után a legelőknön több kiváló állattenyésztő szarvasmarhatenyésztésének megtekintése. 1 órakor a havasi vendéglőben ebéd, azután pedig elindulás a kocsikon *Zell am See*-ba, ahová a társaság este 7 órakor érkezik meg. Onnan gyorsvonattal azonnal tovább *Salzburgba*. Megérkezés este 9 ó. 08 p. Elszállásolás.

Julius 2. (vasárnap). Reggel 7 órakor vasutal indulás *Hallein*-ba. Megérkezés 20 perc múlva. Megtekintése a *sóbányáknak* és *faragványokra oktató iskolának*. Gyalog (20 p.) *Winkelhof*-ba a gazdasági iskola megtekintésére. Az iskolával kapcsolatos gazdaságban a társaság megérkezése alkalmával gyakorlatilag be fogják mutatni a *mondsee-i Schachtelküse készítését*. Visszatérés *Hallein*-ba, onnan 12 ó. 21 perces vonattal elindulás *Salzburgba*. D. u. Salzburg város megtekintése. Estéli gyorsvonattal utazás *Bécsbe*. Megérkezés reggel 6 órakor.

Egyesületi tagok, ha a tanulmányuton résztvenni óhajtanak, irásbelileg mielőbb jelentkezzenek az OMGE.-nél.

Pályázati hirdetés.

A néhai Csáky Petronella grófnő által magyarországi gazdasági tanintézetekben tanuló vagyonos ifjak részére tett alapítvány kamataiból három egyenként 600 koronás ösztöndíjra az 1910—1911. tanévre ezennel pályázatot hirdetek.

Ezen ösztöndíjra elsősorban a teljesen árva, másodsorban pedig oly szegénysorsu hallgatók pályázhatnak, akiknek atyjuk nem él.

A pályázni szándékozók kellően felszerelt kérvényeiket a m. kir. földművelésügyi miniszterhez czimezve folyó évi május hó 31-ig beárólag az illetékes gazdasági akadémia igazgatóságánál nyújthatják be.

Jelzett határidőn túl benyújtott kérvények figyelembe nem vétetnek.

Budapest, 1911 május 1.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

A földművelésügyi miniszter programbeszéde.

A képviselőház f. hó 6-iki ülésén *Serényi Béla* gróf földművelésügyi miniszter nagyszabású beszédet tartott, melyben a tárczához tartozó összes fontosabb kérdésekre nézve kifejtette nézetét és törekvéseit úgy, hogy ezt a beszédet a miniszter első programmszerű megnyilatkozásának tekinthetjük. Sokkal inkább lekötötték figyelmünket a kongresszusi mozgalmak, sem-hogy a miniszter programbeszédét már most megfontolt kritika tárgyává tehetnénk; a hozzá-szólás jogát későbbre tartjuk fenn. Azonban már most is megállapíthatjuk, hogy ez a beszéd — néhány részletétől eltekintve — általában kedvező benyomást keltett s kétségtelen jelét adja annak, hogy a miniszter tárczájának ügyeivel komoly alapossággal s nem egy ponton elismerendő gyakorlati érzéssel foglalkozik. Különben *Serényi* miniszter beszédére a legilletéke-sebb reflexiót *Károlyi Mihály* grófnak, az OMGE. elnökének mai képviselőházi felszólalása adja, melyet a *Serényi* beszédét követőleg szó szerint közreadunk.

A földművelésügyi miniszter a következő beszédet tartotta:

Én, mint előttem minden miniszter, a büdzsé-beszédet használok fel programom kifejtésére és így az a vád, amelylyel engem illetek, hogy t. i. programomat előbb nem fejtettem ki, az előzmények folytán vált tárgyatlanná. Sem egy vidéki politikai gyülekezetet, sem egyéb társadalmi gyűlést nem tartottam arra alkalmasnak, hogy ezt megtegyem, mert a vidéki politikai gyülekezetek alkalmával inkább a napi politika és helyi érdek az, ami a közön-séget érdekli.

Az a program, amelyet a miniszter kifejteni köteles, sem egy helyi érdeket, sem pedig egy külön társadalmat nem érdekel különösen. Hanem elsősorban az országot érdekli. Ezért én egyedül és kizárólag a parlamentet tartom azon legális helynek, ahol a miniszternek programját elő kell terjesztenie.

A többtermelés.

Midőn a minisztérium vezetését átvenni szerencsém volt és a vidéken mint képviselőjelölt beszédemet elmondottam, kötelelesszzerűen mindig vonatkozásokat tettem ügykörömre és némi részben a minisztérium programjára. Ezen programrészletekben elsősorban hangoztattam az ugynevezett többtermelést. A mai korban azonban, nézetem szerint, a földművelésügyi miniszternek nemcsak a többtermelésre kell törekednie, nemcsak a többtermelésnek és értékesítésének eszközeit kell megteremtenie és a közönség rendelkezésére bocsátania, hanem a mai kor és a változott viszonyok, azt hiszem, leginkább azt a feladatot is rászoritják a földművelésügyi minisztérium vezetőjére, hogy okos és józan birtokpolitikát csináljon.

A gazdatársadalom egy része, sőt a szaklapok is élesen kritizáltak a többtermelés hangoztatása miatt. Már ötnegyed esztendeje képviselem e tárczát, de abból, hogy ezt helyesen hangoztattam, egy jótát sem engedek. A többtermelés, amint az előbb említettem, azt jelenti, hogy gazdálkodjunk intenzívebben, ragadjunk meg minden eszközt, hogy a jelenlegi termelést fokozzuk. Nem kívántam új irányokba, veszedelmes kísérletezésbe bocsátkozni és a termelést központosítani, hanem azt hangsúlyoztam, hogy Magyarországnak termőföldje még korántsem termi meg azt, amit fokozottabb emberi munkával és fokozottabb instrukcióval termelhetne.

Szerény felszólalásom két részre fog oszlani: a többtermelésre és az ezzel elérhető termékek értékesítésére egyrészt, másrészt az általam követendő birtokpolitikára.

A legelőkérdés.

A többtermelés első és lényeges területe az állattartás fokozása. Programbeszédemben is említettem a legelőkérdés helyes megoldását, ami szoros összefüggésben van mezőgazdasági szempontból az állattartással és szociális szempontból a birtokpolitikával.

A legeltetés kérdésében kétféle irányzatot különböztethetünk meg: az egyik az, amelynél az állatok ugyszólván az egész nyarat a legelőn töltik és az otthoni istállózásban semmi vagy nagyon kevés táplálékban részesülnek. Nem tudom statiszticze, de benyomásom az, hogy ez az országnak a nagyobb része. A másik irány az, hogy az állatok inkább csak a levegő és a sétáltatás kedvéért hajtának a legelőre és ez az országnak a kisebb része. Ezek azonban oly megrögzött és oly meggyökeresített helyi szokások, hogy ezeken röviden az én felfogásom és tapasztalatom szerint változtatni nem igen tudunk. Ott tehát, ahol az egész állattartás a nyári hónapok alatt a levegőre koncentrálódik, ezeknek a legelőknak a javítását, ezeknek a legelőknak az ápolását és intenzív kezelését kell foganatba venni. Ha Magyarországon valaki körüljárta a legelőket, láthatta, hogy ezek képezik mezőgazdaságunknak legelhanyagoltabb részét.

Én nem azt állítottam, amint tévesen némely lap és némely közgazdasági író az én álláspontomat felfogta, hogy vissza akarok térni egy avatikus rendszerre, amennyiben egyedül a mezőgazdaságot tartom üdvösnek, hanem én azt mondtam, hogy a magyar nép konzervatív volta miatt ragaszkodni kell a meglévő állapothoz és lehetőleg a meglévő állapot feljavítását kell szem előtt tartani. Vannak oly helyek, ahol egyáltalában nincs, vagy nagyon kevés a legelő. Én itt nem azt akarom elérni, hogy az állatok az istállózástól végleg a legelőre hajtassanak, hanem hogy a meglévő

állapotok javíttassanak és a legelő kiterjesztessék. Azt hiszem, hogyha a meglévő állapotokat javítjuk, aki a prakszisban megpróbálta, igen jól tudja azt, hogy míg egy elhanyagolt, kopár legelőre három-négy szarvasmarhát hajtunk ki, az ott teng, addig a legelőnek a feljavítása után ugyanazon a területen ugyanaz a 3—4 szarvasmarha sokkal jobb helyzetbe kerül.

A legelőre vonatkozó akezió megindult és bár nem mondhatom, hogy engem teljesen kielégítő mértékben, de folytatódik, mert minden ilyen nagyobb akezióknak bizonyos pontig meg kell indulnia a népek és a közigatásnak pedig magáéva kell tennie a dolgot, hogy nagyobb eredményeket lehessen elérni. Ugy látom azonban, a dolog javulófélben van és hogy a közigatás is, különösen szociális szempontból, felfogja a feladatát, minélfogva, ha nem is rövid, de belátható időn belül ebben a tekintetben lényeges javulás várható.

Az apaállatok.

A másik eredmény, amit az állattenyésztés szempontjából elérni óhajtok, az apaállatok számának fokozatos szaporítása, jobbkarba helyezése és a lehetőségig felügyelet alá helyezése.

Ebben a tekintetben — mondhatom — hogy igen szomorú adataink vannak. Nem gáncskép említem, de itt van az ország leggazdagabb és legnagyobb vármegyéje, Pest megye, amelynek statisztikai adataiból kitűnik, hogy 300 darab szarvasmarhaapaállattal van kevesebb ma, mint amennyivel normális viszonyok közt bírnia kellene. Ha tehát azon a vidéken, ahol a tejértékesítési viszonyok és minden egyéb körülmények aránylag jobbak, mint a többi vidéken, ilyenek az állapotok: ebből következtetést lehet vonni, hogy az ország többi vidékein milyen szomorú állapotok lehetnek e tekintetben.

Azon összeget, melyet a pénzügyminiszter ur rendelkezésemre bocsátott a fond perdu, legnagyobb részben apaállatok beszerzésére fordítottam, míg annak kisebb részét az általam már régebben említett és régebben terbevelt lengyel disznók behozatalára vettem igénybe, amelyek fiatal korukban mint hussértékek, később pedig mint zsirsértékek értékesíthetők. Ezen akezióm, amint a jelentésekből kitűnik, jól sikerült, mert a periferiákon ezeket a sertéseket szívesen átvették és így remélem, hogy ezen akcióval rövid időn belül bizonyos eredményt fogunk elérni.

Már a pénzügyi bizottságban kijelentettem, hogy félek az állatszámállástól. Hiszen öt év óta nem volt nálunk állatszámállás, mert, ami ezalatt az idő alatt volt, az csak állatösszeírás volt. Az állatszámállás hozzávetőleges adatai ugyan kezeim között vannak és ezekből kitűnik, hogy 1895-től a mai napig a szarvasmarhalétszám csak 4%-kal fokozódott, míg a többi állatok: a ló, juh, sertés némi csökkenést mutat. A szarvasmarháknek 4%-os szaporodása, t. Ház, nem kielégítő, noha igazat adok is *Pirkner János* t. képviselő urnak, aki azt állítja, hogy érték szerint és egyedenként tényleg javulás tapasztalható, mert hiszen az bizonyos, hogy ebben a tekintetben igen nagy a haladás, mert ha az állatoknak 15 év előtti és mai értékét vesszük, akkor jelenleg kedvezőbb koefficiens fog kijönni. De ez a szaporulat még sem az, amely az ország igényeit kielégíthetné.

Azt hiszem tehát, hogy amennyiben az intenzív gazdálkodáshoz — egyéb állatoknak szaporodását szem elől nem tévesztve — elsősorban a szarvasmarhaállomány fokozása szükséges, ezzel meg van adva a világos irány, amelyben haladnunk kell. Ebben a tekintetben már jeleztem a pénzügyi bizottságban is s ha jól emlékszem, a szerb szerződés alkalmából is, hogy az a határozott célom és törekvésem, hogy ahol az apaállatoknak, különösen a bikáknak, telelése problematikus, ahol az olyan gyenge kezekbe kerül, amelyek tavaszkor egy-egy lerongyolódott állatot bocsátanak a közönség rendelkezésére, ott szándékozom ezeket az apaállatokat szerződési alapon elhelyezni azon

birtokosoknál, akik erre vállalkoznak, akik az államtól ezért bizonyos ellenértéket kapnak és akikben megvan a garancia arra nézve, hogy az állatot tisztességesen is fogják tartani. Oly területeken azonban, ahol megbízható embereket erre nem tudnék kapni, nem fogok elzárkózni az elől sem, hogy kumulálva biktalepeket állítsak fel, mert enélkül a tenyésztést biztosítva nem látom. Jelzem, hogy mindezeket csak ott fogom csinálni, ahol célom elérésére elsősorban más módot nem tudok találni.

Pajzs Gyula t. barátom volt szíves felemlíteni, hogy az állami birtokokon és a gazdasági iskoláknál bocsássak rendelkezésre minden anyagot, hogy apaállatokat termeljenek. Az én t. barátomnak erre a következőket felelem. Mindaddig, míg a magyar gazdaközönség nem jut abba a helyzetbe, hogy ezt a szükségletet fedezze, mindent rendelkezésre fogok állítani Mezőhegyesről, a ménésbirtokokról és a gazdasági iskolák gazdaságairól; de mihegyt a magyar gazdaközönség abba a helyzetbe jut, hogy azt a szükségletet, amely az országnak kell, elő tudja állítani: én csak szelektált állatokat fogok rendelkezésre bocsátani, mert nem vagyok barátja annak, hogy az állami kezelések a magántermelésnek konkurrenciát csináljanak.

A lótenyésztés.

Ami a lótenyésztést illeti, ebben a tekintetben Latinovits Pál t. barátom és Pirkner János t. képviselőtársam felszólalásaira vagyok bátor reflektálni. A ló kivétel nem csökkent, mert a ló kivétel állandóan 60,000 körül mozog. Csak abban van szomorú jelenség, hogy az átlagárak nem emelkedtek, mert ma is ugyanaz az átlagár — körülbelül 500 korona — szerepel a kivételben, amely 15 esztendővel ezelőtt volt elérhető. Ez, nézetem szerint, nem helyes. Nekünk tehát mindenesetre arra kell törekednünk, hogy értékesebb és nagyobb anyagot termeljünk, amely kedvezőbb bilanczot fog létrehozni a kivételnél.

Ami már most azon két irányzatot illeti, amely a lótenyésztésben van, megvallom, ebben igazán nem vagyok szakember, de amint látom a helyzetet, két irányt kell nekünk követnünk. Az egyik a könnyebb fajtának, a remondának, a könnyebb hátsónak és a kocsiúnak és a másik a nehezebb, a vontatásra alkalmas lónak tenyésztése.

Ebben a tekintetben mindent el fogok követni, hogy javulás történjék, és hogy csontosabb és értékesebb anyagot termeljünk. Én tehát azokat a méneseket, amelyek tulkicsik és a mai igényeknek meg nem felelnek, korlátozni fogom. Másrészt azonban az én nézetem az, — és itt ebben a tekintetben az erdélyi képviselő uraknak is megmondom nézetemet — hogy a jövő állatja, amely vontatásra fog használandó, inkább a ló lesz. Ezzel korántsem akarom azt mondani, hogy azon igen értékes fehér magyar fajta szarvasmarha tenyésztésével, amely Erdély néhány enklávéjában van, hagyjunk fel, mert hiszen az ökörből való mai szükséglet ebben az országban, sőt még a kivételben is hosszú évtizedeken, talán évszázadokon át állandóan fenn fog állani.

Ezért a magam részéről bűnnek tartanám, hogy azt az értékes tenyésztést, amely ott az enklávékban megvan, elhagyjuk. De másrészt feltétlenül nagyobb súlyt kell fektetnem a vontató lóra, elsősorban a hidegvérű lóra, mert minden ország arra törekszik, hogy oly állatot produkáljon, amely termelőjének mentől hamarabb áll rendelkezésére. Aki a hideg tenyésztést ismeri, aki azt megnézte Belgiumban, Franciaországban és Mecklenburgban, láthatja, hogy ott a hidegvérű állat két és másfél éves korában, 17—18 markos teljesen kinőtt állat.

A modern államok mind a lovat, az autómobil és az autómobilékét állítják oda, mint vontató eszközt, mert mindenki arra törekszik, hogy a szarvasmarhában hus- és tejtermelő állatot nyerjen. Ezt országunknak is szem előtt kell tartania. Mindenekelőtt oly helyzetet kell fenntartanunk a lovak tekintetében, hogy a ve-

gyűlés által helytelen tenyésztés ne támadjon. Magam részéről nagy súlyt fektetek arra és szigorúan fogok ügyelni rá, hogy a hidegvérű tenyésztéssel a vérbeli tenyésztés össze ne vegyüljön és abnormális keresztezés elő ne álljon.

Gazdasági szakoktatás.

Ami a gazdasági szakoktatást illeti, méltó tássek megengedni, hogy ebben a tekintetben elfogulatlanul és őszintén megmondhassam véleményemet. Én mindennek barátja vagyok, ami a fokozottabb igényeknek megfelel. Nem ellenzem azt, hogy a gazdasági főiskola kérdésével a publikum foglalkozzék, hogy ez a szakkörökben megbeszélés tárgyát képezze, hogy e körül beható eszmecsere folytassanak és ezt állandóan felszinen tartásák, de a ház építését nem lehet a tetőn elkezdni. Ott, ahol a gazdasági oktatás iránti érzék még oly kicsi, ahol — bocsánatot kérek, bátran ki lehet mondani — az ország nagy részében még oly rosszul gazdálkodnak, nem lehet a magasabb gazdasági iskolával a dolgot javítani. Nézetem szerint az első és főfeladata ez országnak az, hogy az elemi iskolákat szaturálja gazdasági érzékkel. Nem lehet mást csinálni, mint a tanító preparandiat kellően körülvenni gazdaságokkal, azokban a gazdasági tudnivalókat rendszeresen kell előadni és hogyha e preparandiákból ezen ismeretekkel bíró tanítók mennek ki a falvakba, akkor ezek azoknak a falusi gyermekeknek helyes gazdasági nevelői is lesznek.

Ami a földmívelési iskolákat illeti, azokra nézve a következő reformot óhajtom eszközölni: A földmívelési iskolákban kétesztendő tanfolyamok vannak. Én ezeket a tanfolyamokat bizonyos részében el akarom hagyni és helyettük hathavi tanfolyamokat fogok rendezni, ahol a mezőgazdáknak azon fiait, akikre nézve megvan a garancia, hogy otthon apjuk mellett saját birtokukon fognak gazdálkodni, oktatásban részesüljenek, mert a földmívelési iskolának tulajdonképpénél gazdasági nevelés nem tartom helyesnek.

Amikor kereskedelemügyi államtitkár voltam, akkor is azt a szomorú tapasztalatot tettem, hogy az ipariskolát végzett fiatal emberek, akiket arra tanítottak és neveltek, hogy elsőrendű elömlások legyenek és sokkal többet keressenek és intelligenciájuknál fogva a többieknek jó példát adjanak, nem mentek elömlásoknak, hanem mérnökökhöz szegődtek és napi-díj mellett dolgoztak irodákban. Ugyanez a hiba tapasztalható a földmívelési iskolákban is. Én tehát gondoskodni fogok arról, hogy a hathavi tanfolyamok ne járjanak ily anomáliával.

A másik hat hónapot én arra akarom felhasználni, t. Ház, hogy ez a tanerő esetleg vándortanításokra, vándorelőadásokra menjen ki. És most jön a földolog: a nyári tanfolyamokon pedig azokat a tanítókat, kik eziránt érzékkel bírnak, alaposan kiképezzük. Körülbelül 40 tanítót tudunk felvenni a 20 földmívelési iskolába 6—8 hétre. Ha a preparandiákban kellőleg szaturálják ezeket a tanítókat gazdasági érzéssel és tudással, akkor az a 6—8 hét, melyet ők el fognak tölteni a gazdasági iskolákban a szünidei hónapokban, elegendő lesz arra, hogy őket még jobban kiképezzük és még nagyobb gazdasági érzéket öntünk beléjük. Ha egy esztendő nem elég, fel fogjuk őket a második esztendőben is venni. Ezen a módon elég számú gyakorlati embert nevelhetünk, akik majd a falusi gyermekeket kellőleg kioktathatják.

A gazdasági akadémiákat mai állapotukban és nivójukon meg akarom hagyni, csak fejleszteni akarom annyira, amennyire a költségvetés keretein belül lehetséges.

Szőlészet, borászat.

Áttérek mármost programomnak meglehetősen jelentős tárgyára: a szőlészetre és borászatra. Itt mindenképpén válaszolni kívánok Bernáth Béla és Pajzs Gyula t. barátainak felszólalásaira.

Amikor én a miniszteri széket elfoglaltam,

kontempláltam egy nagy részvénytársaságot, mely felöleli a borrhaktározást és borértékesítést. Ezzel kísérleteket is tettem, ezek azonban célra nem vezettek. Minél inkább tanulmányoztam és figyeltem a kérdést, annál inkább arra a meggyőződésre jutottam, hogy helyesen cselekedtem, amikor ezt a tervemet véglegesen meg nem valósítottam. Megmondom miért. Azért, mert egy nagyobb szabású borértékesítést — értem a külföldre való kivitelét — felelő részvénytársaságot csak akkor lehet csinálni, ha megfelelő áru áll rendelkezésre. Ez pedig ebben az országban oly mennyiségben, amelyvel exportot lehetne teremteni, nincs meg.

E kérdést meglehetősen ismerem. Magamnak is van szőlője, tanulmányoztam e kérdést, künnjártam Franciaországban, magam is részt vettem Magyarország szőlőinek regenerációjában, úgy hogy mondhatom, uralom a kérdést. Tervem most a következő: A közgazdasági alapról akarok alapítani körülbelül tíz, v. n. m. kir. borközpontot 10—15,000 hektoliter befogadóképességgel, melyekbe a termelő beraktározhatja a borát. A beraktározásért az illető csak annyit fog fizetni, amennyibe az államnak kerül. E közraktárakban a bort rendszeresen fogják kezelni, a termelőnek itt elhelyezett borára esetleg előlegeket fognak szerezni s mikor a bor kezelése megtörténik, a bor megéri, egalizálni fogják azt.

Ez annyit jelent, mint egyenlősíteni a bort. Mert ebben az országban az a baj, hogy ahány pince és ahány hordó bor van a pincében, annyi fajta a bor. Én a Hegyalján voltam — nem vagyok odaváló — de méltóztassék velem jönni a Hegyaljára és ott ezer hektoliter egyforma bort valakitől követelni; nem lesz egy termelő, kinek ezer hektoliter egyfajta bora volna. Ha nincsen ára, hogyan teremtek én exportot? Itt nem az értékesítésre kell elsősorban a súlyt fektetni, hanem arra, hogy megfelelő árut tudjunk teremteni.

Homoki és hegyi bor.

Ami azon aggályát illeti Pajzs t. képviselő urnak, hogy én a homoki bort vagy a fekete földön termelt bort bizonyos hátrányban fogom részesíteni, ebben az én álláspontom a következő. Hogy Magyarországon a mai napon, amikor a krumplinak 6 kor. az ára, fekete földön bort termeljünk, annak én ellensége vagyok.

Ami pedig a homoki borokat illeti, az egy meglevő dolog, azt teljes mértékig honorálni kell, és én a magam részéről, ha tehetem, a jövő évre Keeskeméten akarom ezt dokumentálni egy közraktárnak ottani felállításával. Ennek kétféle missziója, feladata van. A hegyi bort Magyarországon kezelni kell kivitelre, a homoki bort, az olcsóbb bort pedig a helyi fogyasztásra. De a földolog az, hogy kezeltessek a bor s a fogyasztónak tiszta bor jusson a kezébe.

Rátérek arra, ami multkor az iparkamarában történt, ahol valaki igen hevesen megtámadta a meglevő bortörvényt. Erre vonatkozólag az én álláspontom az, hogy én a bortörvényt, miután az törvény, a maga egészében szigorúan fogom végrehajtani. Franciaországban is — jártam künn 1896-ban és 1900-ban s tanulmányoztam ezt a kérdést — a borfogyasztás óriási fokozását, ami ott kitesz körülbelül 140 liter fejenként, elsősorban a nagyon szigorúan végrehajtott bortörvény eredményezte. Én nagyon liberálisan gondolkozom és liberálisan is igyekszem cselekedni, de én a liberálizmust semmi-lyen megsértve nem látom, ha azt, aki annak a szegény fogyasztónak nem állítom, hogy hamis, de teljesen romlott, rosszul kezelt bort ad, a törvény egész erejével sujtjuk.

Ami a differenciázást illeti a hegyi és homoki borok között, az természetében rejlik, hogy egy bizonyos fokig mindig azt kell favorizálni és azt kell inkább támogatni az államnak, amelyik gyengébb. Ha valaki hegyi szőlőt konstruál, — én például kezdtem 1889-ben s az én szőlőmben az összes kísérletek, melyek a világon tettek szőlőgeneráció tekintetében, mind benne vannak — s ha valahol

az emberi munkának és az anyagi áldozatnak ily nagy tömege van benne, annak eredményét és produktumát magától értetődőleg jobban kell favorizálnunk, mint azt, ami kevés fáradsággal és kis tőkével jött létre. Ebben a tekintetben elmondom véleményemet. A fennálló homoki szőlőket fenn kell tartanunk. A homoki szőlők borait iparkodnunk kell a lehető legjobban értékesíteni, de én a magam részéről azt nem kívánom, hogy a homoki szőlők tovább terjedjenek, akkor, mikor minden termelésnek, minden fogyasztási cikknek, krumplinak, rozsnak az ára jelentékenyen felmegy s amikor valaki esetleg több hasznot kaphat egy rendes turnusban vitt akáczaerdészetből, mint egy rosszul kezelt és rosszul termő szőlőből.

Aratás és — pálinka.

Huszár képviselő ur anomáliának mondta azt, hogy a magyar aratási szerződésben a pálinka bennfoglaltatik. Én mindig ellensége voltam annak, hogy valamely ország viszonyait egy más ország szerint ítéljük meg. Magyarországnak megvannak a maga speciális viszonyai és én biztosítom a képviselő urat, hogy ha azt a pálinkát be nem teszi az aratási szerződésbe, egyszerűen nem fog kapni aratót. Nem az a pálinka a veszedelmes, amit a tisztességes termelő ad az aratónak, mert azt rendszeren otthon a gazdaságokban vegyítik, vagy tisztességes koresmárostól veszik. Abban nincs veszedelem, abban nincs metilalkohol és azt nem fogyasztják el dohos, bűdös koresmában. Abban van a veszedelem, amit az az ember a maga keresetéből a dohos és bűdös koresmában fogyaszt el. Ha ebben a tekintetben intézkedéseket fog tenni a törvényhozás és a társadalom, hogy ennek a tuberkulózist és minden bajt előidéző állapotnak eleje vétsék, ahhoz a magam részéről hozzájárulok. De hogy az aratási szerződésből a pálinka kitöröltsék, az egy nonsens, az lehetlenség, mert anélkül Magyarországon nem lehet aratni.

Halászat, állami jóságok.

Nem szükséges mondanom, hogy a halászat szempontjából is mindent el fogok követni arra, hogy ebben a termelés nagyobb legyen. Az egész ország haltermelése körülbelül 40—50,000 q között mozog, ami meglehetősen szomorú szám. Itt most elsősorban a kinestári halászatokat kezdtem rezsibe venni s az odaváló erdészekbe bele akarom oltani a halászat iránti előszere- tetet.

Attérek az állami jóságok kezelésére. Az állami jóságok kezelése szempontjából igen gyakran az a szemrehányás illeti a miniszteriumot, hogy azok keveset, vagy kis százalékot jövedelmeznek. Az a kis százalék jövedelmezés nagyon relatív fogalom, azt nem is lehet kifejezni, mert az attól függ, hogy a tőkét milyen állapotban veszem fel. Ha nagy tőkét veszek fel, más; ha kis tőkét veszek fel, megint más a jövedelmezőség. De az állami birtokoknak elsősorban nem is az a feladatuk, hogy nagy jövedelmet hajtsanak, hanem az, hogy olyan kísérletek, amelyeket a magánember nem tehet, vagy nem tesz meg és amelyekre nem kényszeríthető, az állami birtokokon tés-

senek meg. Az meglehetősen mindegy, hogy az állami birtokok 800,000 vagy 700,000 koronát jövedelmeznek-e; a fődolog az, hogy az állami birtokok olyan kísérletek terei is lehessenek, amelyekből a magánember irtózik, mert áldozattal járnak.

Itt ismételtén reflektálok arra is, amit Pajzs t. képviselő urnak mondtam, hogy a meddig én miniszter leszek, nagyon szívesen bocsátom rendelkezésre az állami birtokokot, de csak addig, míg a magángazdálkodásnak és a magánvállalkozásnak ezzel konkurencziát nem csinálók. Mihelyt egyszer az állami vállalkozással konkurencziát csinálók a magánvállalkozásnak, rögtön restringálok és visszavonom a rendelkezést.

A dry-farming.

Ami a Teiegdy t. barátom felszólalásában foglalt dry-farming-ot illeti, ez iránt meglehetősen szkeptikus vagyok, de nem zárkozom el attól, hogy az állami birtokokon ebben a tekintetben nagyobb kísérleteket tegyünk. Amerikában csinálják ezt a dolgot és én azt hiszem, körülbelül annyiban fog konkludálni, hogy oly művelési eljárását kontempláljuk a földnek, amely a téli nedvesség nagymérvű raktározását eredményesen biztosíthatja. Ez a magyarországi viszonyok szempontjából nagyon üdvös és nagyon hasznos lenne. Hogy ezt éppen azzal az eljárással fogjuk-e tudni elérni, amelyet az Amerikában tartott legutolsó kongresszus megállapított, azt nem tudom; de mindenesetre az állami birtokok egy részét rendelkezésre fogom bocsátani, eszerint fogom műveltetni és az ott nyert tapasztalatokat a legszélesebb körben hirdetni fogom.

Meghívom a gazdaközönseget, hogy nézzék meg és ha valami eredményt el tudunk érni, az mindenesetre nagy áldás lesz hazánkra nézve; mert ha ennek a változó klímának, amely augusztusban és szeptemberben különösen végetes, a hátrányait elkerülhetjük azáltal, hogy még a téli nedvesség beállta előtt raktározni tudjuk a nedvességet, az valóban rendkívüli hasznot jelentene.

A vízi beruházások.

Ami a vízi beruházásokat illeti, itt elsősorban Juriga Nándor t. képviselő urnak kívánok válaszolni a Morva-szabályozás kérdésében. A Morva, mint méltóztatik tudni, közös folyó, amely határszélét képez Magyarország és Ausztria közt. Ilyen folyók szabályozása igenis közös, s ami közös, az lassan megy és rosszul megy. Én ezt magángazdaságilag értettem, mert hiszen a magángazdálkodásra van egy magyar közmondás, hogy közös lónak tuosa háta. Egyébként az előmunkálatok készen vannak, e hónap folyamán még a torkolattól kezdődő szakasz ki lesz adva, a többiek pedig mindenesetre iparkodni fogunk megsürgetni, mert ott az az eset áll fenn, hogy ott szabályozásról és árvízvédelemről van szó, az árvízvédelem pedig csakis akkor történhetik meg, ha a szabályozás megtörtént, mert csak a szabályozásban nyert anyaggal tudják az árvízvédelmet megcsinálni. Én erre a célra minden évben nagyobb összeget veszek fel; most 400,000 korona van fel-

véve és iparkodni fogok ezeket a munkálatokat minél előbb befejeztetni.

Mármost nagyban és egészben a vízi beruházásokra a következőket kívánom előadni: Magyarországon az utolsó évtizedekben a négy főfolyó szabályozására milliók költettek el. A Duna-Tisza szabályozása meglehetősen be van fejezve és ami még történik, inkább a hajózás szempontjából kell, hogy történjék. Az 1908. évi vízi beruházási törvény hét és fél milliót kontemplál a régi dolgok fenntartására: a Dunára, Tiszára, Drávára, Szávára. A mellékfolyókra ugyyszólván alig marad valami.

Ami a hét és félmilliót illeti, ehhez a törvény köt és ebben a tekintetben csak abban a keretben mozoghatok, amely elő van írva. De aki az élet kívánalmait figyelemmel kíséri, láthatja, hogy a külföldön a szabályozások és hajózhatóvá tételek ma háromféle szempontokból kezeltek. És pedig öntözési szempontból, erőnyerés szempontjából és halászat szempontjából. A Dunának és a Tiszának folyása oly lassu, hogy erőt nem ad, mert hiszen 25—50 cm. másodpercenkénti folyása van.

Ebből erőre egyáltalában nem számíthatunk, sőt öntözésre is csak áldozatok árán. Én, mikor bejöttem a miniszteriumba, mindjárt fogantam kívántam venni a mellékfolyók szabályozását, hajózhatóvá tételét. Csak ezzel lehet a szegény boldogult kereskedelmi miniszter urnak a Duna-Tisza-csatornára vonatkozó tervét is a valósághoz közelebb hozni. Mert ha a mellékfolyókkal a főfolyókat táplálni tudjuk, csak akkor lesz ennek a csatornának nagyobb forgalmi lehetősége. E tekintetben tehát tárgyalásokat fogok folytatni a pénzügyminiszter ural és — elég szerény leszek — másfél milliót fogok kérni s ezzel nemcsak az egyéb mellékfolyóknak rendezését, partbiztosítását tudom eszközölni — mert ez különösen állami feladat — hanem a Körösök szabályozását és hajózhatóvátételét, a Sió és a Sajó hajózhatóvátételét.

A vízi beruházások oly nagy összeget kívánnak, hogy itt csak fokozatosan lehet előre menni. Mert itt nemcsak pénzről van szó, hanem tervek kidolgozásáról és munkálatokról is. Egyszerre mindent inaugurálni nem lehet. Sajnos, Magyarországon a mellékfolyók legnagyobb része el van hanyagolva. E tekintetben egy lépés lesz előre, ha ezeket az összegeket megkapom és a különböző folyók szabályozásának és hajózhatóvá tételének rendelkezésére fogom bocsátani.

Meg fogom indokolni, hogy miért. Aki az Alföldet és az odaváló ut- és építési viszonyokat ismeri, az tudja azt, hogy az Alföldön egy köbméter kő 30 kor.; tudja, hogy akárhány vidéken ma is száritott trágyával tüzelnek. Aki ezeket a viszonyokat ismeri, az tisztában van azzal, hogy az Alföld folyóinak hajózhatóvá tétele, amely ezeket az anomáliákat megszünteti, nem helyi, hanem országos érdek. Mert az Alföld útjainak kiépítése teljesen attól függ, hogy lesznek-e ott olyan folyók szabályozva, melyeken aztán feláron lehet a követ szállítani.

Fogyasztási központok.

Most attérek egy nagyon fontos és lényeges feladatra, amely országunkat e tekintetben különösen érdeklí és amely egész programmmal,

A LEGJOBB MAGVAK
MAUTHNER ÖDÖN **kaphatók**
csász. és kir. udvari
magnagykereskedésében,
 IV., Kossuth-Lajos-u. 4. BUDAPEST, VII., Rottenbiller-u. 33.
 Az ideai árjegyzék megjelent, mely kívánatra ingyen és bérmentve küldetik meg.

a többtermeléssel, szigorú összefüggésben van. Előtte van itten egy régi írónak, Thünennek, 1830-ban írott könyve, amelyben az ugynevezett Thünen-féle körzeteket kontemplálta. Ő azt az elvet vallotta, hogy egy ország csak akkor lehet boldog és mezőgazdasága fejlett, hogyha megfelelő fogyasztási központok vannak.

És itt kell nekem elsősorban konstatálnom az ipar és kereskedelem s a mezőgazdaság közötti szoros összefüggést. Mert ha Magyarországon a vidéki városok fejlődését, azok felvevő- és fogyasztóképességét nem fogjuk növelni, nem fogjuk emelni, akkor az a többtermelés, amelyet inaugurálunk és amelyre talán a magyar mezőgazdaság, a helyzet magaslatára emelkedve törekedni fog, a legnagyobb részben illuzóriussá fog válni, hogyha annak a kellő értékesítési központok a rendelkezésére nem állanak.

Éppen ezért mindent el kell követni és össze kell fogni az összes tényezőknek e célból, hogy ne csak Budapest az ő egy milliárdnyi lakosságával legyen fogyasztási központ, hanem hogy a vidéken legyen számos városi központ, amelyek Magyarország mezőgazdasági termékeit mint tisztességes fogyasztók el tudják fogyasztani. Budapestnek közlekedése és közszükségletekkel való ellátása a legnagyobb anomália a világon. Mert Budapestre 7—800 kilométerről jön be tűzifa, jönnek be élelmiszeri cikkek olyan távolságról, mint a világnak semmiféle más városába, azért, mert nincsenek körzetek, amelyek utközben a mezőgazdaság termelését fel tudnák fogni és fogyasztani tudnák.

A biológiai rendszer.

Az intenzív gazdálkodásnak első tényezője az állattartás és ezzel kapcsolatosan a többtermelés. Második lényeges feladata az volna, hogy a városok okos kanalizációja által a legújabb rendszerrel, az u. n. biológiai rendszerrel foglalkozzunk, amely egyrészt a folyók fertőzését elkerüli, másrészt a legértékesebb anyagot, amely a többtermelésre szolgál, a városok körzetében a városi fogyasztás érdekében felhasználja.

Kint voltam az idén Belgiumban s ott beszélgettem erről a legújabb eljárásról, az u. n. biológiai eljárásról, ami abból áll, hogy a városok kanalizációja akként történik, hogy egy nagy medenczébe összegyűl a víz, ott 24 órán belül az organikus anyagok anorganikusokká válnak és az a víz ott, a kellő leülepedés után, a legnagyobb eredményekkel használható fel öntözési célokra. Mert az a víz nemcsak nedvességet, frissességet tartalmaz, hanem tartalmazza egyszerűen nagy mértékben azt a táperőt, amely táperővel, ha valaki ily módon gazdálkodott és megpróbálta ezt az eljárást, tudja, hogy percenként is fel lehet fokozni a termelési eredményt.

E tekintetben karöltve akarok eljárni, — amennyiben nem tartozik az én reszortomba, sőt a közegészségügyi mérnöki hivatal is, amely eddig a földművelésügyi minisztérium alá tartozott, a belügyminisztériumba megy át — karöltve akarok eljárni a városokkal, és azon városoknak, amelyek ezen eljárással fognak kanalizálni, megfélelő öntözési területeket fogok szerezni, bérelni és ily módon kívánok a városoknak a segítségére jönni.

Aki ezt a kérdést helyesen fogja fel, az be fogja látni, hogy különösen nálunk Magyarországon, ahol a városoknak sok területe van a körzetekben és ahol kellő kiserőműrendszerű gazdálkodás mellett 3—4 holdas kerti gazdálkodást tud elképzelni — beláthatja, hogy ott az iparosnak, a vasuti munkásnak, vagy bármilyen más munkásnak a felesége egy produktív foglalkozást fog ebben találni, mert kis kertje busásan megtermi azt, ami a háztartáshoz szükséges és így férjének keresete mellett fokozottabb jobblétet biztosíthat.

A termésbecslés.

Attérek most a t. Ház által sokszor kifogásolt statisztikára és meg fogom mondani, ami e tekintetben történt és a mi történni fog. Nem tagadom, hogy tavaly a mezőgazdasági tudósítások

tévedtek. A szokás az volt, hogy június 15-én kell taxatív a termésbecslést publikálni. Nem beszéltek az ország bizonyos oázisairól és enkláveiról, de aki gazdálkodik ebben az országban, az igazat fog nekem adni abban, hogy az ország legnagyobb részében tavaly június 10. és 15-ike körül olyan termésre volt kilátás, amilyenre máskor nem emlékszem, hogy lett volna.

Én tehát nem követelhetem attól a gazdasági tudóstól, hogy június 10-én úgy becsülje meg a termést, ahogyan az majd július 15-én fog állani. A tudósítók úgy becsültek, ahogy június 15-én állott a gabona. A termés tényleg romlott, de a tudósítók által beadott termésátlag alig változott, mert főként a területben volt a tévedés, ami eddig nem minden évben, hanem csak három évről három évre konstatáltatott s amely régi felvevőből az elemi csapások által okozott pusztulások és a kiszántások nem voltak levonva. A régi alapokon megejtett szorzásból és osztásból jött ki az a helytelen szám, amely tavaly publikáltatott s mint tudjuk, nem vált be.

Én most elsősorban is minden évben felvettem a területet és lehetőleg szolgabírói járásokonként állítom be a szaktudósítókat, akiket felkérek arra, hogy a gazdasági felügyelő útján adják be jelentéseiket, aki — t. i. a gazdasági felügyelő — ezeket a jelentéseket összegezve és átlagozva sürgönyileg közli a minisztériummal. Rátérek arra is, hogy miért csinálom én ezt így.

Gazdasági felügyelők.

A most említett kérdéssel kapcsolatosan óhajtok megemlékezni a gazdasági szakképviselőkről és a mezőgazdasági kamarákról. Olyat fogok mondani, ami a t. képviselő uraknak nem fog tetszeni, mert bár én nagyon helyeslem, hogy mi a mezőgazdasági kamarák és a szakképviselők kérdésével foglalkozunk, de azokat a ma fennálló keretekben megvalósíthatóknak nem tartom. Én éppen úgy, mint a gazdasági szakoktatás kérdésénél, egészen őszintén megmondom a véleményemet — és a t. Ház is csak ezt várhatja tőlem — mert én sohasem tudok más eljárást követni, mint amelyet meggyőződésem fed.

Én azt tartom t. Ház, hogy Magyarországon meg kell csinálni a mezőgazdasági kamarákat és meg kell csinálni a mezőgazdasági szakképviselőket, de őszintén meggyőződésem, hogy erre ma nincsen idő s ma csak azokkal az eszközökkel operálhatok, amelyek rendelkezésemre állnak. Meg fogom mondani, hogy ebben a tekintetben mi a véleményem és mi az, amit csinálni akarok.

Elsősorban is fejleszteni akarom és minden vármegye területére be akarom állítani a gazdasági felügyelőseket, amelyeket hivatali elődöm létesített s amely intézményt én igen okos dolognak tartok. Tenni akarom ezt azért, mert anomália az, hogy Magyarországon az alispánok mellett vannak tanfelügyelők, mérnökök, főállatorvosok, a legfontosabb dologban, gazdasági kérdésekben azonban csak egy privát egyéniség áll az alispán rendelkezésére és az is csak a maga jószántából, aki mint közgazdasági előadó informálja az alispánt. Ennek az állapotnak a huszadik században véget kell vetni. Én törvény útján akarom szabályozni azt, hogy a gazdasági szakfelügyelő legyen gazdasági kérdésekben referense az alispánnak. Az egyes vármegyék területének nagyságától teszem függővé, hogy egy vagy két felügyelőt alkalmazzak-e, idővel pedig a gazdasági felügyelők mellé koncentrálni fogom a selyemtenyésztési felügyelőt, a szőlészeti felügyelőt és nem tudom még, milyen felügyelőket, akik mint szakközégek fognak rendelkezésre állani. Így akarom a vármegyei szakigazgatást megteremtteni.

A t. Ház elé tárom a szakigazgatásról táplált véleményemet is. Meggyőződésem szerint ennek az országnak gazdasági előbbrevitelére nincsen más mód, mintha elsősorban is már a tanítókat szaturáljuk gazdasági érzeléssel és gazdasági tudással, másodsorban pedig, ha a

közigazgatást is telítjük ezzel az érzéssel és ezekkel az ismeretekkel.

Ha Magyarországon valamely járásban egy jóakaratu főszolgabíró működik, akinek a gazdasági előmenetel iránt érzeke van és akarata van, abban a járásban rögtön meg lehet látni a gazdasági haladást és fejlődést. Ne feledjük el, hogy 75% erejéig mezőgazdasággal foglalkozók vagyunk, vagy azokból élünk, akik mezőgazdasággal foglalkoznak. Itt tehát nem lehet a közigazgatásba más elemeket beállítani, mint olyanokat, akik az illető vidék gazdasági igazgatásának érzékével is infiltrálva vannak.

A gazdasági kamara.

Ami a gazdasági kamarákat illeti, beszéljünk őszintén és hipokrizis nélkül. Én egyszer megnéztem a reichenbergi iparkamarát, ahol 200 hivatalnok dolgozik. Hol vannak a mi iparkamaránk egy komoly külföldi iparkamarától? Már pedig, ha az iparkamarák, amelyeknek egészen más publikumuk van, — mert hiszen tudjuk, hogy a kereskedő és iparos inkább összetart és jobban tudja serkenteni a kamaráját — az én nézetem szerint nem túlnagy eredményt érnek el, mit várhatok én a mai körülmények között a teljesen széthúzó, izoláltan lévő magyar gazdasági kamaráktól?

Hiszzen ott vannak a mezőgazdasági bizottmány, a gazdasági egyesületek, a járási bizottságok, azután a megyei gyűlés, amely hála Istennek, nem egyéb ma, mint mezőgazdasági érdekképviselő. Ott kell infiltrálni azt a megyetermet a gazdasági életnek a kívánalmaival. Voltam én, t. Ház, több megyegyűlésen, de soha ott gazdasági kérdéseket komolyan pertraktálni nem hallottam. Én láttam ott választást csinálni és a választás után a publikumot kitódulni, de a vármegye legális gazdasági érdekeit istápolni és tárgyalni nem láttam.

Ha tehát a képviselőház nekem igazat ad és azt mondja, hogy a mezőgazdaság fejlesztésében elsősorban a vármegyei gyűléseknek is részt kell venniük, hát méltóztassanak, — hisz az egész képviselőház megebizottsági tagokból áll — méltóztassanak megtölteni azt a megyetermet a gazdasági fejlődés szüksége iránti érzékkel. Kérem, egy földművelési miniszter élete nagyon efemer; a hatásköre is nagyon korlátozott, ha annak a publikum nem áll rendelkezésére és a publikum azokat az elveket, azokat az irányzatokat, amelyeket a t. Ház bölcsesége elfogadott, nem teszi valósággá, akkor annak a miniszternek a működése hiabavaló.

Meg vagyok győződve róla, hogy Magyarországon a gazdasági kamarákat is meg fogják valósítani; én csak időszerűnek nem tartom azt most, mert azt mondom, hogy ma a meglévő eszközökkel kell operálni. Elsősorban a tanítókat kell kiképezni, másodsorban pedig a meglévő megyegyűléseknek és a meglévő közigazgatási apparátusnak gazdasági érzékét kell fokozni.

A szakképviselő.

A pénzügyminiszter ur által is sokszor kifogásolt intézményről is akarok most szólni. Ennek nem éppen az a feladata, hogy amennyi összeg rája fordítatik, annyi kézzelfogható eredményt nyújtson. Ennek egészen más feladata van és ez, nézetem szerint, nagyon helyes és üdvös intézmény, különösen ha megmondom a t. Háznak, hogy én ezt magamnak hogyan kontemplálom. Kontemplálom úgy, hogy mint főszaktudósító mindig homogén országokban egy tapasztalt, egy bizonyos gazdasági érzékkel és szaktudással bíró egyén rendeltesék ki; az illető mellé pedig a minisztérium kebeléből mindig 2—3 fiatalember küldessék ki mint segéd-szaktudósító; az hagyassék meg az illető helyen egy vagy két esztendeig s azután rendeltesék ki egy másik szaktudósító mellé. Ezáltal el fogjuk érni azt, hogy a minisztérium tisztikarának intelligenciája fokozódik; látköre bővül és ott oly emberek is lesznek, akik nyelvismeretekkel is bírnak és egyebet is láttak már, mint Budapesten az iroda falait.

En ezt úgy kívánom organizálni, hogy azokon a főhelyeken meghagyom az illető főszak tudósokat és melléjük a minisztérium kebeléből felváltva mindig 2—3 tisztviselőt rendelék ki ezeknek az ismereteknek elsajátítása végett. Azt hiszem, hogy ez csak lokozni fogja a minisztérium tisztikarának tudását s tapasztalatát és így buszasan meg fognak térülni azok az összegek, amelyeket ilyen módon rájuk fordítottunk.

Sokan felvetették azt a kérdést, hogy miért nem történik ez ösztöndíj formájában. Ez első sorban azon egyszerű oknál fogva nem történhetik meg, mert hiszen az ösztöndíjas mindig egyszerűen ott hagyhatja az állami szolgálatot, vagy nem is lép állami szolgálatba, másodsorban pedig tulságosan fiatal embereket azért nem lehetne kiküldeni, mert esetleg fel sem tudnák még fogni mindazt, amit ott látnak.

Birtokpolitika.

Ezek után áttérek beszédem második részére, t. i. a birtokpolitikára. Felszólalásomból a termelésre vonatkozó több kérdést kihagytam és ezért a t. Ház szíves elnézését kérem, mert az idő rövidsége is siettetti, hogy áttérjek programomnak ugyyszólván legfontosabb részére, a birtokpolitikára.

Nézetem szerint annak a politikának, melyet egy kormány a birtok szempontjából követ, három főszempontot kell szem előtt tartania. Az egyik a nemzeti, a másik a szociális és a harmadik a gazdasági szempont. Mind a három szempont egyaránt fontos és igazán nem tudnám megmondani, hogy ezek közül melyik homályosul el a másik mellett. En azt az elvet vallom, hogy minden birtoknak megvan a maga létjogosultsága, minden birtoknak megvan a maga feladata és a maga missziója. Egy szempontot kell e tekintetben szem előtt tartani és ez az, hogy a különféle birtokkategóriák a lehetőségig kellő arányban legyenek egymással.

E tekintetben bátran, egész őszintén és minden tartózkodás nélkül kimondom, hogy nézetem szerint Magyarország jövődjére szempontjából a legnagyobb súlyt kell fektetni közép-birtokok egészségese alakulására. En azt tartom, hogy a mai parcellázások alkalmával nem az a veszedelem, hogy sok kisbirtok alakul, hanem az, hogy szociális vezetés szempontjából ezek a támadt kisbirtokok teljesen elárvalnak. Aki a nép viszonyait ismeri, az tudja azt, hogy egy jó közép-birtokos, aki állandóan birtokán lakik és tisztességgel foglalkozik a néppel, a legjobb gazdasági és szociális vezető lakostársaira nézve. Ő rá sokkal inkább hallgatnak gazdasági, szociális és nemzetiségi szempontból is, mint bármely más nagybirtokosra, vagy mint bármely kiküldöttre avagy hivatalnokra.

Hogyha az a közép-birtokos, aki állandóan a székhelyén lakik, népével foglalkozik és azzal tisztességesen bánik és lakostársainak gazdasági életébe beleavatkozik, en mindig és mindenütt azt láttam, hogy tisztelettel fogadják és szívesen követik.

En ebben a tekintetben bejelentem, hogy a mult parcellázási törvényjavaslatot nem terjeszttem elő a Házban. Nem azért nem teszem, mert abban helyes és üdvös intézkedéseket nem találtam, mert en kijelentem, hogy a legnagyobb abszurdnak tekintem azt, hogy az utód az elődjének a dolgait ne honorálja; hanem azért, mert minden ember másképpen gondolkodik és cselekszik és mindenki akkor fog az ország érdekében tisztességesen eljárni, ha mindent, amit az elődje jól csinált, a maga részéről még jobban iparkodik folytatni. A magam agyvelejét en nem cserélhetem ki a máséval; en csak a magam nézetének megfelelően járhatok el és azért nem adom be a törvényjavaslatot, mert — nem hogy nem tartom helyesnek — hanem mert tulterjedelmesnek tartom és rövidebb úton, anyagi eszközök rendelkezésre bocsátásával hamarabb megoldhatónak tartom ezt a feladatot.

Altruista bank.

Ebben a tekintetben bátor vagyok bejelenteni — ami különben nem az én dolgom, hanem a pénzügyminiszter uré — hogy alakulófélben van egy u. n. altruista bank, még pedig az Országos Hitelszövetkezet, a Magyar Földhitelintézet és a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézetének csoportjából, amely altruisztikus alapon áll, amely tehát jövedelmét nem kíván. Az en elvem az, hogy az állami intézmény vagy állami támogatással létesített intézmény ne csináljon konkurencziát a magánvállalkozásnak, azt meg ne ölje. Ez a bank a tisztességes üzletkört egyáltalában nem fogja tangálni; ez csak ott fog beavatkozni, hol magasabb szempontok ezt megkívánják, ahol különösen a magántőke az improduktivitás folytán nem találna gyümölcsöző elhelyezést. Ebben a tekintetben az en meggyőződése szerint első sorban az, aki nem tud földet venni, földbérletekkel kell, hogy operáljon, mert hiszen minkenkinek nem áll rendelkezésére annyi eszköz és az állam sem bocsáthat annyi eszközt rendelkezésére, hogy az illető földet vegyen, de kevés tőkével és szaktudással és szorgalommal hosszabb idejű bérlet által magának és utódainak biztos helyzetet tud teremteni.

Az, amit en kontemplálok, amit mi kontemplálunk, következőkből fog állani. Első sorban létesülni fog az altruista bank kellő hatalmas támaszokkal, amely birtokparcellázással, birtokok bérletével és eladással fog foglalkozni. En a magam részéről csak akkor tartom az akciózt tökéletesnek, ha emellett meg tudom oldani a mezőgazdasági ingóhitelt. Az egész parcellázás azért veszedelmes, mert földet adunk a lakosoknak rendelkezésre, azonban nincs, amivel megművelje a földet és a termelés csökkenni fog. Hiszen en végignézttem több parcellázást, különösen 1908 őszén; leszálltam a kocsimról a magyar Alföldön, tehát a legjobb földjén a világnak és előre megmondtam, hogy ezen a földön pedig két mázsa búzánál több nem teremhet, mert a buza mind künn volt a földön és a föld rosszul volt megmunkálva.

A rossz megmunkálás pedig onnan van, hogy a földétség az embereket rávezeti arra, hogy több földet vegyenek, mint amennyivel megbírnak és ha kamatot kell fizetniök, instrukciójukat eladják és kevésbé tudnak boldogulni, mint azelőtt. Ebben óriási nemzeti veszedelem van, mert ez a nemzeti termelésnek rovására fog menni s ahelyett, hogy a magyar földnek javulását idézné elő, romlását fogja okozni.

Ezeket az állapotokat radikálisan kell segíteni, mert az nem lehet, hogy a földétség az embereket arra vigye, hogy több földet vegyenek, mint amennyit instruálni, kellő módon megmunkálni tudnak. Ezen segitendő, meg fogom próbálni az ingóhitel kérdésének megoldását. Kijelentem — és pedig a pénzügyminiszter ur nagy helyesléssel fogom kijelenteni — hogy az állami garanciát ebben a tekintetben nem vehetem igénybe, ezt beláttam; nem vehetem igénybe pedig azért, mert akkor egész serege támad mindenféle igényeknek, amelyek szintén állami garanciát követelnek. Hanem olyan módokat fogok kitalálni, — és már kontempláltam is egy pár olyan módot — amelylyel ezt a kérdést kellően meg fogom oldhatni; különösen pedig meg akarom oldani azt, hogy a földbirtokosoknak instrukcióra kellő mennyiségű összegek vagy anyagok bocsátásának rendelkezésre, mert enélkül ebben az országban intenzív gazdálkodást meghonosítani nem lehetséges.

Nehogy Baross János t. képviselőtársam azt higgye, hogy mikor beléptem a minisztériumba, nem foglalkoztam rögtön ezzel a kérdéssel, megemlítem, hogy őszintén bevallva, en másképp akartam; megmondom, hogyan akartam, és megmondom, hogy a pénzügyminiszter ur ezt ellenezte és helyesen tette, hogy ellenezte; magam is beláttam és megadtam magam. Amikor a minisztériumba beléptem, akartam az összes budapesti záloglevél-kibocsátó bankokból egy igen nagy, hatalmas bankot konstruálni, egy banktrösztöt ugyyszólván, amelybe be akartam

vonni az összes bankokat, áldozatok árán s ez a nagy bank azután hatalmas tőkével a parcellázásokat stb. csinálta volna és az ingó hitel kérdését is megoldotta volna.

A pénzügyminiszter ur ezt ellenezte — és nagyon helyesen tette — azt mondván, hogy ezt az ő nézete szerint sokkal okosabban, sokkal jobban, a közvélemény sokkal nagyobb megnyugtatóásával, altruista alapon kell megoldani. En ezt beláttam és megadtam magam. S most bifurkáltuk a dolgot: az egyik bankot az ingatlanok ügye megoldásának, a másik meglévő bankot pedig az ingóhitel megoldásának kívánjuk szolgálatába állítani. Magától értetődik, hogy az ingóhitel kérdésének ez a megoldása csak úgy lesz lehetséges, ha a kölcsönügyleteket olyan kautálékkal vesszük körül, amelyek ezen ingóhitel feltételei megszegésének vagy jogtalan eladásának büntetési szankcióját is magukban foglalják. Meg fog történni, hogy egy pár magyar birtokos egypárszor be lesz csukva, de rövid időn belül észre fognak térni, ez iskola lesz a többiek részére és állandó előhaladást fog eredményezni.

A kamatláb.

Sokszor hangoztatják a kamatláb magasságát, hogy egy százalékkal magasabb vagy alacsonyabb-e a kamatláb. A kölcsönvevőnek mindegyre nagy érdeke, hogy a kamatláb ennél a hitelnél is mentől olcsóbb legyen. De méltóztassék elhinni, sokkal nagyobb érdeke a kölcsönvevőnek az, hogy neki kellő mennyiségű pénz kellő időben álljon rendelkezésére. Ha egy közép-birtokosnak 20—30 ezer korona, egy kisbirtokosnak 2—3 ezer korona kell földjének beinstruálására, méltóztassék elhinni, nem játszik olyan nagy szerepet az, hogy fél perccel több vagy kevesebb kamatot fog-e fizetni. Bocsánatot kérek, a földolog az, hogy a pénz meg legyen, kellő időben legyen meg és kellően lassu törlesztés mellett álljon rendelkezésre. Hogy a kisbirtokos, aki ökreinek, vetőgépeinek beszerzésére 3000 koronát vesz kölcsön, 120 koronát vagy 130 koronát fizet-e kamat fejében, az, bocsánatot kérek, nem oly fontos dolog.

A szövetkezetek.

Förster Aurél t. barátom volt szíves a szövetkezeteket említeni, mert hiszen ez a kérdés is beletartozik a birtokpolitikába. Méltóztassék megengedni, hogy en e tekintetben eimondjam nézetemet. En a magam részéről minden szövetkezetet a legkészségesebben, örömmel támogatok. De egyet kijelentek: akkor, amikor életben először olvastam a szövetkezetekről, abban a német könyvben azt volt megírva, hogy minden szövetkezet csak akkor produktív és áldásos, ha a népben megvan a hajlandóság a szövetkezésre. Ha Magyarországon szövetkezetekről beszélünk, a legtöbb esetben hitelszövetkezetekre gondolunk. Méltóztassék elhinni, en a hitelszövetkezeteket szívesen támogatom, de nem a hitelszövetkezetekben látom a szövetkezés legnagyobb előnyét a jövő szempontjából, hanem a produktív szövetkezetekben, a tenyésztési szövetkezetekben, a gőzkeszövetkezetekben, amelyek első sorban produkálnak, produktív szempontból működnek.

En most áttérek egy nagyon fontos kérdésre, az u. n. bérleti szövetkezetekre. En az altruisztikus bankot mint előbb a városok fejlődésénél, ugy kontempláltam, hogyha már mindenki földet szerezni nem tud és senkinek tudja a kellő eszközöket, sem az illetőnek rendelkezésre bocsátani, hogy földet vehessen, de szakértelmet, hogy földet bérelhessen, rendelkezésére tudunk bocsátani.

Ebben a tekintetben meg kell különböztetni a dolgot és nézetem szerint a kötött birtokok szempontjából azoknak a földeknek kell leg hamarabb ily bérleti szövetkezet kezére jutniök, amelyek nemzetgazdasági szempontból legrosszabb gazdálkodás alatt vannak. Méltóztassék megengedni, őszintén megmondom, a legrosszabb gazdálkodás van Magyarországon a váro-

sok birtokain. Én a városok birtokait végig-
néztem.

Nemzetgazdasági szempontból mindegy az,
hogy a föld járadéka az én zsebembe 20 vagy
50 koronát hoz-e. A nemzetgazdasági szempont
a bruttó termelésre vonatkozik; fő, hogy a föld
annyit hozzon, amennyit a munkámmal és a
természeti viszonyok szerint hoznia lehet. És
itt a városi földekben a legnagyobb hiba és
bűn, mert itt a bruttó hozadék ugyszólván
semmi. 100,000-re menő holdak vannak, ame-
lyek jövedelme, nemcsak földjáradéka, de a
föld bruttó jövedelme megtízszereződhetnék, ha
helyesen, okosan kezelnék.

E tekintetben éppen az előbb említett kana-
lizációval, öntözési rendszerrel lehetne sokat
elérni. Óriási nemzeti vagyoni fekszik itt és a
nemzeti erőnek, a munkásoknak óriás mértékű
foglalkozást tudunk biztosítani, ha ily altruisztikus
bank alapján bérleteket fogunk csinálni
és különféle kisembereknek a város környékén
adunk többet bérebe.

A hitbizomány.

Most áttérek arra, amit Papp Elek t. képviselő-
társam határozati javaslatában mond a hitbizo-
mányokról. Ebben a tekintetben is őszintén
megmondom véleményemet minden leplezés és
minden elburkolás nélkül.

Én tölem követelhetnek az urak liberális po-
litikát, liberális eljárást, de én tölem semmi
olyan dolgot nem követelhetnek, ami radikális
birtokpolitika, mert én a radikális földbirtok-
politikát nemzeti veszedelemnek tartom.

Minékünk, egy kis országban, nem lehet lemá-
solni minden dolgot, amit más országban csi-
náltak, hanem meg kell csinálni azt, ami ennek
az országnak speciálisán kell. Károlyi Mihály
gróf t. barátommal tegnap beszélgetve, együtt
konstatáltuk, hogy mi azt nem tagadjuk, hogy
szociális szempontból a hitbizományok geográfiai
fekvése korrekcióra szorul. En egyszerűen el
fogok menni ahhoz a birtokoshoz vagy elküldök
hozzá, hogy kérem, ezt szanálni kell s a földet
fel kell szabadítani és helyette szívesen kötök
le erdőket. Ha az illetők az erdőlektéseket
nem akarják, van még milliókra menő magyar
állampapír és záloglevél a külföldön, melyeket
vissza fogunk hozni és melyekkel a rendelke-
zésre adott földbirtokot refundálni fogjuk.

Koncedálok, sajnos, vannak olyan hitbizo-
mányok, melyek nemzeti és szociális szempont-
ból nincsenek a helyzet magaslatán. De egyet
meg kell engedni, hogy t. i. nem minden hit-
bizomány, de a legtöbb legalább egy missziót
mindenesetre teljesít: nemzetgazdasági szem-
pontból a produkeziót rendkívül emelik. Mert
ha elismerem azt, hogy Magyarországon nagy-
ban és általánosságban még nem gazdálkodnak
ugy, ahogy kellene, de e tekintetben a hitbizo-
mányok nagyobb részén mégis olyan gazdál-
kodás folyik, melyről a többiek példát vehetnek.
Nem mondom, hogy mindenütt, de vannak hit-
bizományok, melyeken mintagazdálkodás folyik.
Ha szociális szempontból e tekintetben segíteni
kell, ezt barátságos, békés uton mindig meg
tudjuk csinálni.

A bérleti rendszerek.

Azon birtokok közül, hol termelés szem-
pontjából, mint előbb említettem, ilyen bérletek
alapján elsősorban kell fokozni a nemzeti vagyont,
elsősorban a városi birtokok jöjjenek tekintetbe,
hiszen azokkal nekünk még évek hosszú
során át lesz dolgunk, míg ezt a kérdést meg-
oldjuk. Ebből nemcsak szociális szempontból
származik óriási előny, hanem a városok köz-
jövédelme szempontjából is, mert több jövedel-
met fognak kapni. Hisz ma a legtöbb város
ugyszólván semmi jövedelmet nem kap ezen
földbirtokokból, míg ezután kulturális és egyéb
igényeiket jobban ki fogják tudni elégíteni.

Én ezen bérletek kérdésénél Lévay Lajos t.
barátom könyvére hivatkozom, melyet nem
tudom, hány esztendővel ezelőtt, talán 6—7
év előtt írt s amelyben nagyon értékes

anyag van. Teljes elismeréssel vagyok iránta és
ezen városi bérletek konstrukcióját részben az
ő adataiból merítettem.

Ami másrészt azt illeti, hogy a közép-
birtokot tartom én nemzeti szempontból igen fon-
tosnak, telepítési akciómból az is kiviláglik,
hogy szerintem milyen missziója van a közép-
birtoknak. Én a kötött birtokoknak szaporítását
a legtrikább esetekben óhajtom, bár e dolog
nem tölem függ, hanem az igazságügyminiszter-
től és a minisztertanáctól. De azt nem lehet
mondani, hogy bizonyos birtoktesteket, főképp,
ha nemzetiségi vidéken vannak, különösen ha
erdőtalanj foglalnak magukban, a legnagyobb
százalékban le ne kössünk. És e tekintetben
teljesen igazat adok Baross János t. képviselő-
társamnak. A magyar statisztika ebben a tekin-
tetben rosszat mutat, mert hiszen a kötött bir-
tokoknak, a hitbizományi birtokoknak csak 45
százaléka erdőtalaj, míg 55 százaléka mező
és rét. Sokkal helyesebb volna, ha az erdő-
talaj leköttése történnék sokkal nagyobb száza-
lékban.

Most is vettem egy birtokot, melyet Bornem-
issza Lajos t. képviselőtársam volt szíves fel-
említeni, t. i. a hertneki birtokot, amelyen épp
ugy, mint hivatali elődöm például Zboron tette,
az állami erdőőrök gyermekei számára interná-
tust kívánok alapítani. Én, ha az állami erdő-
vásárlási alaphoz pénzt kapok, továbbra is fogok
erdőt szerezni. Ha ráutal ugyanis a szociális
szükség arra, hogy itt-ott földet kell majd adni
a hitbizományok békés felszabadítására, akkor
ugy kontemplálok, ezekkel az erdőbirtokokkal
fogom az illetőket kárpótolni.

A telepítés.

Bernáth Béta t. képviselőtársam szememre
vetette azt, hogy 10 millió koronát a telepítési
alaphoz töröltem és ezt nagy hibámul róta fel.
A pénzügyi bizottságban, ahol hasonlóan hibá-
mul róta ezt fel Holló Lajos t. képviselőtársam,
voltam hátor az a felvilágosítást adni, hogy ez
nem kihagyás. Ez ellentét volt.

Ez a kiadás ahhoz a feltételhez volt kötve,
hogy én 10 milliót az állampénztárban lévő
parcellázási kötvényekből meg tudjak szerezni.
Ott ugyanis 2 és 2,5 százalékos kötvények van-
nak; ezeket a kötvényeket csak 50—60 száza-
lékos veszteséggel tudtam volna elhelyezni, ami
tehát oly veszteséget involvált volna, hogy annak
bekövetkezése nem lett volna valami kívánatos.
Ez tehát fiktív tétel volt, mert egy lehetetlen
feltételhez volt fűzve, ezért egyszerűen kihagy-
tam. Ellenben igyekeztem javítani a telepítési
és e körbe tartozó mindamaz intézkedéseket,
amelyek nézetem szerint a telepítési törvényben
elavultak vagy hibásak. E javítások különben
benne lesznek abban a törvényjavaslatban,
amelyet Lukács László t. minisztertársam fog
legközelebb a t. Ház elé terjeszteni. E törvény-
javaslatban jelentékeny javulások vannak külö-
nösen abból a szempontból, hogy ezentul a
telepítésből eddig kizárt középirtokos és haszon-
bérli be lesz fogadva a telepítendő köze.

Őszintén megvallom, telepítési politikámnak
veleje abból a meggyőződésemből fakad, hogy
egy tisztességes, intelligens középirtokos vagy
bérli, a néppel érintkezve, sokkal könnyebben
fog annak szívéhez férni és sokkal jobban lesz
hasznunkra nemzetiségi politikánkban, mint
2—300 odatelepített problematikus értékű exis-
tencia.

Összegezés.

Nagyban és egészében elmondtam mindazt,
amit a t. Ház előtt kifejtteni akartam. Ha bizo-
nyos kérdésekre kitérni nem tudtam, ezt a t.
Ház a beszédem bevezetésében említett engem
lesújtó körülményeknek fogja szívesen betudni.
Azt tartom, hogy ha politikailag vannak is
közöttünk nézeteltérések és ha politikailag ellen-
felek is vagyunk, abban a célzatban és abban
az irányzatban, hogy a nemzeti vagyont fokoz-
zuk, mindnyájunknak egyet kell értenünk. Ha
céljaink egyek, az eszközök különfélesége nem

okozhat közöttünk olyan válaszfalat, amely
nagyon lényegbevágna s amely az egésznek
fejlődését megakaszthatná.

Én azon iparkodtam és iparkodom, amíg a
földmívelésügyi tárczát vezetem, hogy csakis a
cél felé tekintve, minden más szempontot mel-
lőzsek és egyedül és kizárólag oda irányítsam
szerény működésemet, hogy a nemzeti jövedel-
met fokozzuk, a nemzeti vagyont emeljük. Én
t. Ház nem tehetek egyebet, minthogy bizonyos
dolgokban folytatom azt, amit elődöm kontemp-
lált és célul maga elé kitűzött és megtoldom
azt a magam agyvelejében, a magam tapasztalata
alapján jól megfontolt, tisztességes célokkal. Az
adminisztráció és a végrehajtás csak kis rész-
ben az én feladatam. Ennek iparkodom a
minisztérium tisztikarát szeretettel megnyerni
és beleönteni a magyar társadalomba azt, hogy
a XX. században, hol a létért való küzdelem
tulul mindig előtérbe, a vagyoni fokozása és a
jövédlem emelése országos szempontból a leg-
első feladat.

Csak ha ebben a tekintetben karöltve, min-
den más mellétekintet nélkül fogunk együtte-
sen eljárni, akkor tudjuk fejleszteni a mező-
gazdaságot, amely alapja az iparnak és a keres-
kedelemnek, akkor fogjuk fejleszteni az ipart és
a kereskedelmet, amelynek alapja ismét a mező-
gazdaság egészséges fejlődése. A körforgás vas-
törvénye sehol sem nyilvánul meg jobban, mint
éppen a mezőgazdasági produkezió összefüggé-
sében, mert mezőgazdaság nélkül nincs ipar és
kereskedelem s az ipar és kereskedelem akkor
virágozhat fel, ha fundamentális alapja, az ös-
termelés, a mezőgazdaság virágozik.

Az ipar is fog virágozni ebben az országban,
a kereskedelemnek is kell virágoznia, mert,
amint említeni szerencsém volt, a felvételi kör-
zetek csak akkor lesznek tökéletesek, ha azok
nem egy nagy körzetre, melynek Budapest a
központja, fognak kiterjedni, hanem számtalan
vidéki központ lesz iparral és tisztességes keres-
kedelemmel szaturálva, mely utközben felfogja
a mezőgazdaság által termelteteket.

Én elmondtam körülbelül azokat, amiket
szándékom megtenni. Ha a t. Ház bölcsesége
ezeket elfogadja, akkor méltóztassék az anyagi
eszközöket rendelkezésre bocsátani és nekem
módot nyújtani ehhez. Én a jövő bídzsében
iparkodni fogok javulást előidézni, először saját
bevételeim fokozásával, másodsor a pénzügy-
minisztérium hozzájárulásával.

A jövőre iparkodni fogok a kereteket az
ország érdekében lehetőleg tágítani s iparko-
dom azokat úgy felhasználni, hogy ismét produ-
káló erőként jelentkezzenek a nemzeti vagyoni
gyarapítására.

Károlyi Mihály gróf beszéde.

Alább közöljük Károlyi Mihály grófnak, az
OMGE. elnökének, a képviselőház f. hó 9-iki
ülésén tartott beszédét, mely a földmívelésügyi
miniszter expozéjában felvetett több jelentékeny
kérdésre reflektál. Nem ért egyet Károlyi gróf
a miniszterrel a gazdasági kamarákra és a hitel-
szövetkezetekre vonatkozó fejtegetésekben s ki-
fogásait röviden, de szinte klasszikus szabatos-
sággal adja elő. Károlyi gróf mindkét kérdésben
a társadalmi önkormányzati szervek kiépítésé-
nek hive; e részben a szövetkezeti tevékeny-
ségnek olyan uttörő sikereire hivatkozhatik,
melyekben a nemes gróf is jelentékenyen részes
s melyek zálogai a további sikereknek. Üdvözl
azonban Károlyi gróf a miniszternek az ingó-
jelzáloghitel megoldására irányuló törekvését,
elismeréssel emlékezik meg birtokpolitikai elvei-
ről s több olyan nyilatkozatáról, melyek a jó
várakozás reményével töltik el.

Károlyi gróf beszéde:

T. Ház! Amilyen lakonikusok voltak az igen
tisztelt földmívelésügyi miniszter urnak első
beszédei, midőn tárczáját elfoglalta, melyeket a
gazdatársadalom érthető aggálylyal fogadott:
épp oly bő és tartalmas volt a multheti beszéde,
mely után, ha tettek is követni fogják, bizton

számíthat az egész földmívelési osztály osztatlan elismerésére.

Hogy a termelés fokozása egymagában nem elegendő s azzal sem lehet olyan könnyen az országot tündér módjára varázsvesszővel paradicsommá átalakítani, erre a miniszter urnak beszéde a legjobb bizonyíték.

Hogy egy országnak produktív termelőképességét fokozzuk, ahhoz egy egész láncolata az előfeltételeknek szükséges, de még ezzel sem lehet a jövedelem gyarapítását elérni, mert mit ér a nagy termés, ha annak értékesítéséről nem gondoskodunk és mint apáink, saját zsrunkba fulunk. (Ugy van! balfelől.)

Örömmel hallottam azért a miniszter ur szájából programjának mindazon részét, amely a mezőgazdasági cikkeknek a vidéki városokban való értékesítésére vonatkozik, ugyszintén mindazt, amit a bornak bel- és külföldön való elhelyezéséről mondott. Annnyival is inkább örültem ennek, mert ezen nyilatkozatok után remélem, hogy a miniszter urat meg fogom nyerni a gazdaságkongresszus ama határozati javaslatai számára, melyek a hus értékesítésével foglalkoztak és meg fogom nyerni különösen a husnagyvágók létesítésének.

A gazdasági szaknevelésről mondottakat is a legnagyobb mértékben helyeslem; csak azt sajnálom, hogy a nők gazdasági neveléséről nem tett említést és a háztartási iskolák felállításáról nem beszélt.

A gazdasági szaknevelésnek különösen praktikusnak kell lenni, mert a nagy tudománnyal, de gyakorlati érzék nélkül kezelt mintagazdaságok rendszeren nagy bruttó jövedelem mellett nagyon keveset hoznak. A miniszter ur ugyan azt mondja, hogy nemzetgazdasági szempontból fő a bruttó termelés, fő, hogy a föld annyit hozzon, amennyit a munkámmal és a természeti viszonyok mellett kihozni lehet. Hogy az én zsebemben 20 vagy 30 korona marad-e, az szerinte mindegy.

En fordítva állítom fel a tételt és azt mondom, hogy nemzetgazdaságilag az a fő, hogy a nettó haszon legyen nagy, mert a gazdaságban is odatörekedjék az ember, hogy a legkisebb munkával a legnagyobb eredményt érje el.

Egyáltalán teljesen ferde konklúzióra jutunk, ha csak a bruttó tételeket vesszük figyelembe és a termelési költségeket figyelmen kívül hagyjuk, mert ami áll az egyes embereknél, az áll az állam bilanczánál is. (Halljuk! Halljuk!) Azt a szofizmat el nem fogadom, mely úgy okoskodik, hogy pl. a hadi kiadások is egy országra nézve hasznos jelentenek, mert hisz annyi meg annyi embernek foglalkozást, kenyeret adnak és az állam szempontjából csak az a fő, hogy a pénz forogjon és az, hogy a munkaerő mire pazaroltatik, mindegy. Nemzetgazdaságilag én szerintem mindazon energia, amely nem direkt és nettó haszonnal végződik, kárba vesztett. (Ugy van! balfelől.)

Nagy sajnálattal vettem a miniszter ur azon kijelentését, mely szerint gazdasági kamaráknak létesítését ezidőszert nem tartja szükségesnek.

Azt mondja a miniszter ur, hogy nincs erre módja. De hisz ennek létesítésére még a földmívelési büdzsét sem kell igénybe vennie, mert hisz önadóztatás útján fedeztetnének ennek szükségletei. (Ugy van! balfelől.) Ezen demokratikus intézménnyel, mely érdekkörébe vonná nemcsak a nagy-, hanem a közép- és kisbirtokosokat is, ismerné meg a miniszter ur legjobban azon gazdáknak bajait, akik, sajnos, a gazdasági egyesületekbe nem lépnek be. Ezzel fogja leginkább a gazdasági érzéket fokozni, melyre igen helyesen oly nagy súlyt fektet. (Ugy van! balfelől.)

A miniszter ur amidőn a szövetkezetekről beszél, sajnos, nem követi ebben az esetben azt az általa is igen helyesnek jelzett módszert, melyet ő maga úgy definiált: Minekünk egy kis országban nem lehet lemásolni minden dolgot, amit más országban csináltak, hanem meg kell csinálni azt, ami ennek az országnak

speciálisan kell...*, hanem valószínűleg egy doktriner német müre hivatkozva azt mondja, hogy csak ottan pártolja a szövetkezeti mozgalmat, ahol annak talaja van. (Halljuk! Halljuk!)

Elismerem t. Ház azt, hogy ahol nincs talaja a szövetkezettnek, ott nem is fog sikerülni, de amilyen könnyű azt utólag megállapítani épp oly lehetetlen eleve megítélni. (Ugy van! balfelől.) Midőn Károlyi Sándor a szövetkezeti formát Magyarországon meg akarta honosítani, bizony nem úgy nézett ki, mintha annak Magyarországon talaja lett volna. És ha hallgatott volna azokra a kassandraszerű jóslatokra, amelyekkel igyekeztek őt ebbeli tevékenységében elkedvetleníteni, bizonyára még ma sem dicsekedhetnének akár a hitel-, akár a fogyasztási szövetkezetek fejlődésével. (Ugy van! balfelől.)

Sajnálom, hogy a miniszter ur meg sem említette a fogyasztási szövetkezeteket, melyek valamenynyen — eltérőleg a nyugateurópai szövetkezeti fejlődéstől — nálunk épp a mezőgazdasággal foglalkozó néprétegekben veteiték meg gyökereiket. (Halljuk! Halljuk!) Azt az ellen-szenvet, amely mesterségesen van szítva a fogyasztási szövetkezetekkel szemben és amelytől, sajnos, a többi minisztériumok sem mentesek, épp a földmívelési miniszternek kell ellensúlyoznia s az ő hivatása elsősorban rámutatni ama jótékony hatásra, melyet ezen intézmény a mezőgazdasággal foglalkozó osztály számára biztosít. (Ugy van! balfelől.)

Attérek most a földmívelésügyi miniszter ur beszédjének leglényegesebb és egyuttal legkiválóbb részére: a birtokpolitikára. (Halljuk! Halljuk!)

Örömmel és megnyugvással veheti az egész gazdatársadalom a földmívelésügyi miniszter urnak e kérdésben tett nyilatkozatait, melyekből kiviláglik, hogy daczára annak, hogy a kor szellemében és a magyarság érdekében akarja e kérdésben a megoldást keresni: mégsem híve olyan radikális birtokpolitikának, amely veszélyes volna és amely — legalább a mi viszonyainkhoz képest — meg nem felel. (Halljuk! Halljuk!)

Szíves volt a miniszter ur azon beszélgetésről említést tenni, amely köztünk a hitbizományi kérdésről lefolyt. Igen, én is azt tartom, hogy nem az a baj, hogy sok a hitbizomány, hanem az, hogy szerencsétlenül vannak elhelyezve és indokoltnak tartom, hogy ezen az állam, anélkül, hogy a hitbizományok tulajdonosainak érdekét sértené, változtatni akar. Nemzetgazdaságilag előnyösnek tartom, ha a hitbizományok áthelyeződnek a nemzetiséglakta azon vidékekre, ahol amellet, hogy jövedelmük nem fog csökkenni, nagy kulturmissziót teljesíthetnek. (Ugy van! balfelől.)

A felszabadítandó kötött birtokokon azonban az államnak különösen figyelni kell arra, hogy annyira ne aprózza fel azokat, hogy ez az intenziv gazdálkodás rovására legyen. Erre a legalkalmasabb a bérleti rendszer. (Helyeslés balfelől.) A kisbirtokok mellett középbirtokról is gondoskodni kell. Bérlet-szövetkezeteket kell a kisemberek számára létesíteni, középbirtók számára pedig az olcsó hitel forrásait kell megnyitni, hogy ezek is intenzíven gazdálkodhassanak. (Helyeslés balfelől.)

Melegen üdvözlöm ezért az ingóhitel eszméjét, (Helyeslés.) melynek megvalósítása az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek és vele az egész gazdatársadalomnak régi óhaja, de amelyet természetesen az állam kooperációja nélkül megvalósítani nem lehet. Az ingóhitel az egész mezőgazdaságra és annak intenzívebb fejlesztésére nagy horderővel bír s épp ezért foglalkozott most legutóbb is az országos gazdakongresszus ezzel a kérdéssel.

A gazdáknak mindig a legnagyobb baja a beruházási tétel hiánya, mely nélkül modern kulturát elképzelni nem lehet; de különösen nagy baj annak hiánya a középbirtokos- és a bérletosztályra nézve. A kisbirtokos személyi hitel-igénye már rendezést nyert a hitelszövetkezetek létesítése által, de a középbirtokosnak, sajnos,

ilyen hitelforrása még nincsen, a jelzálogkölesönt sem veheti erre a célra igénybe, minthogy legtöbb esetben birtoka már nagyon meg van terhelve. A bérlet saját földdel nem bírván, a jelzálogkölesönt egyáltalában igénybe nem veheti s így elsősorban ő fogja leginkább hasznát venni az ingóhitelnek. (Ugy van! balfelől.)

De az ingóhitel nemcsak a beruházás szempontjából fontos a gazdára nézve, hanem terményeinek jobb értékesítése szempontjából is végtelen nagy fontossággal bír. (Halljuk! Halljuk!)

A gazdáknak, mint tudjuk, egyszerre egy időben és főleg a gazdasági év végén folyik be egész évi munkájuk eredménye és ennek természetes következménye az, hogy a piac egyszerre túl van terhelve mezőgazdasági cikkekkel, ami egymagában is árleányomólag hat s amihez még hozzájárul a tőzsdei spekuláció, amely ezt a depressziót még fokozni igyekszik. (Ugy van! balfelől.) Ettől a derűre-borura való kényszereladástól menti meg a gazdát az ingóhitel, amely lehetővé teszi azt, hogy terményeit szucceszszíve, a jobb konjunkturákat bevárva értékesítse. (Ugy van! balfelől.)

Az ingóhitel létesítése azonban, mint már említettem, nagy állami támogatás nélkül nem lehetséges és itt a pénzügyi kormányhoz fordulok azzal a kéréssel, hogy ő is úgy, mint azt eddig tette, méltányolja ezuttal is a gazdáknak ezen fontos érdekét és ne fukarkodjék az állam által adandó támogatással. (Helyeslés balfelől.)

Nem osztom azonban a miniszter ur azon nézetét, mintha a kölcsönvevőkre nézve nem játszanék az olyan nagy szerepet, hogy fél perezenttel drágább, vagy olcsóbb kölcsönhöz jut-e? Minél biztosabb egy kölcsön, annál olcsóbb, ezért tartom fontosnak, hogy az állam a kibocsátandó kötvényeket garantálja, mert ezzel tudja leginkább olcsóvá tenni a pénzt. (Ugy van! balfelől.)

Minthogy a politikai szokás szerint a költségvetés meg- vagy meg nem szavazása az egész kormány részére egyuttal bizalmi votumnak tekintetik, daczára annak, hogy amint előadtam, sok dologban helyeslem a földmívelési miniszter urnak expozéját, mégsem szavazom meg a költségvetést, mert engem nagyon is sok ok választ el azon politikától, amelyet Khuen-Héderváry gróffal együtt az igen t. munkapárt követ. (Helyeslés balfelől. A szónokot számosan üdvözlék.)

LEVÉLSZEKRÉNY.

Meláztatás szoptatók kanczák és csikókkal. 314. kérdés. Szörpkeverékem áll 50% durva korpa és 50% szörpből, szükség esetén más keverék is készíthető. Jelenlegi adagolások: félvér angol ménésnél, szoptató anyakanczák kapnak 1/2 kg. zabot, 1/2 kg. szörpkeveréket, 4 kg. répat, 1/2 durva korpát, 6 kg. szénát, 6 kg. árpa- vagy zabszalmát. Lehetséges-e a szörpkeveréket 1 kg.-ra felemelni s a zabot egészben leapasztani? 2—3—4 éves csikók jelenlegi adagolása 2 kg. zab, 3 kg. répa, 5 kg. széna, 6—7 kg. árpa vagy zabszalma. Szeretnék azonban 1 1/2 kg. szörpkeverék, 1/2 kg. zab és kellő szecskaadagolásra átmenni s a répat egészen elhagyni. 1 éves csikók adagolása: 2 kg. zab, 1/4 kg. szörpkeverék, 5 kg. széna és 4 kg. árpa- vagy zabszalma, szecska, lehetne-e 1 kg. szörpkeverék, 1 kg. zab, 5 kg. széna, 4 kg. árpa- vagy zabszalma. Nem volna-e célszerű a szörpöt úgy adni, hogy vízzel felhígítva s a szecsát etetés előtt 2—3 órával megnedvesítve az abraktakarmányt hozzákeverném? Célszerű-e csikóknak és vemhes anyakanczák-nak csontlisztet vagy krétát adni s milyen mennyiségben? Ezt azért találok szükségesnek, mert a gazdasági földünk messzszegények. Só adagolása jelenleg hetenként kétszer történik (darálva), ezen adagolási rendszert nem helyeslem s szándékom a kősót darabban szabad fogyasztásra jászolba tenni, melyik módszer a jobb? K. E.

Felelet a 314. sz. kérdésre. A melászkeverékek etetésénél két szempont irányít, először az, hogy a kifejlődött lóval csak 1 vagy legfeljebb 1 1/2 kg. tiszta melász etethető, sőt a hasasság utolsó s a szoptatás első heteiben teljesen mellőznünk kell azt. Az 50% melászt tartalmazó keverékből tehát 2, vagy legfeljebb 3 kg. adagolható fejénként s naponta. A csikóval etethető melász mennyisége a csikó súlya szerint változik, mert minden 100 kg. súlyra 0.2 kg. tiszta melászt vagy kétszer annyi 50% melászt tartalmazó keveréket kaphat a csikó, azonban csak 3/4 éves kora után. A második szempont az, hogy nehezebb lovaknál nem közönyös a melászhoz. A korpa pl. nem alkalmas arra, hogy állandóan nagyobb mennyiségben etessük, mert a korpa petyit a szervezetet, míg ellenben a malátacsira jó csikó s lótakarmány. Ha tehát tetszés szerinti melászkeveréket vásárolhatunk, inkább malátacsiramelászt veszünk, mert azzal állandóan maximális mennyiségű melászhoz juttathatjuk a lovat, holott korpamelászzal nem ezélszerű a maximális napi adagot (lovonként 2—3 kg.-ot) állandóan betartani. A malátacsira azért természetesebb lótakarmány, mint a korpa, mert a malátacsira pörkölt szénának tekinthető, amennyiben a malátacsira nem más, mint az árpanak fiatal gyök és levélhajtása. Közönséges és nyugati fajtájú lovak és csikók korpamelászt is kaphatnak állandóan nagyobb mennyiségben s csak a nemes fajtáknál kell vele mértéket tartanunk. Átérve az egyes kérdésekre: 1. a szoptató kanczák most 1/2 kg. zabot, 1/4 kg. tiszta melászt s 3/4 kg. korpát (1/4 kg.-ot a melászzal) kapnak, összes abrakjuk tehát 1 1/2 kg. Ha ezután 1 kg.-ra szaporítja a melászkeveréket, akkor 1/2 kg. melász s azzal 1/2 kg. korpa és 1/2 kg. zab volna nekik adandó, vagy 3/4 kg. melász s azzal 3/4 kg. malátacsira, amikor a zab elmaradna. Így jobb a félvér lovat tartani, mintsem 1/2 kg. melász s 1 kg. korpával (fele a melászból). 2. A 2—4 éves csikók eddig csak 2 kg. zabot kaptak, de ezután 1 1/2 kg. melászkeveréket (3/4 kg. tiszta melász) szándékozik nekik adni. Ha a csikók súlya 350 kg. vagy több, bátran kaphatnak 3/4 kg. tiszta melászt, de a keverék másik alkotórésze lehetőleg ne legyen korpa, hanem inkább malátacsira. Korpamelászzal legfeljebb 1 kg. zabot helyettesítenék s 1 kg. zabot meghagynánk. Miután azonban a csikóknál a 3 kg. répát is el akarja hagyni, annak táplálóanyagait pótolnia kellene pl. 1/2 kg. jó szénával vagy 1/4 kg. abrakkal. 3. Az 1 éves csikók 2 kg. zabot s 1/4 kg. melászkeveréket, összesen 2 1/4 kg. abrakot kapnak. Ha a melászkeveréket 1 kg.-ra szaporítja, 1/2 kg. tiszta melász jut nekik s ez körülbelül 250 kg. élősúlynak felel meg. Csak hogy itt is jobb volna malátacsiramelászt használni, melyből bátran etethet 1 kg.-ot, míg ellenben korpamelászból nem szívesen adnánk ennyit. A zabot azonban 1 1/4 kg.-ban állapítanánk meg, hogy az összes abrak ezután is 2 1/4 kg. legyen. A melászkeveréket nem ajánljuk vízzel felhígítani s áztatott szalmaszeccskával keverni, mert ez petyit; tehát mindkettő inkább szárazon keverve etetendő. 4. Csikók s anyakanczakkal nem szokás ugyan iszapolt krétát etetni, de mérszhiány alkalmával nem árt a csikónak 10—15 s a kanczának 20—30 gr.-ot naponta adni. A csontliszt főlőleges, mert a korpa, malátacsira és zab igen gazdagok foszforsavban s csak mérszben szegények. 5. A nyálósó hasznosabb, mint a hetenként kétszeri sóetetés, de hogy sópazarlást ne kövessünk el, csak etetéskor hagyjuk a sót az állatok előtt. *Cselkó István.*

Korpa mint tejtakarmány. 315. kérdés. Több tejhozamot a buza- vagy a rozskorpa etetésétől várhatunk-e? *K. A.*

Felelet a 315. sz. kérdésre. A buzakorpát jobb takarmánynak tartják, mint a rozskorpát, de miután a korpának nincs oly sajátos hatása, mint például a pálmamag s kókuszdiópogácsának, mely utóbbiak kövérebbé teszik a tejet, általán azt mondhatjuk, hogy a szóban forgó korpák csak emészthető fehérjetartalmuk s keményítőértékük arányában befolyásolják a

tejelválasztást. Amde úgy a buzakorpa, mint a rozskorpa nagyon változó összetételű s mindkettő a leggyakrabban hamisított kereskedelmi takarmány, mi miatt ugyszólván csak a véletlentől függ, hogy az egyikkel vagy másikkal járunk-e jobban, ha csak garanciák kikötése s a szállított korpa felülvizsgálása által nem biztosítjuk magunkat. Kellner szerint egyrészt a goromba, másrészt a finom buzakorpa s végre a rozskorpa átlagos emészthető fehérjetartalma 9.8, 11.1, illetve 10.8%, keményítőértéke 42.6, 48.1, illetve 46.9% s eszerint a hamisítatlan rozskorpa átmenetet képez a goromba és finom buzakorpa között, vagyis a gorombánál jobb, de a finomnál rosszabb tejtakarmány. Csak hogy a korpakereskedelem nemesek nálunk, de a nyugati államokban is oly visszaélések színhelye, hogy Kellner adatainak csakis megfelelő garanciák s felülvizsgálat esetén vesszük hasznát. A garancia a korpa nyers fehérje s nyers zsírtartalmára, továbbá a korpa tisztaságára (ez magában rejti a hamisítatlanság fogalmát) s romlatlanságára terjedjen ki. A szállított korpa felülvizsgálását az állami vegyvizsgáló állomások valamelyikére szokás bízni. *Cselkó István.*

Berkshire malaczkok takarmányozása. 316. kérdés. Van 200 darab berkshire malaczkom, 8 hetesek, szeretném őket 6 hónapos korukig 50—60 kg.-os darabonkénti súlyra felhozni; kérem, hogy mit etessek velük? Rendelkezésemre áll árpa, buzakorpa, dara és kukorica. *S. G.*

Felelet a 316. sz. kérdésre. Takarmányai közül az árpa a legtermészetesebb malaczkotakarmány, de miután a 2—6 hónapos malaczkal oly takarmányt célszerű etetni, mely fehérjetartalmában felülmúlja az árpát, korpát is ajánlatos neki adni, dacára hogy a korpa nem tartozik a jó malaczkotakarmányok közé, mi miatt csak mértéketlenül adagolandó. Legmegfelelőbb az, ha a malacz 1 r. korpára 3 r. árpát kap. Miután a korpa az etetendő eleségnek lehetőleg csak 1/4 részét képezze, akkor is ezt az arányt célszerű betartani, ha az árpát részben kukoriczával helyettesítjük, pl. így: 1 r. korpa, 2 r. árpa s 1 r. kukorica, de ez már nem hat a növekedésre oly előnyösen, mintha csak árpával egyetítjük a korpát. A takarmány mennyisége természetesen a malaczkok növekedésével folyton szaporítandó, amit többnyire kéthetenként szoktunk eszközölni. Így pl. a 20 kg.-os malacz beéri naponta 1 kg. takarmánnyal, melynek 1/4 része korpa s 3/4 része árpa és kukorica, de a 30 kg.-os malaczezzal már közel másfélszer annyi etetendő. A „közel” szavát azért iktattuk ide, mert a növekedő malacz tápszükséglete hanyatló irányzatot követ, vagyis pl. az 5 hónapos malacz több takarmányt kíván ugyan, mint a 2 vagy 3 hónapos, de nem annyival többet, amennyivel nehezebb. Nevezetesen míg a 20 kg.-os malacz napontai takarmányszükséglete 1 kg., addig a 40 kg.-osé 1 1/2 kg., a 60 kg.-osé 2 1/4 kg. s így tovább. Ezek a számok azonban csak a tenyésztésre felnevelendő vagy a későn hizóba veendő malaczkokra érvényesek, míg ellenben azoknál, melyeket már 3—4 hónapos korban kezdünk hizlalni, annyi takarmány etetendő, amennyit maradék nélkül enni képesek. *Cselkó István.*

Estély Károlyi Mihály grófnál.

F. hó 9-ikén a gazdakongresszus berekesztése után Károlyi Mihály gróf, az Omge. elnöke egyetemutcai palotájában estélyt adott, melyre meghívót kaptak mindazok, kik a kongresszuson mint a minisztériumok kiküldöttjei s mint elnökök és alelnökök, illetve előadók és jegyzők vettek részt, továbbá a sajtót képviselték. Nyolcz órákor gyülekeztek a meghívottak, kiket a főur első emeleti könyvtártermében fogadott. Félkilenczre teljes számban együtt volt a meghívottak társasága, kikről a következő névjegyzéket sikerült összeállítanunk.

Jelen voltak:

Dessewffy Aurél gróf, Zselénski Róbert gróf, Bánffy Ernő báró, Bujanovics Sándor, Keglevich

Gábor gróf, Pallavicini Ede őrgróf, Somsich Andor, Kazy József, Ottlik Iván, Bartóky József dr., Rubinek Gyula, Bernát István, Koller Pál, Nehrebeczky György, Osztrólczy Miklós, Mezey Gyula, De Pottere Bruno, Pálffy Béla gróf, Hutya Ferencz dr., Rodiczky Jenő dr., Horváth Jenő, Károly Rezső dr., Szabó István, Kajdacsy Endre, Esterházy László gróf, Meskó Pál, Paikert Alajos, Matyasovszky Miklós dr., Széchenyi Emil gróf, Emödy József, Fabricius Endre, Pirkner János, Serbán János, Drucker Jenő dr., György Endre, Baross János dr., Kosutány Tamás dr., Zichy Tivadar gróf, Libits Adolf, Wass Béla gróf, Jeszenszky Pál, Hoyos Miksa gróf, Szemere Huba, Serfőző Géza, Hreblay Emil, Andrassy Sándor gróf, Csekonits Sándor gróf, Hunkár Dénes, Gaylhofer István, Somssich László gróf, Teleky József gróf, Jandaurek Vincze, Makfalvay Géza, Baross Endre, Winkler János, Leidenfrost Aurél dr., Dessewffy Emil gróf, Vicsián Antal, Krisztinkovich Ede, Nér eth József, Göger László, Leitgeb Imre, Teleszky János, Pajzs Gyula, Somssich Géza gróf, Mutschbacher Emil dr., Teleki Árvéd gróf, Almássy Imre gr., Baranyay Géza, Borhy György, Marton Andor, Sigmund Elek dr., Gyárfás József, Thaisz Lajos, Tallián Béla, Förster Aurél, Laehne Hugó, Zathureczky Károly, Grabner Emil, Székács Elemér, Kerpely Kálmán, Nick Ede, Telegy József, Krajsik Jenő, Jablonowski József, Elek Ernő, Gaál Jenő dr., Bolla Mihály, Reusz Henrik, Krolopp Hugó, Bujanovics Gyula, Fedák István, Lázár Pál, Lukovich Aladár, Szikszay Sándor, Szilágyi Gyula dr., Hérics-Tóth Jenő dr., Darányi Béla, Förster Lajos, Konkoly-Thege Sándor, Strankovanszky Károly, Bede Jób, Lakatos László, Szomoró Emil, Ormándy János, Darányi Gyula dr., Murányi Nándor, Kirchner Lajos, Rusztler Károly, Mike János, Havas Mór, Jancsó Dezső, Csernay Ödön, Balogh Elemér, Erdélyi Imre, Folkusházy Lajos dr., Földváry József dr., Seitovszky Tibor dr., Korányi Frigyes báró, Boncz Ödön, Radnai Rezső dr., Horváth Sándor, Lónyay Ferencz, Szapáry Péter gróf, Buday Barna.

Félkilencz órákor megnyiták a nagyterem ajtószáryai és a vendégsereg a dusan felszerelt buffetbe vonult. Egyik teremben hideg ételek, másikkban czukrászütemények várták a vendégeket; a hűsítő italokat a lakájok egész serege kínálta. Az összes szemképráztatóan pompás ételneműeket a Károlyi-palota konyhája állította elő. A vendégek vig lakmározás közben leginkább a kongresszus eseményeivel foglalkoztak s kisebb-nagyobb csoportokba verődve tárgyalták a kongresszusból leszűrődött benyomásait. Károlyi Mihály gróf igazi magyar uri szíveséggel foglalkozott vendégeivel az egész est folyamán s alig akadt olyan a nagy társaságban, akivel házigazdai figyelmét lekötölező módon ne éreztette volna. Tizenegy órákor kezdett oszladozni a társaság, egy ragyogóan szép s emellett kedves est emléket vívén magával.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:

	Oldal
A budapesti IX. országos gazdakongresszus	1145
Kongresszusi társaságunka	1160
A földmivelésügyi miniszter programbeszéde	1162
Károlyi Mihály gróf beszéde	1167
Estély Károlyi Mihály grófnál	1169
Levelszekrény	1168
Vegyesek	1169
Kongresszus után. — Gazdatisztek gyűlése. — Gazdatisztek lakomája. — Halálozás. — A Baromfityénésztők Orsz. Egyesülete. — Kertészeti kiállítás Szegeden	1170
Kereskedelem, tőzsde	1171
Szerkesztői üzenetek	1171

Kongresszus után.

Dicsékvés nélkül megállapíthatjuk az immár bezárult IX. országos gazdakongresszus teljes sikerét. A résztvevőknek ezret meghaladó száma,

az előadások magas színvonala és a hozzájuk fűződő magvas viták egyaránt a legsikerültebbek közé sorozzák a mostani kongresszust, amelynek tanácskozásai és határozatai bizonyára maradandó nyomot hagynak gazdasági mozgalmaink történetében és agrárpolitikánk jövő alakulásában. A megnyitó ülésről, az I. közgazdasági és szakoktatásügyi, valamint a II. mezőgazdasági politikai és értékesítési szakosztály két-két bizottságának tárgyalásairól, továbbá a vasárnap déli, impozáns látványt nyújtó 400 terítéses társaslakomáról szóló tudósításunkat lapunk mai számában közöljük, míg a III., IV. és V. szakosztályok tárgyalásait és a záróülés jegyzőkönyvét a nagy anyaghalmozás miatt csak a jövő szerdai számban adjuk. Az ősz folyamán valamennyi előadást és a tárgyalásokat is lehetőleg szöszterint adja ki az OMGE. napló alakjában, amelyet a kongresszus tagjai később közzéteendő előállítási áron rendelhetnek majd meg a kongresszus titkárságánál.

A kongresszus harmadik napján, május 8-án délben mind az öt szakosztály teljes ülésben tárgyalta le a kebelébe tartozó bizottságok elfogadta határozatokat és valamennyit különvélemény nélkül terjesztette a délutáni záróülés elé, amely a szakosztályok javaslatait kongresszusi határozatokká emelte és felkérte az OMGE-t, hogy a tárgyalási anyag kiadásáról s a kongresszus határozatainak végrehajtásáról gondoskodjék. A számadások felülvizsgálására a kongresszus az OMGE. számvizsgáló-bizottságát hatalmazta fel, a felmentvények megadásával pedig a GEOSz. végrehajtó-bizottságát bízták meg. A záróülés befejezésétől köszönetet és elismerést szavazott a szakosztályi és bizottsági elnököknek, alelnököknek és jegyzőknek, az előadóknak, a főtárnak, a titkárnak, továbbá köszönetet mondott a magukat képviselő minisztériumoknak, testületeknek, egyesületeknek, a székesfővárosnak és a sajtó képviselőinek.

Ezzel véget ért a magyar gazdaközönség emlékeztető tanácskozása, amelynek gazdag és nagyérdekű anyaga mezőgazdasági termelésünk fokozásának módjait, lehetőségeit és előfeltételeit ugyszólván minden oldalról megvilágítja. A tárgyalásokat általában szakszerűség és alaposág jellemezte, az előadók nagy gonddal kidolgozott és beható tanulmányról tanuskodó javaslatait mindenütt élénk érdeklődés és a komoly, tárgyilagos hozzászólások egész sora fogadta. Így hát, ha kongresszusunk új eszméket nem is termelt, de igenis segített egyes, a levegőben élő új eszméket minél jobban belevinni a köztudatba és iparkodott kifejezésre juttatni a magyar mezőgazdaság reformszükségeit egyrészt a gazdálkodás valamennyi ágazatában, másrészt a törvényhozás, közgazdaság, szakoktatás és általában a mezőgazdaság felvirágzását elősegítő intézmények létesítése terén. A Budapestre összesereglett ezernyi gazda, reméljük, a hasznosan töltött idő kellemes emlékeivel tért vissza munkájához. Adja Isten, hogy odakünn a zöld mezőn éppen úgy, mint a zöld asztalnál idefenn, siker és áldás kísérje fáradozásukat!

Gazdatisztek gyűlése.

A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete szombat délután tartotta Bujanovics Sándor elnöklei alatt évi rendes közgyűlését, melyet előkészítő választmányi ülés előzött meg. A szokatlanul népes gyűlésen az elnök megnyitó beszédében melegen üdvözölte a megjelenteket, különösen a bécsi gazdatiszti egyesület kiküldötteit. Ezután Jeszenszky Pál ügyvezető-igazgató terjesztette elő az évi jelentést. Megemlékezik elsősorban az egyesülettel szoros összeköttetésben lévő szépen fejlődő nyugdíj-intézetéről, mely ma már 17,000 korona évi nyugdíjat folyósít. Ismertette ezután a gazdatiszti körök munkásságát, beszámolt a tagmozgalomról. A taglétszám 1161. A múlt évben 2900 korona segílyt osztott ki támogatásra szoruló gazdatiszti árvák és özvegyek közt, fennállása óta 49,000 koronát. Ismertette ezután az állasközvetítés terén elért eredményeket. A

helyesléssel tudomásul vett előterjesztések után a számvizsgáló-bizottság jelentése került sorra, amely az egyesület vagyoni helyzetéről számolt be. A tiszta vagyon meghaladja a 100,000 koronát. Ezután következtek a választások. Bujanovics Sándor az egyesület 31 éven át volt elnöke indokolta meg rövid szavakkal visszavonhatlan lemondását. Köszönetet mond mindenkinek a támogatásért, majd visszapillantást vet az egyesület multjára. Perczekig tartó óvációval fogadták a közgyűlés tagjai a népszerű elnök megindult szavait, majd Baly Kálmán méltatta lelkes szavakkal Bujanovics Sándor nagy érdemeit s elbucszott tőle az egyesület nevében, akit egyébként egyhangulag örökös tiszteletbeli elnökké választottak meg, arcképét megfestetik, a gazdatiszti internátust Bujanovics Sándor nevére nevezik el.

Az egyesület új elnökévé Széchenyi Emil gróft választották meg egyhangulag. Alelnökké Rubinek Gyulát és Serbán Jánost. Az ujonnan megválasztott elnökséget küldöttség hívta meg a közgyűlésre. Széchenyi Emil gróf lelkes éljenzés közepette Bujanovics Sándor üdvözlő szavai után elfoglalva az elnöki széket, nyomban előadta programbeszédét. Kijelentette, hogy Bujanovics nyomdokain kíván haladni. Sürgősen megvalósítandónak tartja a gazdatiszti internátust. Dolgozni kíván a kötelező nyugdíj megvalósítása érdekében. Törekedni fog a gazdatiszti törvény revíziójára is. A programbeszéd igen nagy hatást keltett. A választmányi tagok megválasztása után az indítványokat tárgyalták. Végül Vöröss Sándor udv. tan., gazdasági akadémiai igazgató tartott magas szárnyalású emlékbeszédet Kodolányi Antalról, az egyesület elhunyt alelnökéről, a modern gazdasági előrehaladás nagy apostoláról. Közgyűlés után a mezőgazdasággal s erdészettel foglalkozók egyesülete tartotta meg rendes évi közgyűlését.

Gazdatisztek lakomája. A Magyar Gazdatisztek Orsz. Egyesülete lemondott elnöke: Bujanovics Sándor és az új elnökök: Széchenyi Emil gróf, Serbán János, Rubinek Gyula tiszteletére lakoma volt szombat este, amelyen 100-nál többen vettek részt. A gazdatisztek royalbeli lakomáján az első köszöntőt Nick Ede mondta Bujanovics Sándorra, aki 31 évi eredményes működés után vált meg a gazdatiszti egyesület elnöki székétől. Bujanovics Sándor válaszában az új elnököt, Széchenyi Emil gróft ünnepelte, míg Széchenyi Emil gróf nagyhatású beszédében Károlyi Mihály grófra üritette poharát, akinek egész közéleti munkássága hivatottá teszi arra, hogy a gazdatiszti és birtokos közötti nélkülözhetetlen egyetértést megeremtsse. Károlyi Mihály gróf nagy tetszést aratott beszédében a gazdatiszti szociális hivatást ecsetelte, amely nem más, mint a kisemberek körében ma észlelhető elkeseredést a földbirtok ellen eltüntessék s a mezőgazdasági munkásnépet a földbirtokosokkal a közös munka érdekében kibékítsék. Köhler István Nick Edét az egyesület ügybuzgó alelnökét, éltette Bujanovics Sándor a két új alelnököt, Rubinek Gyulát és Serbán Jánost, akikre Schenk Emil köszöntőt mondott. Serbán János és Rubinek Gyula külön-külön mondtak köszönetet az ünnepelésért s ígéretet tettek, hogy ugy gazdatiszti bizottságként, mint pedig a hivatalos téren sikra szállnak a gazdatiszti érdekekért. Baly Kálmán az egyesületnek immár 15 éven át munkálkodó nagyérdemű igazgatóját, Jeszenszky Pált éltette, akinek köszönő s az új és régi elnökséget ünnepelő szavai után Sporzon Pál a fiatal gazdatiszti gárdára mondott köszöntőt. A társaság késő esti órákig a legvidámabb hangulatban maradt még együtt ünnepelve a gazdatiszti egyesület új vezetőit.

Halálozás. Bocsik János egyesületünk másfél év előtt nyugalomba vonult öreg szolgálója Eperjesen folyó hó 5-én, 71 éves korában meghalt. Bocsik János, mint portás, husz éven át megszokott alak volt a Köztelek székházat látogató egyesületi tagjaink előtt. Halálát felesége és két fia gyászolja. Nyugodjon békében!

A Baromfitenyésztők Országos Egyesületének igazgató-választmánya Jandaurek Vincke ügyvezető alelnök elnöklésével ülést tartott. Winkler János titkár előterjeszti a legutóbb kidolgozott langshan standardot. A választmány a standardot elfogadta és Rácz Ödönének kidolgozásáért jegyzőkönyvi köszönetet szavazott. A Szatmárvármegyei Gazdasági Egyesület jubiláris kiállítására több érmet ajánlott fel a választmány s ugyancsak több érmet ajánlott fel a Krassószörényvármegyei Gazdasági Egyesületnek is a Lugoson rendezendő országos baromfi- és házinyulkiállításra. Serfőző Géza meghívására résztvesz az egyesület a ceglédi tenyészbaromfivásáron, majd Koppély Géza szavátette, hogy a baromfitenyésztők nem pártolják eléggé a kísérletek folyama alatt jól bevált Böhm-féle baromfieléséget. Többek hozzászólása után elhatározták, hogy az egyesület lapjában felhívják a tápanyagra a közönség figyelmét. Az alapító tagok közé felvették Széchenyi Béla gróft. A többi ujonnan jelentkezett taggal együtt a taglétszám 735-re emelkedett. Végül a folyó ügyeket intézték el, mire a mindvégig nagy érdeklődés mellett lefolyt ülés véget ért.

Kertészeti kiállítás Szegeden. A Magyar Műkertészek Országos Egyesülete pünkösdkor Szegeden kertészeti és virágkiállítást rendez. Az egyesület kezdeményezésére a szegedi temetőben szövetkezeti alapon felállított temetői kertészet oly szép eredménnyel működik s a kegyeletes és szépészeti célok mellett a virágkultusz fejlesztését annyira elősegítette, hogy az egyesület széleskörű mozgalmat fog indítani avégből, hogy más nagyobb vidéki városokban ennek mintájára szintén létesüljenek temetői kertészetek.

Lapunk mai számához csatolva van a Bächer-Melichár cég prospektusa, melyre felhívjuk olvasóink szives figyelmét.

Parcellázások jutányos és gyors keresztülvitele. A „Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete” üzletmüködési köre kiterjed a parcellázások lebonyolítására és az e célra szóló kölcsönök adására is. Az intézet rendelkezése kizár minden nyerészkedést, miért is maga parcellázási célokra birtokot nem vásárol, hanem kívánatra elvállalja méltányos munkadíj ellenében a parcellázások teljes (jogi, telekkönyvi és mérnöki) lebonyolítását s e célra megbizottját a helyszínére kiküldi, aki az összes teendőket ellátásáról a helyi kívánalmaknak megfelelően gondoskodik. Parcellázási célokra az intézet előnyös feltételű kölcsönöket engedélyez, melyekre vonatkozólag az igazgatóság (Budapest, V., Géza-utca 2. szám) kívánatra minden felvilágosítást megad. Az intézet működésének előnyei: 1. A lebonyolítás olcsósága. 2. Az intézet nyereségrészesedést nem igényel, a vevők ugyanazon az áron kapják a földet, ahogy az eladó eladja. 3. A vevők s az eladók a parcellázás minden gondjától megszabadulnak. 4. Az eladó egyszerre összegben megkapja a vételárát. 5. Egyetemleges felelősség nincsen. 6. Az összes költségek előlegeztetnek. Az intézet által engedélyezett kölcsönök főbb előnyei: 1. A járadék utólag fizetendő. 2. Kölcsönök már 300 koronától kezdve adatnak. 3. Az egyik módozatú kölcsön teljes készpénzzel, fizetetik ki. 4. Közjegyzői okirat nem szükséges csupán az olcsó közjegyzői hitelesítés. 5. A kölcsön az intézet által fel nem mondható.

NYILTTÉR.

En rovatban foglaltakért a szerkesztőség felelősséget nem vállal.

A nevű bar- és Hihlamos gyógytorrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, csukorbetegségben, vörhenysnél és hurutos hústüneteknél kitűnő hatású.

Forrástól valóban gyógyító.

Engedélyezett gyógyszerboltokban és gyógyszertárakban.

BONIFATES ÁGOST Salva- és Hihlamos gyógytorrás, Budapest, Rudolfsk. 2.

KERESKEDELEM, TŐZSDE.

Napijelentés a gabonátőzsdéről. 1911 május 9.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete gabonaosztályának jelentése a „Köztelek” részére.)

Elkelt 12,000 q buza változatlan árak mellett. Általában gyengén kínáltatott.

Rozsban az üzlet kissé ellanyhult. Budapest paritásán 18—18.40 koronát fizettek.

Takarmányárban nem volt üzlet. Névleg 16.40—17—koronát jegyez.

Zabban az üzlet változatlan maradt. Budapest paritásán 20.40 koronát fizettek.

Tengeriben is lanyhább volt az irányzat és az árak némileg csökkentek. Budapest paritásán 13—koronát fizettek.

Eladatott:

Buza. Tiszavidéki: 300 mm. 79.5 k. 26.30 K., 300 mm. 79.5 k. 26.30 K. felső, 200 mm. 79 k. 26.50 K., 100 mm. 78.5 k. 26.50 K., 100 mm. 80 k. 26.50 K., 500 mm. 78 k. 25.95 K., 500 mm. 77 k. 25.95 K., 1600 mm. 77.5 k. 26—K., 300 mm. 76.8 k. 25.80 K., 200 mm. 76.8 k. 25.80 K.

Fejérmegyei: 500 mm. 76 k. 24.85 K. Pestvidéki: 100 mm. 78 k. 28.30 K., 2000 mm. 78 k. 25.70 K., 100 mm. 77 k. 25.90 K., 100 mm. 77 k. 25.40 K., 100 mm. 76 k. 24.90 K.

Bánsági: 1000 mm. 78 k. 26—K., 100 mm. 78 k. 25.30 K., 250 mm. 77 k. 25.50 K., 350 mm. 76.5 k. 25.30 K., 1000 mm. 76.3 k. 25.50 K., 500 mm. 75.5 k. 25.50 K.

Dunai: 270 mm. 74.8 k. 24.50 K. Román: 1400 mm. 80 k. 26.30 K., 3600 mm. 76 k. 25.70 K.

Bácskai: 1000 mm. 76.3 k. 25.80 K. Rozs: 200 mm. 18.30 K., 100 mm. 18.30 K. kpf. pp. Zab: 300 mm. 19.80 K., 400 mm. 19.40 K., 100 mm. 19.20 K., 100 mm. 19—K. kpf. Tengeri: 300 mm. 12.80 K. kpf.

Határidőárak.

(Déli zárlat.)

Buza 1911 májusra	25.18 K.
Buza 1911 októberre	22.68 "
Rozs 1911 októberre	18.66 "
Zab 1911 májusra	19.70 "
Zab 1911 októberre	14.96 "
Tengeri 1911 májusra	12.72 "
Tengeri 1911 júliusra	13— "
Tengeri 1911 augusztusra	— "

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mester-u. 1911. máj. hó 9-én. A székesfővárosi vásárigazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhozott a szokott községekből 147 szekér réti széna, 28 szekér muhar, 14 szekér zsupszalma, 19 szekér alomszalma, — szekér takarmányszalma, — szekér tengeriszár, 4 szekér egyéb takarmány (lőhere, luczerna, zabos-bükköny, köles stb.), 200 zsák szécska.

A forgalom közepes.

Árak fillérekben q-ként a következők: réti széna 540—840, muhar 760—880, zsupszalma 400—540, alomszalma 300—400, takarmányszalma —, kéve tengeriszár —, egyéb takarmány —, zabos-bükköny 760—860, lőhere —, luczerna 760—840, köles —, sarju —, szalmaszécska 500—540. Összes kocsiszám 214. Összes súly 255,800 kg.

Burgonya.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete gabona-osztályának jelentése a „Köztelek” részére.)

Étekezési célokra alkalmas burgonya árai:

	Fehér	Rózsá	Sárga
Dunántuli	4.60—4.80	5.40—5.60	6.40—6.60
Felsőmagyarországi	5—5.20	5.40—5.60	6.80—7—
Nyírségi	4.60—4.80	5.40—5.60	6—6.20
Erdélyi	4.50—4.70	5.40—5.60	0—0—
Bánsági	—	—	—
Pesti	4.80—5—	5.60—5.80	6.40—6.60

Mezőgazdasági és ipari célokra:

	Fehér	Rózsá	Sárga
Dunántuli	4.20—4.30	—	—
Felsőmagyarországi	4.20—4.30	—	—
Nyírségi	4.20—4.30	—	—
Erdélyi	4.20—4.30	—	—
Bánsági	4.20—4.30	—	—
Pesti	4.20—4.30	—	—

Szeszüzet.

A szeszüzetben a forgalom változatlan volt és dacára a nagyobb kínálatoknak, a szeszárak ugy azonnali mint későbbi szállításra változatlanul tartott áron zárulnak.

Elkelt finomított szesz adózva 177—177.50 K.-ig, udózatlanul 58—58.50 K.-ig nagyban, míg ellenben későbbi szállításra drágább árakat követelnek. Másodkézből prompt szállítási áru valamivel olcsóbb árban kelt el.

Élesítőszesz adózva kisebb tételekben 176.75 K.-ig kelt el.

Denaturált szesz változatlan és hordóval együtt 47—47.50 K.-ig kelt el. Tartányáru főleg másodkézből olcsóbb árban kelt el.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyersszesz ab termelő állomás fix árban 53—53.50 K.-ig, jegyzésen alul 2—2.50 K.-ig volt ajánlva és került forgalomba. Exkontingens nyersszesz 33—33.50 K.-ig kelt el.

Budapesten a kontingens nyersszesz ára 54—55 K.

Budapesti jegyzés

	nagyban	koronákban
Kontingens nyersszesz	54—	55—
Finomított szesz adózva	177—	178—
„ adózatlan	58—	59—
Élesítőszesz adózva	176.50—	176.75—
„ adózatlan	—	—
Nyersszesz adózva	175—	176—
Denaturált szesz	47—	47.50—

(Az adózott szesz a 20 K. pótdóval együtt értendő.)

Liszt, őrlemények és abraktakarmányok.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete abraktakarmány-osztályának jelentése a „Köztelek” részére.)

A fővárosi malmok átlagos búzasztjegyzesei 100 kilogrammonként Budapesten, elegysúly tisztaságként, zsákostul.

Szám.	0	1	2	3	4	5	6	7
Ar K.:	38.80	37.80	36.80	35.80	34.80	33.80	32.20	30.20
	7 1/2	7 3/4	8					
	26.80	22.80	16—					

Rozslisztárak:

Szám:	0	0/1	1	WR.	II.	II/B.	III.
Ar K.:	31—	29.60	28.20	27—	23—	21—	19.40

A többi abraktakarmányezikkek árai a következők voltak Budapesten zsákkal, teljes vagonrakomány vételénél 100 kg.-ként:

Finom korpa 1911 azonnali száll.	11.20—	11.30—
Goromba korpa 1911 azonnali száll.	11.30—	11.40—
Goromba korpa 1911 május száll.	11.10—	11.20—
Finom korpa 1911 május száll.	10.80—	10.90—
Rozskorpa	11.50—	11.60—
Árpada és árpaderce	12—	12.10—
Malomkonkoly	10.20—	10.30—
Budapesti gyári repceporigácása	12—	12.20—
Derby-melész ab Hatvan vagy Pozsony Száritott moséék zsák nélkül ab Budapest Száritott répaszelet zsák nélkül ab Hatvan csukorgyár	11.50—	11.70—
Szőeplé 40—50% csukortart. hordó nélkül ab csukorgyár	7.60—	7.80—

Bécsi szarvasmarhavásár.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1911 május 8.

Felhajtás összege:

Minőség szerint:

	drb	drb
Hizott marhában felhajtás	4914	4914
Csontozni való marhában felhajtás	697	697
Összesen	5611	5611
Eladatlan maradt	61	—

Származási hely szerint:

Nem szerint:

Magyarországi	1141	Ökör	1580
Galicz. s. bukovinai	662	Bika	482
Osztrák tartományokból	662	Tehén	249
Összesen	2465	Bivaly	154

Arak (100 kilogrammonként élőszuliban, koronaértékben, fogyasztási adó nélkül.)

	I.	II.	III.
Magyar hizott ökör	92—96	86—90	76—84
Galicziai hizott ökör	104—112	96—102	90—94
Tarka hizott ökör	106—115	98—104	88—96
Bikák	76—102	—	—
Hizott tehén	76—94	—	—
Boszniai marha	—	—	—
Legelőmarha	—	—	—
Bivaly	60—74	—	—
Kisgazd. hizó ökör	80—90	—	—

Irányzat: szilárd, összes minőségű ökör a hétfői marhavásári árt megtartotta. Bika ellenben 4 koronával olcsóbb. Csontosmarha szintén 2 koronával olcsóbb.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete kőbányai sertéshizláló telepének jelentése a „Köztelek” részére.

Az árak kőbányai szokás szerint 45 kg. élet 4% levonással vevő javára értendő.)

Öreg nehéz	páronként 400 kg. felül	fillérig
Öreg közép	300—400 kg.	—
Fiatál nehéz	320 kg. felüli súly	169—170
Fiatál közép	250—300 kg.	172—176
Fiatál könnyű	250 kg.-ig	—

A hizott sertésüzlet irányzata változatlan.

Kőbányára egészséges sertések forgalmi korlátozás alatt levő területekről is szabadon szállíthatók. A felküldési szándék a kerületi állatorvossal közlendő, ki mindenkor szolgál a szükséges utbaigazítással.

Szerkesztői üzenetek.

K. A. Önnek tökéletesen igaza van. A lapunk 26. számában „F. J. P.-Hidvég” alatt közölt szerkesztői üzenetnek a czimhasználatra vonatkozó része téves.

A gyakorlati vizsgát tett gazdatisztek jogosultsága arra is kiterjed, hogy az alkalmazásuknak megfelelő czímet szabadon használhatják. Midőn e körülményt és a történt tévedést az alulírott liberális beismeri, nemcsak a közmondásra hivatkozhatik melegség gyanánt, hanem szerint a lónak négy lába van, mégis megbotlik, hanem egyenesen menthetővé teszi a hibát a mi jogalkotásunk megszokott hibája, a toldás-foldás, amely itt is szerepelt és még olyant is félrevezetett, aki ezekkel a dolgokkal állandóan és hivatásszerűen foglalkozik. A gyakorlati vizsgák szabályzatát magában foglaló 46001. sz. min. rendelethez hozzá van csatolva a vizsgáról adandó bizonyítványok mintája, de ennek a szövegében egy árva szó sincs a czimhasználatról. Egy későbbi, 100971. sz. rendeletben pótúlag intézkedett erről a miniszter és alulírott a vizsgaszabályzatnak egy oly kiadása tévesztette meg, amely a „Pátriá”-nál még a pótrendelet előtt jelent meg. Tehát grácia fejmenek. Sz. F.

K. B. Arad. Ha egészséges szénát vásárolt és a széna romlottnak bizonyult, azt joggal az eladó rendelkezésére bocsáthatja és átvenni nem köteles. Sz. F.

Z. Z. bérlő. A fuvarozási kötelezettségben a föl- és lerakás is bennfoglaltatik. Ennek folytán a szerződésben foglaltakhoz képest a bérlő ugy a vályogot, mint a vizet az építkezés helyére fuvarozni köteles, ehhez a megkívántató munkaerőt állítani tartozik. Hogy a víz a mésztáshoz szükséges-e, vagy egyéb czélra, az egészen mindegy, a vizet így is, úgy is építési anyagnak kell tekinteni. Sz. F.

Z. F. Első kérdésére nem tudunk választ adni. Második kérdését illetőleg a Németbirodalomba való utazáshoz nem szükséges utiévél.

Molnárak Lapja és többeknek. Fodormenta- és maszlagnól 20,000 kg.-nyi tételt Rohr Jakab gyógyszerkereskedő Szegeden (Árpád-utca) keres megvételre. P. B. dr.

Sz. E. Lontó. Hogy a két hecsű között, melyik a helyes, azt meg nem mondhatjuk, mert akkor az ezen ügyre vonatkozó összes aktákat kellene áttanulmányozni. A tengeritermesztés költsége részes mivelésnél attól függ, hogy a vállalkozók a termés hányadrészt kapják. Ezt a kérdést tehát szakértő gazdák csak a helyszínen dönthetik el. A termelési költség megállapításánál nemcsak a napszám határoz, hanem több egyéb körülmény is. A zab árának megállapítása helyes, ha az az akkori tőzsdei jegyzések paritása alapján számítatik ki. H. A.

B. P. Mezőhegyes. Egy gazdasági évi jövedelme a pénzügyi naplóban kimutatott bevételi többlet és a vagyonérték közötti különbözet összege. A készpénz-bevételi többletet a tulajdonos rendszerint saját czéljaira használja fel és így az a vagyonmérlegben nem érvényesülhet.

M. I. Zombor. A kérdezett czim: Blasesók Gyula, Kajdaes, Tolna megye.

L. E. A. „Gazdák Biztosító Szövetkezete”-nek czíme: Budapest, VIII., Baross-utca 10, a „Magyar Kölesőnös Állatbiztosító Társaság”-é pedig: IX., Üllői-ut 9.

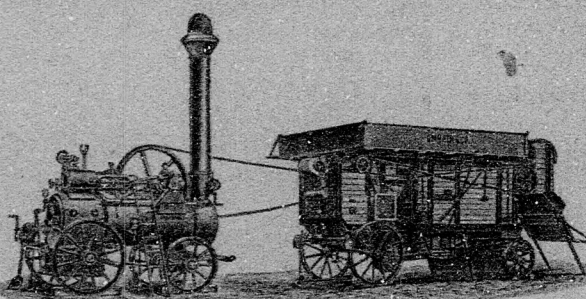
**AKI HASZNÁLJA
az meg nem bánja,**

**sőt áldani fogja
a BOROLINT.**

Cséplőgépek, Lokomobilok

szalmakazalozók, szalma-
prések, polyvafuvók stb. a mezőgazdaság és ipar számára.

Uti-
mozdonyok
6, 8 és
10 HP.

Forrógőz-
lokomobilok
járkerekeken
30 HP-ig,
fekvő kivitel-
ben 200 HP-ig

Elsőrangú referenciák. Tessék közelebbi leírást és ajánlatot kérni.

UMRATH ÉS TSA Budapest, V. ker.,
Váci-körút 60. szám.

Ékek. Kultivátorok. Triőrök. Vetőgépek. Aratógépek. Rosták. Szecskavágók stb.

Gróf Andrássy Sándor ökegyelmessége tenyészetéből szár-
mazó, prima, szőke, másfél éves

mangalicza kanok,

ugyanilyen idős kanokkal vércsere végett fel-
cseréltetnek. Levélbeli megkeresések a **tiszadobi**
bérgazdasághoz, Tiszadob intézendők.

712

Hutter és Schrantz

Részvénytársaság.

Az osztr.-magyar monarchia legrégibb szakma-
belli cége. Alapítástól 1824-ben. — Ajánlja elsőbbséggel,

többszörösen csavart, kész állapotban
tűzben horganyozott gépsodronyfonatait.

A kettős horganyozás következtében tartósság tekintetében
páratlan gyártmány! — Nem tévesztendő össze a négyzet-
letes (□) lyukú, végig sodrott és végig hullámzott szálak-
ból álló fonatokkal!

Meglepően olcsó árak!
! 26 fillértől feljebb !

És nagyobb vételnél még magas engedmény. —
Kapható minden jobb vaskereskedésben! — Sűrű (6 cm.
tűsketávolság) horganyozott tűskedrot mérterje 5 fillér. —
Egyszerű fizetési feltételek! — Kerítésrácsok ková-
csolt vasból, kapuk, ajtók sodronyfonatos betétekkel igen
csinos kivitelben és minden e szakmához tartozó cikkek
kettős minőségben legolcsóbb árak mellett. — Legmaga-
sabb kitüntetések. — Erekre menő elismerő-
levelek! — Árjegyzékek és minták bérmentve és díjtalanul

Magyarországi telep:
BUDAPEST, Váci-körút 61/7.

Levélczim: Hutter és Schrantz r.-t.

Most jelent meg!

Az elektromos világítás.

A szövegbe nyomott 271 ábrával és 2 rajzmelléklettel.

Írta: **Straub Sándor.**

Ára füzve 6 korona 65 fillér.

Az elektromos világítás mai állapotát a szerző köny-
nyen érthető módon részletesen tárgyalja. Ismerteti
az elektromosság újabb elméletét, azután a külön-
féle izzólámpákat és izzólámpa szerkezeteket, valamint
az elektromossággal kapcsolatos másféle világítási
módokat. Súlyt helyez az izzólámpások kezelésére s
erre nézve részletes utasításokat ad. A tennymé-
ről szóló szakasz után foglalkozik a fényerősség
és a megvilágítás kiszámításával s ezekről számos
gyakorlati példát közöl.

Megrendelhető a „Patria“ r.-t. könyvkeres-
kedésében, Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz.

Most jelent meg!

A nagy-károlyi Grót Károlyi Család

összes jószágainak
birtoklási története.

Kiadja: Gróf Károlyi László.

2 kötet ■■■ Ara 16 korona.

Megrendelhető a „Patria“ r.-t. gazd.
könyvkereskedésében, BUDAPEST, IX.,
Üllői-ut 25. szám.

Rambouillet törzsjuhászat, Perutz

(posta és vasutállomás Perutz) Csehország.

Jól kifejlett fésűgyapjas kosok, nagy, széles ter-
mettel. Ár 170—250 koronáig darabonként. Felvilá-
gosítást ad: 493

HEYNE JÁNOS juhászati felügyelő LEIPZIG, Frankfurter-
strasse 4.
gr. Thun-Hohenstein Ferencz urad. igazgatósága, Perutz.

TELEFON 97-05
SERTÉSELADÁS ÉS VÉTEL
ÜGY SOVÁNY MINT HIZOTT ÁLLAPOTBAN
A LEGJOBBAN ÉS LEGPONTOSABBAN ESZKÖZLETNEK
URL REZSO
SERTÉSBIZOMÁNYOSNÁL
BUDAPEST, VIII.
NÉPSZÍNHÁZ-UTCZA 22.
POLGÁRI SERFÖZDE
- BÉRPALOTA -

ELADÓ

10 drb 3 éves ardenni-muraközi csikoló
keresztelésű, szépen fejlett
és 2 drb 1½—2 éves szimmen-
thali hágóképes, szépen fejlett bika.

A 10 darab csikó kétegyházi állomás mellett fekvő legelőn, ménesen
tekinthető meg, a bikák Gerendás-pusztán tekinthetők és vehetők
meg. Megkeresések **Harszti Sándor** gazdaságának
főintézősége **Csanád-Apáca**, intézendők. 709

Eladunk

sima és gyökeres **Riparia Portális és Rupestris**
Monticola alanyvesszőt, ugyszintén ily alanyokon készült
elsőosztályu gyökeres **fásoltványt**
az összes csemegeszőlő- és borfajokban; valamint **sima**
és **gyökeres hazai szőlővesszőt.**

Tessék árajánlatot kérni!

Badaacsony-Szentgyörgyhegyi szőlőoltványtelep
Tapolca (Balatonvidék). Telefon (Interurban) 83

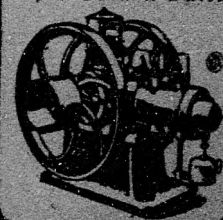
6317

Bérlet.

Gróf Széchényi Viktor tulajdonát képező,
Somogy megye területén, két község határá-
ban fekvő, körülbelül 1800 kat. hold kiterje-
désű szántóföld és rétből álló, jó minőségű,
kellő épületekkel és bérlőnek alkalmas 12
szobás lakással felszerelt birtok 1912 január
hó 1-től kezdődőleg bérbeadó. Közlebbi fel-
világosítások tulajdonosnál Sármentelen, posta
Székesfehérvár szerezhetők be. 678

WOHANKA FÉLE
MYERSOLAJ MOTOROK
és **LOKOMOBILOK.**
ÜZEMKÖLTSÉGEK

HONI GYÁRTMÁNY!

NAGYSÁG
SZERINT 1½-2 fillér

ÓRÁNKÉNT és LÖERÖNKÉNT. NINC S ROBBANÓ-
és TŰZ-VEZÉLY! -MINDEN PÉNZÜGYÖRI
ELLENÖRZÉS és ENGEDÉLY NÉLKŰL.
WOHANKA és TÁRSA BUDAPEST.
V. Váci-körút 76.

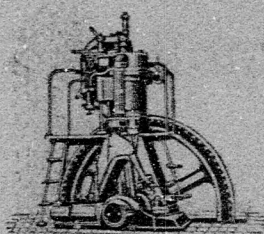
A peronospora ellen idejében permetezzünk

valódi Brixeni Kristály-Azurinnal,

mely jobb, biztosabb és olcsóbb védszer mint
a kékkő-mészkeverék. Kapható mindenütt. Kér-
jen ingyen-prospektus. Magyarországi főraktár:

Molnár M. és Társai

műszaki és mezőgazdasági cikkek nagykeres-
kedése **Budapest, VI., Gyár-utca 21/g.**
Rézkenpor, permetezőgép, borsajtó, zsák, ponyva,
gépolaj, gépszij stb legolcsóbb beszerzési forrása.

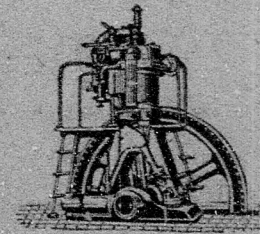

LANGEN és WOLF

EREDETI

BUDAPEST, VI. VÁCZI KÖRÚT 59. OTTO MOTOROK

Tenyész-kanok

12 darab 1 éves, 4 darab 2¹/₂ éves, elsőrendű minőség, gazdaság felosztása folytán **jutányosan eladók.**

Pusztá-kis-ujfalvi gazdaság,
posta és vasul **Paptamási** (Bihar megye).

698

Eladó egy időszakos finomító

óránkénti 100 liter abszolút finom szesz folyással, egy hozzávaló **61 m² Tischbein kazánnal.** A finomító jelenleg üzemben van és megtekinthető. Átadás július hó folyamán. Bővebb felvilágosítást nyújt **Rákossy Lajos szeszfinomítója, Berzété,** Gömör megye.

696

SCHAUMBURG-LIPPE HERCZEG BEREMENDI PORTLANDCEMENT- ÉS MÉSZMŰVEI

Kereskedelmi igazgatóság: **PÉCS, Indóház-utca 42.**

Művek: **BEREMEND.**

Kitűnő minőségű és páratlanul szép színű

portlandcement és fehérmész gyártása, valamint géppel zuzott **kavics és nyers mész** előállítására.

Évi termelés: 500.000 q portlandcement :: 120.000 q fehérmész :: 800.000 q kavics.

Portlandcementünk **kiváló minősége** mindenütt a legnagyobb elismerést vívta ki. **A hivatalos szabványokat messze felülmúló minőségért szavatolunk.**

Pontos és gyors kiszolgálás!

Bérlevelek

magyar, német és tót szöveggel állandóan raktáron vannak a „**PATRIA**” irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság nyomtatványkezelő osztályában Budapest, IX., Üllői-ut 25. (Köztelek.)

Ujdonság!

Legújabb szerkezetű cséplő-készlet. :: Szabadalmazott

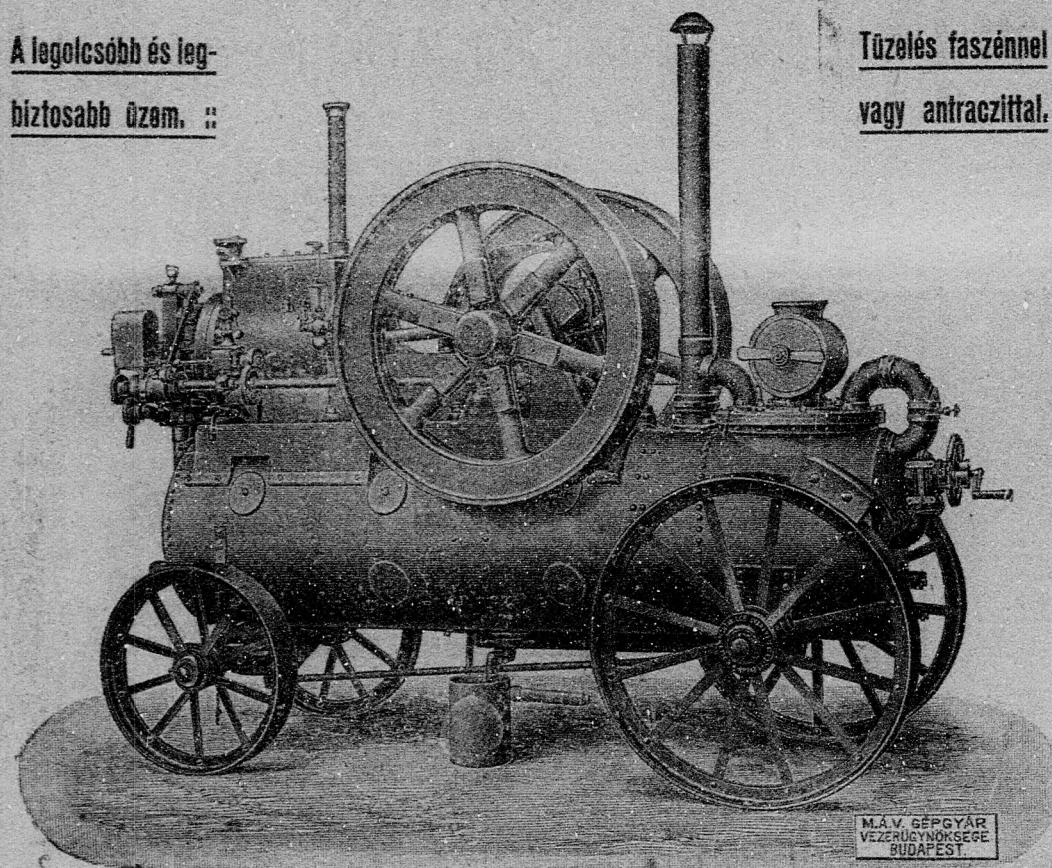
Ujdonság!

SZIVÓGÁZLOKOMOBIL

A legolcsóbb és legbiztosabb üzem. ::

Tüzelés faszénnel vagy antracszittal.

golyóscsapágyrendszerű cséplőgéppel.

M.A.V. GÉPGYÁR
VEZÉRÜGYNÖKSÉGE
BUDAPEST.

Tüzelőanyagfogyasztás óralóerőnként 480–500 gramm.

Saját érdekében felkérjük a t. gazdaközönseget, hogy az **Államvasutak Gépgyáranak** ezen legújabb gépeire vonatkozó bővebb felvilágosításokért hozzánk fordulni szíveskedjenek. ::

A Magy. Kir. Államvasutak Gépgyáranak Vezérügynöksége

Budapest, V., Váci-körút 32.

Mindeenfajta szárított
gyógynövényt,
különösen **szikküvirágot** (kamillát)
veszünk bármily mennyiségben. Szárítási utasítások-
kal szívesen szolgálunk 688

SCHWAB E. gyógyszerész és TÁRSA
gyógynövénykiviteli
társaság. **MOKRIN, Torontál megye.**

Uradalmak és középbirtokosok

használatára **LIPTAY JENO** földbirtokos
igazi szaktudással egy rendkívül praktikus

PÉNZTÁRI FÖKÖNYVET és PÉNZTÁRI NAPLÓT

szerkesztett. Mindkettő a lehető
legegyszerűbb beosztású és könnyen áttekinthető.

A kemény papírba kötött, körülbelül 60 ives Pénztári főkönyvet és a
puha fedelű, körülbelül 20 ives Pénztári naplót **15 koronáért**
szállítja az összeg előleges beküldése mellett vagy utánvétellel a „Patria”
r.-társ. nyomtatványkezelői osztálya, Budapest, IX., Üllői-ut 25. (Köztelek.)

HÁROM VILÁGNYELVET
ANGOL FRANCIA NÉMET
MAGYAR TANÍTÁS NÉLKÜL
INGYEN

SCHIDLOF DR. 1000 SZÓ
MÓDSZERÉVEL
EGY EGY NYELV MEGTANULÁSÁRA
SZOLGÁLÓ NYELVTAN
TELJES 10. FÜZETBEN A 60 FILLÉR
DISZES VÁSZONMAPPÁBAN KOR. 7.

KÜLD RÉSZLETES ISMERTETŐ PROSPECTUST
A „PÁTRIA” R.-T. KÖNYVKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-UT 25. SZÁM.

Több waggon

száraz kukoricacsutka megvételre kerestetik.
Ajánlatok a vasuti állomás megjelölésével.
„Kassa Käufer” jel alatt Braun Eduárd
hirdetési irodájába, Wien, I., Rothenturm-
strasse 9. kéretnek. 705

NÁD

tetőfedésre és szövésre alkalmas, hapható a
székelyhídi uradalomnál.

Ára 22 fillér kévenként. Székelyhid v. állomáson
vagonba rakva, vevő által beszerzendő 8x12 m.
ponyvával betakarva. Egy vagonba kb. 1000
kéve berakható. A kéve kb. 3-4 m. hosszú és
sukkos átmérőjű. Ára előre kifizetendő, után-
vétellel nem szállítunk. 711

Könnyű járás! Nagy munkaképesség!

**Fűkaszalók egy- és két fogatúak, arató-
gépek, szénaforgatók teljesen acélból
kévekörtők kitűnő minőségben és munka-
képességgel kaphatók . . .**

KNOTEK & Co., JICIN (Böhmen)
aratógépek speciális gyárában.
Képviselek kerestetnek. 708

Bérletek.

Néhai gróf Pálffy János hagyatékához tartozó és
Pozsony vármegye Egyházfa, Nagymagyar köz-
ségek területén fekvő, 1023 magyar hold kiterjedésű
puszta-maholányi birtok, 990 hl. szeszkontingenssel,
valamint Kápolna község határában fekvő, 278 m.
hold kiterjedésű birtok az 1911. évi október hó 1-től
kezdődőleg haszonbérbe adó. Az ezen haszonbér-
letek egyikére vagy másikára ajánlkozók zárt ven-
senyajánlataikat a hagyaték központi irodájához
(Pozsony, Szilágyi-Dezso-utca 21.) legkésőbb 1911.
évi május hó 15-ig adják be. A bérletekre vonat-
kozó adatokat kívánatra a központi iroda megküldi.
606

PATKÁNY és EGÉR

rettenetes csapás!

DANYSZ-VIRUS

Hatásos pusztító-
szor a

felfedezte: Dr. DANYSZ, a párisi Pasteur-intézetben.
Emberekre, háziállatokra és madarakra stb. nézve ártal-
matlan. 1 osó 250 K, 5 osó 10 E. — Kapható minden
gyógyszertárban és drogériában. Nagyban írástár:
TÓRÓK JÓZSEF Budapest, Király-utca 12. 608

ELADÓ

50 ezer Olasz-Rizling, 10 ezer Mustosfehér,
10 ezer Szlankamenka, 6 ezer Kövidinka
à 6 kor. 30 ezer Bogdányi Dinka à 15 kor.
WILLINGER MÁRTON, ZOMBA.
699

Permetezés helyett porozás!
A szőlő peronoszpórája ellen sikerrel lehet védekezni min-
den permetezés nélkül a
br. Fechtig-féle „PULVAZURÓ” segélyével.
A tavalyi eredményekről szóló beszámoló füzet minden érdeklődőnek díj-
mentesen megküldetik! — A „PULVAZURÓ” ára nagyban 53 fillér,
50 kilogrammon alul 55 fillér kilogrammonként. 639

Egyedüli beszerzési forrás a
Magyar MEZŐGAZDÁK Szövetkezete Budapest, V., Alkotmány-u. 31.

„ÁLLATTENYÉSZTÉSI SZEMLE”

Magyar nyelven egyedül álló
illusztrált gazdasági szak-
folyóirat (füzetes kiadás), mely
állandóan tárgyalja a rét és
legelő-javítás, műtrágyá-
zás, takarmánynövényter-
melés, állattenyésztés,
állategészségügy, tejgaz-
daság, istállóépítkezés,
takarmánycamraberén-
kezés stb. összes ágait rész-
letesen és bőven illusztrálva
eredeti fényképfelvételekkel.

Hazánk legnevesebb szak-
férfaának közreműködé-
sével szerkesztik:

enesei **Dorner Béla** és lovag **Kerpely Béla.**
Előfizetési ár egy évre 12 korona.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, I., Budafoki-ut 41/A.
Kérjen mutatófüzetet.

Főtiszt

intenzív főúri, főpapi vagy iparvállalati
uradalom élére ajánlkozik. Szíves aján-
latok „Jószágfelügyelő 1860” jeligére a
kiadóhivatalba kéretnek. 643

Cséplési értesítő 250 lapos füzet 1 K 50 fillér,
cséplési mázsakönyv 50 lapos 90 fill. Beszerezhetők a „PÁTRIA” Irodalmi
vállalat és nyomdai részvénytársaság nyomtatvány-
kezelő osztályában Budapest, IX., Üllői-ut 25. (Köztelek.)

Uj és egyszer használt zsákok, ponyvák, kötélárúk, amerikai manillazsineg kölcsön és eladás kartellen kívül

NAGEL ADOLF Budapest, V., Arany János-utca 10. szám.

Táviratczim **NAGELA.**

Telefon **35-92.**

19 drb 1/2 éves fehérszörű

mangalicza-tenyészkán

eladó. Bővebb felvilágosítással szolgál
a Halmaji bérgazdaság intézősége. 686

Szenzációs találmány.

Szabadal-
mazva:
3956. sz. a.

Törvénye-
sen védve:
141. sz. a.

ANTICOL.

Páratlan hatású szer a lovak kólika betegségének megszüntetésére. Ezen Anticol szerrel az 1. sz. huszárezrednél két éven folytatott kísérletek teljesen beigazolták, hogy ennél jobb szer nem létezik a kólika gyors és biztos megszüntetésére, mert minden esetben már egy adag után is a baj teljesen megszűnt.

Egy doboz (mely 2 Anticol adagot tartalmaz) ára 4 korona; négy adag 8 korona, hat adag 12 korona.

Megrendelhető a feltalálónál:

„ANTICOL“-laboratorium
Mayer Ignác kir. főállatorvosnál, Brassó.

Kaiseri. und Königl.
Husaren-Regiment Kaiser Nr. 1.

Elismervény.

Alulírott, a Mayer Ignác kerületi m. kir. állami állatorvos ur általa lovak kólikás megbetegedései ellen feltalált és összeállított gyógyszert úgy a saját, mint az ezred lovainál meglepő győgyeredményével használtam, ugyan azért azt gyors és biztos hatásánál, valamint alakjánál és könnyen kezelhetőségénél fogva mindenkinek mélyen ajánlom.

Brassó, 1896. április hó 21-én.

(P. H.)

Littke, Oberst, s. k.

474

Nagybirtokosok pénzügyeit

elsőhelyű törlesztéses kölcsönök, másodhelyű kedvező kölcsönök által gyorsan és legelőnyösebben **rendezzük.** Bankösszeköttetéseink minden tekintetben legelsőrendűek. Ügyfeleink az ország legnagyobb birtokosai. Részletes felvilágosítással és céltudatos kombinációkkal a birtokosoknak vagy igazolt képviselőiknek készséggel és díjmentesen szolgálunk. Cím:

Frankl Adolf banküzlete Budapest, VI., Eötvös-utca 19. (Eötvös-udvar), saját ház. Telefonszám 25-40.

Fontos minden gazdának!!!

Most jelent meg!

Ujdonság!

Kukoriczaterméseink fokozása

Irta: **ÁBRAI LAJOS.**

Ára 1 korona.

Szerzőnek e művében foglalt fejtegetései szerint a kukoriczatermés fejlesztése önmagában is elsőrendű gazdasági érdek, de fontosságát még magasabbra fokozza az a körülmény, hogy a művelt gazdák által már elfogadott Campbell-féle talajművelést semmiféle más gazd. növény-nyel nem lehet gyorsabban és biztosabban a nép tudatába átvenni, mint éppen a kukoriczával. Szerző utolsó szavaiban is azt hangsúlyozza, hogy a magyar népies gazdálkodás sikerének érdekében minden erőnket elsősorban a kukoricza okoszerű művelésére kell koncentrálnunk. A könyv tartalmát főbb fejezetei: I. Előszó, II. A kukoricza nevezetesebb tulajdonságai. III. Egyéb tudnivalók. IV. Megállapodás a termelő fajtában. V. Várható változások.

Megrendelhető a „PÁTRIA“ r.-t. gazd. könyvkereskedésében, BUDAPEST, IX., Üllői-ut 25.

DOBKOSÁR-BETÉT

gőzseplőgépek számára kapható, melyvel a gazda terményét tisztán kikapcsolhatja, nem hordatja kizsárolva a gabonáját, a miért felelősséget vállalok. Van eset rá, hogy egy napi munka kifizeti a befektetett tökéletet.

12 lóerejű géphez	65-90 kor.
10 " " " " " "	60-80 " "
8 " " " " " "	54-70 " "
6 " " " " " "	48-60 " "
4 " " " " " "	38-40 " "

Megrendelés esetén a kosár szélességének méretét kérem megkírdeni.

BAJZÁTH IGNÁCZ
Szekelyhidon. 64

Lótenyésztés

és a hadsereg állományának kiégésének Poroszországban, Magyarországon, Auszriában és Roszriában, Hercegovinában.

Irta: Prihradny Elek.
Ára 6 korona.

Megrendelhető a „PÁTRIA“ r.-t. gazdasági könyvkereskedésében, Budapest, IX., Üllői-ut 25.

DIADAL
LÁNCZSZIVATTYÚINK A LEGTÖKÉLETESEBB

GYŐZŐ BÉLA ÉS TÁRSA
BUDAPEST, V. BARÓACZÉL-U. 3.

KÉRJEN ARJEGYZÉKET

Sertés-tenyésztők

figyelmébe ajánljuk: **A sertés Magyarországon**
Irta: Enesel DORNER BÉLA.
Ára 7.20 korona.

Sertés-tenyésztés
Irta: Enesel Dornor Béla.
Ára 60 fillér.

54 éves tapasztalataim a hazai sertés-tenyésztés és hizlalás terén.
Irta: Fodor Antal.
Ára 1.60 kor.

A sertéshizlalás. Különös tekintettel a sertés-vészre. Irta: Böcker György.
Ára 2 korona.

A sertés javítása és hizlalása. Irta: Ruffy Pál.
Ára 2 korona.

Megrendelhető a „PÁTRIA“ r.-társ. gazdasági szakkönyvkereskedésében BUDAPEST, IX., Üllői-ut 25. (Köztelek).

Sertésvész mikénti gyógyítására megtanít. Brummel Gyula állatorvos könyve. Gazdák részére nélkülözhetetlen! 3 kor. 20 fill. előzetes beküldése mellett bérmentve szállítja a „Patria“ r.-t. könyvkereskedése, Budapest, IX., Üllői-ut 25.

Vétel

Birtok kerestetik 1000-2000 hold nagyságban **vételre.** Ajánlatok **Dr. Stambberger S.,** Budapest, Visegrádi-utca 11. alá küldendők. 7294

Elevátort, Hoffner-féle 48-on cséplőhöz, teljesen jót venne Horváth Pál Turterebes. 7448

Uradalmi tejet keresek éves szerződésre, 1. évi szeptember hótól, esetleg azoni máj. átvételre, legmagasabb áron. Nagy Dávid, tejnagykereskedő, Budapest, VIII., József-utca 55. 7434

Tejet veszek

bármely mennyiséget, azonnali vagy későbbi szállításra, évi kötésre.

Győri Jenő
Budapest, Szondi-u. 76. 62

Gőzekeüzemhez való rigolirozó ekét

megvételre keres **Tóth Antal Ráczalmás,** Fejér megye. 7499

Bérlet

Balatonhoz 4 kilométernyire, Tihany szomszédságában, nagyon szép erdős vidéken 5 szobás nyaraló 3 kat. hold gyümölcsösökkel és 1 kat. hold jétermés szőlővel jutányos áron bérebeadó. Csakéltakás, iskólával és esetleg nagyobb terület is bérebevehető. Nyugalmasított gazdáknak különösen ajánlható. Czin! a kiadóban. 7407

Keresek 500 hold körüli, város-hoz közel fekvő prima bérletet, hol tejgazdaság lehetséges; esetleg nagyobb ilyen ural birtokot venném bérebe, hol az élő- és holtfelszerelés ingatlanaival való bekebelezés mellett közös becsülés alapján 5% kamattal átadatik. Ajánlatok „Produktiv erő 7486“ jellegű alatt a kiadóhivatalba kéretnek. 7486

Bérletet keresek, ezer hold körüli prima sík fekvésű földet. Lehetőleg köut mellett, városhoz közel. Ajánlatokat

Szép Zsigmond bérlo, Pusztá-Csudaballa, posta Turkeve kérek.

Bérletet keresek,

5-600 holdas, lehetőleg jó talaj, vasuthoz közel. 7470

Adler Vilmos
Erzsébetfalva, Iskola-utca 22. sz.

Cséplőgép

10 lóerejű, Shuttleworth-féle, kitünő állapotban eladó Pusztafácánkerten, Tolnamegye, vasutállomás Hidja-Pusztapáti. Megkereséseket kérjük: **Fácánkerti gazdaság, u. p. Tolna.** 680

I^a jutakéveköttelek piros □ fával és végekkel, valamint szalmaköttelek és zsákmadzagok folyó évi május-július havi szállításra

Sürgőnyezim: **RUDOLF LIGETFALU**

legelősbban **RUDOLF TESTVÉREK** beszereshetők **pozsonyligetfalul kévekötőgyárunkban** 574

V. ÉVFOLYAM. Budapesti V. ÉVFOLYAM.

Marha- és Sertéskereskedelmi Közlöny

Ezerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX., Viola-utca 7. szám.

Nélküldzhetlen minden földbirtokosnak, ki állathizlalással, állattenyésztéssel foglalkozik.

Az egyedüli szakközöny, melyben az állatértékesítés statisztikai adatai olvashatók.

Előfizetési ára egész évre 10 kor.

Fontos minden ebtulajdonosnak!

A vadász-vizsla

Gyakorlati útmutató a vizslanevelés, tanítás, használat- és gyógykezeléshez.

Irta: **Stark Dezső** főerdész.

Harmadik kiadás, 10 képpel. Ára 2 korona.

E könyv minden ebtulajdonosnak nélkülözhetetlen, hasznos tanácsadó.

Megrendelhető a „Patria“ r.-t. gazdasági könyvkereskedésében, Budapest, IX., Üllői-ut 25. szám.

44322. számhoz.

Birtokörökeladási hirdetemény.

A magyar tanulmányi alapnak a zemplérvármegyei **Bodrogkisfalud és Szegilong község határában** fekvő mintegy **718⁹⁵²/1600** erdő és mintegy **1179¹¹⁵²⁻⁵/1600** hold mezőgazdasági, összesen tehát mintegy **1898⁵⁰⁴⁻⁵/1600** holdas birtokának, az eladási feltételekben részletezett hat tagban, esetleg egy tagban, **örökáron való eladása** iránt folyó évi **junius hó 7-én déli 12 órakor** a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium IX. ügyosztályában (V., Vadász-utca 33. sz.) zárt ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

Az ivenként 1 koronás bélyeggel és a bánatpénz letételét igazoló nyugtával ellátott, szabályszerűen kiállított írásbeli zárt ajánlatok, melyek borítékán jelzendő „Ajánlat a bodrogkisfaludi-szegilongi birtokra“ legkésőbb a fent jelzett nap délelőtti 12 órájáig az alulírott minisztérium segédhivatali főigazgatójánál (V., Hold-utca 16.) nyujtandók be.

A részletes eladási feltételek ezen minisztérium IX., ügyosztályában, továbbá segédhivatali főigazgatójánál, valamint a bodrogkisfaludi kir. közalapítványi erdőörnel, a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Budapest, 1911 április hó 25.

713

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

JÓ KAPÁLÁS csakis czélszerű szerkezetű és jó anyagból készült eszközökkel képzelhető. :: ::

kézi és lófogatu kapálókat,

valamint „**LAASS**”-rendszerű

többsoros kapálógépeket

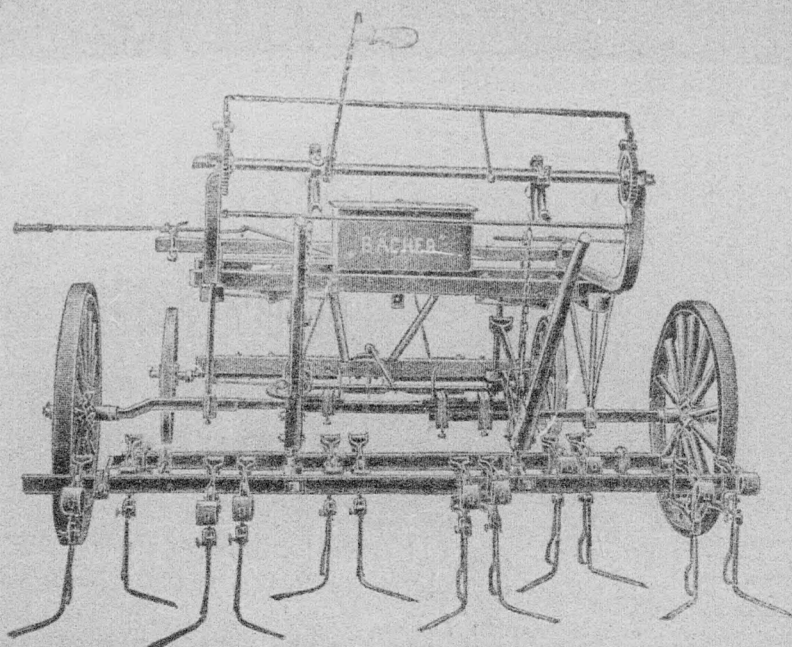
elsőrangu minőségben állandóan raktáron tartunk és ezekről érdeklődők kívánságára ábrás leírással díjmentesen szolgálunk.

Bächer Rudolf—Melichar Ferencz

magyarországi vezérképviselő: **Szücs Zsigmond**

Budapest, VI. ker., Nagymező-utca 68. szám.

Nagyszámu elő-
kelő referenczia!

Gondos kivitel!

Legjobb anyag!

Fo
D
A
E
co
Áll
bol
sól
sz
A
di
one
ga
fán
tis
do
n
ed
na
kő
T
bir
log
be
ok
ok
sz
A
Or
Be
Kép
től
ors
van
mól
ajd
rép
nek
Gép
kel
rép
jó
1-1
illet
tart
nyit
aján
meg
szá
hív
hat
Gaz
nyel
kor
ban
nagy
rest
vány
Gyó
Nag
ur
dalor
szes
évi
szes
nel
gyak
szes
pes.
jök
tis
Ink
Bere
ügve
lépés
zett,
ki tő
eg
Kud
mogy
Inte
köz
Pál
be
rossz
ozák
gálon
kore
rend
állat
lalás.
gőzek
folyar
más
ber
Baja
1500
kelő,
is be
nő
ed
biz
fizet
annak
állás
alább
legil
ker

GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek **szántását** eredeti **Fowler-féle gőzekével**, épagy **mélyrigolozást** szőlőtelepítésekhez elvállal **WOLFF ERNŐ** gőzszántási vállalkozó Budapest-Kelenföld.

Eladó birtokok!

Pest megyében, Budapesttől 2 1/2 órányira, kb. 1200 m. hold esinos bőséggel, jó karban lévő gazdasági épületekkel, termő-erőben lévő fekete homoktalajjal.

Heves megyében, 1 1/2 órányira Budapesttől, 1800 m. hold.

Nógrád megyében, kb. 900 m. hold, rendkívül esinos bőséggel és egyéb jófekvésű és minőségű birtokok eladásra előjegyezve

Röjtöki BAUER ANTAL

földbirtokközvetítő irodájában

Budapest, VIII., Baross-utca 4.

TELEFON 166-66.

Peronospora, Oidium és Fusieladium

védekezésére ajánlok szavatolt **legjobb** minőségben

5 kiló 25 kiló 100 kiló

Rézmészport (bordói por) .. 3.50 15. 55.

Rézkénport 3. 12. 40.

azonnali vagy későbbi megrendelésre szállítva. Más gyümölcsfabetegség vagy rovarkárok védekezése ellen pontos utasítást adok és a szükséges készítményt szintén szállítom.

MEZŐGAZDASÁGI VEGYI LABORATORIUM

Detsinyi Frigyes Budapest, V., Marokkói-utca 2.

690

GŐZEKE-BÉRSZÁNTÁS!

Nagyobb területek szántását, mélyrigolozását szőlő- és gyümölcsöstelepi-téshez, valamint gyöptörést elvállal:

IZERY-IZSÁK GYULA
gőzszántási vállalata

BUDAPEST, IX., RÁDAY-U. 60., III. 3.

A szántás eredeti FOWLER-féle géppel történik.

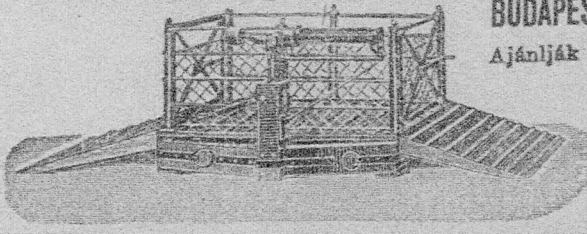
SCHEMBER C. és FIAI

csász. és királyi udvari
HIDMÉRLEG-ÉS GÉPGYÁR

BUDAPEST, VI., VÁCZI-KÖRUT 59.

Ajánlják legjobb szerkezetű tizedes- és tolószalmarha- és szekérhidmérlegeiket. Önműködő mérleg-szerkezetek.

Kívánatra különleges ajánlattal szolgálunk.

Szirák, 1911 márczius hó.

Erdélyi Kereskedelmi Társaság Fodor Ferencz urnak Kolozsvár.

A 12 drb linó baj nélkül megérkezett, szépek és elég olcsók, az árát mellékelem. Az előbb szállított 20 ökr már munkában van, mind bevált.

Gr. Degenfeld Miklós.

Mosdós, 1911 április hó.

Örgróf Pallavicini Ede mosdósi gazdasága.

Tudatni kívánom, hogy a vásárolt ökrök igen jók, meg vagyok velük elégedve.

Kasza, intéző.

Zichyujfalu, 1911 márczius hó.

Fodor Ferencz urnak Kolozsvár.

A mélt. gróf ur az érkezett bivalyokkal igen igen meg van elégedve.

Gr. Zichy János uradalma.

Fodor Ferencz urnak Kolozsvár.

Legyen szives tudatni, hogy jelenleg lehetne-e elsőrendű fiatal ökröt (jármost) venni? Milyen árban? A tavasszal küldöttek nagyon beváltak.

Középhantos, 1911 április hó.

708

Fiáth István.

TEHENÉSZETEINK

**SZERVEZÉSE
ÉS VEZETÉSE**

SZASZ FERENCZ gazdatiszt házagpótló műve megrendelhető a "Patria" r.-t. könyvkereskedésétől, Budapest, IX., Üllői-ut 25. szám. (Köztelek) Ára félve 5 korona, vászonkötésben 6 korona.

A Mac Laren-féle magajáró gőzeke

magyarországi vezérképviselő: **Fleischl Samu** cégénél, Budapest, V., Szabadság-tér 16.

Mezőhegyesi nemzetközi ekeversenyen első díj (állami nagy aranyérem)!

Aranyérem az újzealandi nemzetközi kiállításon!

A magyar talajviszonyokhoz alkalmazotian tökéletesbitve!

Legnagyobb teljesítőképesség, legkisebb összköltséggel! (Holdankint 5'20—7'65 kor.) Egyszerű kezelése, elsőrendű anyag, szolid munka!

Átlagos teljesítőképesség eddigi tapasztalatok szerint napi 20—30 hold, széntogyasztás 50—70 kg. holdanként.

Első díj a brüsszeli világkiállításon. Az angol királyi gazdasági egyesület nagy aranyérmének nyertese.

Kerületi képviselők: Bihar megyei gazdák Áru-és hitelintézete, Nagyvárad, Dunántúli agrárbank és tárházai r.-t. Kaposvár, Ehler Antal és Fia, Győr, Engl Adolf, Gyöngyös, Általános Forgalmi Bank, Debreczen, Kovács Soma és Társa, Arad, Lederer Leó, Zombor, Mayer Lajos, Dettá, Singer Zsigmond, Nyitra, Weinberger Ferencz, Nagykároly.

Bővebb felvilágosítást szivesen nyújt fenti vezérképviselő.

Számos kül- és belföldi elismerő nyilatkozat.

Nagyszámu vevők névsora az ország minden vidékéről, megtudakolható a fenti vezérképviselőtől.